

**T.C.
ARTVİN VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

ARTVİN İLİ 2014 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN:
ARTVİN ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇED ve Çevre Hizmetleri Şube Müdürlüğü**

ARTVİN-2015

ÖNSÖZ

Bilimin teknolojinin gelişmesi, insanların yaşam kalitesini artırmasının yanında çevreye vermiş olduğu zararlar da hızla artmakta olup çok ciddi boyutlara ulaşmaktadır. İnsan yaşamını daha kolaylaştırıcı daha güzel hale getirme amacına dönük bu gelişmelerin, kırsal ve kentsel alanda doğal kaynaklar başta olmak üzere hava, su ve toprak kirlenmesine yol açtığı; bitki ve hayvan varlığına zarar verdiği son yıllarda göz ardı edemeyeceğimiz bir gerçek haline gelmiştir.

Ülkemizin nadir güzelliklerini barındıran Artvin İlimiz gerek doğal güzellikleri gerek doğal kaynakları ile halkımıza ne kadar cömert olduğunu bu güne kadar göstermiştir. Artık bizim o güzellikleri o kaynakları tahrip etmeyerek, kirlenmeden, kirlenen yerleri rehabilite ederek ve kirlenmekte olan yerlerin kirlilik yükünü bilimsel olarak kabul edilebilir seviyelere indirgeyecek çözümler üreterek gelecek nesillerimize yaşanabilir temiz bir çevre bırakabilmemize olanak sağlayacağına inanıyorum.

İl Müdürlüğümüz tarafından hazırlanan 2014 yılı Çevre Durum Raporunun; çevresel zararların önlenmesinde, minimize edilmesinde ve oluşabilecek çevresel zararların tahmin edilebilmesinde bizlere rehberlik edecek bir kaynak olduğu kanaatindeyim.

Söz konusu raporun hazırlanmasında desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Sayın Valimiz Kemal CİRİT'e, bilgi paylaşımı noktasında yardımcı olan kurum ve kuruluşlara, Müdürlüğümüzün fedakâr çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Murat CAVUNT

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
GİRİŞ	13
A. Hava	15
A.1. Hava Kalitesi	15
A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar	18
A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar	21
A.4. Ölçüm İstasyonları	22
A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü	24
A.6. Gürültü	24
A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar	25
A.8. Sonuç ve Değerlendirme	36
Kaynaklar	36
B. Su ve Su Kaynakları	37
B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli	37
B.1.1. Yüzeysel Sular	37
B.1.1.1. Akarsular	37
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	38
B.1.2. Yeraltı Suları	38
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	28
B.1.3. Denizler	28
B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi	28
B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu	39
B.3.1. Noktasal kaynaklar	39
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	39
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar	39
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	39
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	39
B.3.2.2. Diğer	40
B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri	40
B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu	40
B.4.1.1. Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti	40
B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından kullanılma su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti	40
B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	40
B.4.2. Sulama	41
B.4.2.1. Sulama salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	41
B.4.2.2. Damlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	41
B.4.3. Endüstriyel Su Temini	41
B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	41
B.4.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı	42
B.5. Çevresel Altyapı	42
B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve hizmeti alan nüfus	42

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	44
B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri	44
B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	44
B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü	44
B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	44
B.6.2. Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı	45
B.6.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	45
B.6.4. Tarımsal faaliyetler ile oluşan toprak kirliliği	45
B.7. Sonuç ve Değerlendirme	46
Kaynaklar	46
C. Atık	47
C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)	47
C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları	50
C.3. Ambalaj Atıkları	50
C.4. Tehlikeli Atıklar	51
C.5. Atık Madeni Yağlar	53
C.6. Atık Pil ve Akümülatörler	54
C.7. Bitkisel Atık Yağlar	55
C.8. PoliklorluBifeniller ve PoliklorluTerfeniller	56
C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)	56
C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar	56
C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar	57
C.12. Tehlikesiz Atıklar	57
C.12.1. Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	58
C.12.2. Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	59
C.12.3. Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları	61
C.13. Tıbbi Atıklar	61
C.14. Maden Atıkları	62
C.15. Sonuç ve Değerlendirme	62
Kaynaklar	63
Ç. Kimyasalların Yönetimi	64
Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar	64
Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme	64
Kaynaklar	64
D. Doğa Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik	65
D.1. Flora	65
D.2. Fauna	75
D.3. Ormanlar ve Milli Parklar	89
D.4. Çayır ve Mera	91
D.5. Sulak Alanlar	92

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları	92
İÇİNDEKİLER	
D.7. Sonuç ve Değerlendirme	95
Kaynaklar	95
E. Arazi Kullanımı	96
E.1. Arazi Kullanım Verileri	96
E.2. Mekânsal Planlama	96
E.2.1. Çevre Düzeni Planı	96
E.3. Sonuç ve Değerlendirme	98
Kaynaklar	98
F. ÇED, Çevre İzin ve Lisans İşlemleri	99
F.1. ÇED İşlemleri	99
F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri	100
F.3. Sonuç ve Değerlendirme	101
Kaynaklar	101
G. Çevre Denetimleri ve İdari Yaptırım Uygulamaları	102
G.1. Çevre Denetimleri	102
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi	103
G.3. İdari Yaptırımlar	104
G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları	105
G.5. Sonuç ve Değerlendirme	105
Kaynaklar	105
H. Çevre Eğitimleri	106
I. İl Bazında Çevresel Göstergeler	108
1. Genel	108
1.1. Nüfus	108
1.1.1. Nüfus Artış Hızı	108
1.1.2. Kentsel Nüfus	109
1.2. Sanayi	110
1.2.1. Sanayi Bölgeleri	110
1.2.2. Madencilik	110
2. İklim Değişikliği	111
2.1. Sıcaklık	111
2.2. Yağış	112
2.3. Deniz Suyu Sıcaklığı	113
3. Hava Kalitesi	113
3.1. Hava Kirleticiler	113
4. Su-Atıksu	114
4.1. Su Kullanımı	114
4.2. Belediye İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları	115
4.3. Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Veren Belediyeler	116

4.4. Kanalizasyon Şebekesi İle Hizmet Verilen Belediye Sayıları ve Nüfusu	116
---	-----

İÇİNDEKİLER

Sayfa

4.5. Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı	117
--	-----

5. Arazi Kullanımı	117
---------------------------	-----

6. Tarım	118
-----------------	-----

6.1. Kişi Başına Tarım Alanı	118
------------------------------	-----

6.2. Kimyasal Gübre Tüketimi	118
------------------------------	-----

6.3. Tarım İlacı Kullanımı	119
----------------------------	-----

6.4. Organik Tarım	119
--------------------	-----

7. Orman	120
-----------------	-----

8. Balıkçılık	120
----------------------	-----

9. Altyapı ve Ulaştırma	121
--------------------------------	-----

9.1. Karayolu ve Demiryolu Yol Ağı	121
------------------------------------	-----

9.2. Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	121
---------------------------------	-----

10. Atık	122
-----------------	-----

10.1. Belediyeler Tarafından ya da Belediye Adına Toplanan Atık ve Bertarafı	122
--	-----

10.2. Katı Atıkların Düzenli Depolanması	122
--	-----

10.3. Tıbbi Atıklar	122
---------------------	-----

10.4. Atık Yağlar	123
-------------------	-----

10.5. Bitkisel Atık Yağlar	123
----------------------------	-----

10.6. Ambalaj Atıkları	124
------------------------	-----

10.7. Ömrünü Tamamlamış Lastikler	124
-----------------------------------	-----

10.8. Ömrünü Tamamlamış Araçlar	125
---------------------------------	-----

10.9. Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar	125
---	-----

10.10. Maden Atıkları	125
-----------------------	-----

10.11. Tehlikeli Atıklar	126
--------------------------	-----

11. Turizm	126
-------------------	-----

11.1. Yabancı Turist Sayıları	126
-------------------------------	-----

11.2. Mavi Bayrak Uygulamaları	127
--------------------------------	-----

EK-1: İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Araştırma Formu	128
--	-----

Bölüm I.Hava Kirliliği	128
------------------------	-----

Bölüm II.Su Kirliliği	131
-----------------------	-----

Bölüm III.Toprak Kirliliği	134
----------------------------	-----

Bölüm IV.Öncelikli Çevre Sorunları	135
------------------------------------	-----

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge A.1- Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	16
Çizelge A.2- Epa hava kalitesi indeksi	16
Çizelge A.3 - Geçiş dönemi uzun vadeli ve kısa vadeli sınır değerleri ve uyarı eşikleri	17
Çizelge A.4 - Artvin İlinde 2014 Yılında Eysel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	20
Çizelge A.5 - Artvin İlinde 2014Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	21
Çizelge A.6 - Artvin İlinde2014Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı	21
Çizelge A.7 - Artvin İlinde 2014Yılında Kullanılan Fueloil Miktarı	21
Çizelge A.8- Artvin İlindekiHava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler	22
Çizelge A.9- Artvin İlinde 2014 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları	24
Çizelge A.10 - 2014 Yılında Artvin İlindeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı	24
Çizelge A.11 - Valiliklerin Sorumlu Olduğu Eylem Tablosu	26
Çizelge A.12- Belediyelerin Sorumlu Olduğu Eylem Tablosu	27
Çizelge B.1 - Artvin İlinde Mevcut Sulama Göletleri	38
Çizelge B.2 - Artvin İlininYeraltısuyu Potansiyeli	38
Çizelge B.3 - Artvinİlinde 2014Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları	38
Çizelge B.4 - İlimizde İşletmede Bulunan Baraj ve HES Projeleri	41
Çizelge B.5- Artvin ilinde 2014YılıKentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	43
Çizelge B.6 - Artvinİlinde 2014Yılı OSB'lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	44
Çizelge B.7 - Artvin İlinde 2014Yılında Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler	45
Çizelge B.8 - Artvin İlinde 2014Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları	46
Çizelge B.9 - Artvin İlinde 2014Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb)	46
Çizelge C.1 - Artvin İlinde 2014Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birliklerce Yönetilen Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu	48
Çizelge C.2 - Artvin İlinde 2014Yılı İl/İlçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri	49
Çizelge C.3- Artvin İlinde 2014Yılında Birliklerce Yürütülen Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf İşlemlerine İlişkin Bilgi	49
Çizelge C.4 - Artvin İlinde 2014Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları	50

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge C.5 - Artvin İlinde 2014 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları	50
Çizelge C.6 - Artvin ilinde 2014 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler	51
Çizelge C.7 - Artvin ilinde 2014Yılı İçin Atık Madeni Yağlarla İlgili Veriler	54
Çizelge C.8 - Artvin ilinde Atık Yağ Geri Kazanımı Sonucu Elde Edilen Ürün Miktarları	54
Çizelge C.9 - Artvin ilinde 2014Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler	55
Çizelge C.10 - Artvin ilinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı	55
Çizelge C.11 - Artvin ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı	55
Çizelge C.12- Artvin ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı	55
Çizelge C.13 - Artvin ilinde Taşıma Lisanslı Araçların Yıllara Göre Gelişimi	55
Çizelge C.14 - Artvin ilinde 2014 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler	55
Çizelge C.15- Artvin ilinde Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç Sayısı	55
Çizelge C.16 - Artvin ilinde 2014Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler	56
Çizelge C.17 - Artvin ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları	56
Çizelge C.18 - Artvin ilinde 2014Yılı AEEE Toplanan ve İşlenen Miktarlar	57
Çizelge C.19- Artvin ilinde 2014Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı	57
Çizelge C.20 - Artvin ilinde 2014Yılı İçin Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikesiz Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Edilmesi İle İlgili Verileri	58
Çizelge C.21 - Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar Listesi	59
Çizelge C.22 - Artvin ilinde 2014Yılı İldeki Demir ve Çelik Üreticileri Üretim Kapasiteleri, Cüruf ve Bertaraf Yöntemi	59
Çizelge C.23 - Artvin ilinde 2014Yılı Termik Santrallerde Kullanılan Kömür Miktarı Ve Oluşan Cüruf-Uçucu Kül Miktarı	60
Çizelge C.24 - Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğe göre Termik Santral Atıkları	60
Çizelge C.25 - 2014Yılında İlimiz İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar	61
Çizelge C.26- Artvin ilinde Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı	61
Çizelge C.27 - Maden Atıklarının Sınıflandırılması	62
Çizelge C.28 - Artvin ilinde 2014Yılı Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık Miktarı	62
Çizelge Ç.1 - Artvin ilinde 2014Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı	64
Çizelge D.1- İlimizdeki 2014 Orman Alanları	89
Çizelge E.1 - Artvin ilinde 2014Yılı İtibariyle Arazilerin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması	96

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge F.1 - Artvin ilinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2014 Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı	99
Çizelge F.2 - Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları	100
Çizelge G.1 - Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı	102
Çizelge G.2 - Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM'e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları	103
Çizelge G.3 - Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı	104

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik A.1- Artvin ilinde Artvin İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	23
Grafik A.2- Artvin ilinde Artvin İstasyonu SO ₂ Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	23
Grafik A.3 - Artvin ilinde 2014Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı	25
Grafik B.1 - Artvin ilinde 2014Yılı Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı	40
Grafik B.2- Artvin ilinde 2014Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı	42
Grafik C.1- TABS Göre İlimizdeki Tehlikeli Atık Yönetimi	53
Grafik C.2 - Artvin ilinde Atık Yağ Toplama Miktarları	54
Grafik C.3 - Artvin ilinde 2014Yılı Madencilikte Proses Atıklarının Bertarafı	62
Grafik E.1 - Artvin ilinde 2014Yılı Arazi Kullanım Durumu	96
Grafik F.1 - Artvin ilinde 2014Yılı ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı	99
Grafik F.2 - Artvin ilinde 2014Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı	100
Grafik F.3 - Artvin ilinde 2014Yılında Verilen Çevre İzni veya Çevre İzni ve Lisans Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı	101
Grafik G.1 - Artvin ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Plansız Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	102
Grafik G.2 Artvin ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı	103
Grafik G.3 - Artvin ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	103
Grafik G.4 - Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı	104
Grafik G.5 - Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı	104

HARİTALAR DİZİNİ

		<u>Sayfa</u>
Harita A.1 -	Artvin ilinde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazlarının Yerleri	22
Harita C.1 -	Artvin ilinde Bulunan Termik Santrallerin Yeri	59
Harita E.1 -	Artvin İli Çevre Düzeni Planı (Bölgesel Çevre Düzeni Planı)	97

RESİMLER DİZİNİ

		<u>Sayfa</u>
Resim H.1 -	2014 Yılında Gerçekleştirilen Çevre Eğitimleri	106
Resim H.2 -	Dünya Çevre Günü Doğa Gezisi	107

GİRİŞ

İlimiz 40°35' ile 41°32' Kuzey enlemleri ve 41°07' ile 42°00' Doğu boylamları arasında yer alan, 7.436 km² genişliğinde, Doğu Karadeniz Bölgesinin bir ilidir. Doğusunda Ardahan, Batısında Rize, Kuzeyinde Gürcistan, Güneyinde Erzurum ile komşudur. Kuzey batısında Karadeniz vardır. Kıyı uzunluğu 34 km'dir.

Karadeniz kıyısına paralel olarak uzanan Doğu Karadeniz Dağları'nın il sınırları içindeki uzantıları; Kaçkar, Altıparmak, Kükürtlü, İskaristi Dağları adıyla sınıra kadar uzanmaktadır. Bu dağ sırasının üzerinde çok sayıda dağ ve yüksek tepeler yer alır. Karadeniz kıyısını takip ederek batıdan doğuya doğru iki sıra halinde uzanan 3937 m. yüksekliğindeki Kaçkar Dağı Karadeniz Dağları'nın en yüksek noktasını oluşturur. Bu dağın su bölüm çizgileri; Artvin, Rize, Erzurum il sınırlarını belirler. Şavşat ve +Borçka ilçeleri arasında yer alan, Çoruh ve Berta vadileri ile Gürcistan sınırına kadar uzanan Karçal Dağı 3428 m. yüksekliği ile ilin diğer önemli bir dağıdır. İlde, Arhavi ve Hopa'daki alüviyal düzlükler dışında ova denebilecek düz alanlar mevcut değildir. Yaylalar ilde geniş yer kaplamaktadır.

İl nüfusu 1927-1980 yılları arasında sürekli artış göstermiş bu tarihten sonra nüfus miktarı sürekli azalış göstermiştir. Bunun temel nedeni ise ekonomik sebeplerle yapılan iç göçlerdir. 2012 yılında Artvin İl nüfusu tüm ilçeler dahil 167.082'dir. En kalabalık yer Merkez İlçedir. Bunu Hopa, Borçka, Yusufeli, Arhavi, Şavşat, Ardanuç, Murgul İlçeleri takip etmektedir. Borçka, Murgul, Şavşat, Yusufeli İlçelerinde nüfusun çoğu köylerde toplanmıştır. Diğer İlçelerde ise nüfusun çoğu şehir merkezinde toplanmıştır. İl genelinde ise toplam nüfusun %56'sı İlçe merkezlerinde, %44'ü köylerde toplanmıştır.

Artvin, Doğu Karadeniz Bölgesinin iklim yönünden en çok değişkenlik gösteren ilidir. Kıyı kesimi ile Cankurtaran dağları silsilesinin içine aldığı alanda tipik her mevsim yağışlı Karadeniz İklimi görülmektedir. Cankurtaran dağları silsilesinden Borçka ve Artvin Merkez'e kadar olan alanda iklim daha soğuk kışlar ve daha az yağışları olan Karadeniz iklimi şeklindedir. Bu alana Şavşat ve civarını da eklemek mümkündür. Ardanuç ve Yusufeli de ise kısmen Karasal iklim ile Akdeniz ikliminin bir karışımı olan yazları sıcak ve kurak, kışları ise normal karasal iklimle oranla kısmen ılık ve daha az yağışlı bir iklim söz konusudur. Hatta bu alanın bazı kesimlerinde iklim Akdeniz iklimine çok yaklaşmaktadır.

İl sınırları içinde birçok akarsu bulunmaktadır. Bunlardan Karadeniz'e dökülenler hariç, diğerleri Çoruh Nehrinin kollarıdır. Karadeniz Havzası'nın belli başlı akarsularından olan Çoruh, ilimizin en büyük akarsuyudur. Çoruh Nehrinin uzunluğu 376 km olup, 354 km'si yurdumuz sınırları içindedir. Nehrin il sınırları içindeki uzunluğu ise 150 km'dir. Nehir üzerinde kurulu halde 3 adet baraj bulunmaktadır. Bunlar Muratlı, Borçka ve Deriner barajlarıdır. Bunun dışında yapımı devam eden baraj projeleri de bulunmaktadır.

Artvin'de, irili ufaklı çok sayıda göl vardır. Bunların çoğu buzul vadilerinin diplerinde oluşmuştur ve genellikle Karagöl adıyla anılır. Önleri moren yığınıyla dolu olan bu göller derindir. Çoğunda

bol alabalık bulunan ve doğa harikası olan bu göllerin en önemlileri, Şavşat ve Borçka'da bulunan ve Karagöl adıyla anılan göllerdir.

İlimizde tarımın önemli yeri vardır. Özellikle çay ve fındık ön plandadır. Toplam tarım alanlarının yaklaşık %18'inde fındık %13'ünde çay tarımı yapılmaktadır. Özellikle çay sadece bu gölgelerde yetiştiği için İlimizde Çay İşletmeleri bulunmakta bu da yöre halkına iş imkanı sağlamaktadır. Artvin'de tarım geleneksel anlamda yapılmakta olup üretilen ürünler aile tüketiminin yanı sıra mahalli pazarlar ve çevre illerin pazarlarına gönderilmektedir. Tarımsal üretimde tamamen insan gücüne dayalı üretim modeli söz konusudur. Makineli tarım hiç yok denecek kadar azdır. İlde tür ve çeşit bazında oldukça geniş bitkisel üretim potansiyeli mevcuttur. En çok patates, mısır, fasulye, soğan, çeltik, domates, salatalık, karalahana, kivi, zeytin, kiraz v.b. sebze ve tarım ürünleri yetiştirilmektedir.

Sanayi sektörünün Artvin ekonomisine katkısı oldukça düşük seviyededir. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmeler, daha çok ilin doğal kaynak potansiyelini değerlendirmeye yönelik olarak faaliyet gösteren gıda, maden ve orman ürünleri sanayi ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin temel özelliği ise küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmasıdır. Artvin'de herhangi bir Organize Sanayi Bölgesi mevcut değildir. Ancak Küçük Sanayi Siteleri (Merkez, Arhavi, Hopa İlçeleri) mevcuttur.

Artvin, tarihi ve tabii güzellikleri bakımından zengin bir ildir. Artvin İli, Yüksek dağları, doğal ormanları, gölleri, yaylaları, fauna ve flora zenginliği gibi turizm potansiyelini içinde barındırmaktadır. Tamamen korunması güzellikte bir park niteliğinde olan Artvin'deki milli parklar ve tabiat parkları ise Hatila Vadisi Milli Parkı, Sahara-Karagöl Milli Parkı, Maçahel-Gorgit-Efeler Tabiatı Koruma Alanları görülmeye değer yerlerdendir. Kaçkar ve Karçal dağlarında yapılan dağ tırmanışları, bölgenin değişik yörelerinde doğal güzellikler içinde bulunan trekking parkurlarında yapılan doğa yürüyüşleri, Çoruh Nehri ve Barhal çayında yapılmakta olan rafting gibi akarsu sporları Artvin'in turizm çeşitliliğini zenginleştirmektedir.

Artvin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nün çevre kısmı ÇED ve Çevre Hizmetleri Şube Müdürlüğünden oluşmaktadır. Şubede çalışan personel durumu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Müdürlüğümüzde, ÇED ve Çevre Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde 1 Şube Müdürü, 4 Çevre Mühendisi ve 1 Teknisyen olmak üzere toplam 6 personel görev yapmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd., 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır. Ancak farklı kirlenicilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir biliminsanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirlenicilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesini iyi, orta, kötü, tehlikeli vb. şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği problemleri ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd., 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd., 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (AirQuality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, EPA Hava Kalitesi İndeksini ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uyarlayarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM10), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.1' de verilmektedir.

Çizelge A.1- Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5501-10000	121-160	51-100 ^L
Hassas	101 – 150	251-500 ^L	201-500	10001-16000 ^L	161-180 ^B	101-260 ^U
Sağlıksız	151 – 200	501-850 ^U	501-1000	16001-24000	181-240 ^U	261-400 ^U
Kötü	201 – 300	851-1100 ^U	1001-2000	24001-32000	241-700	401-520 ^U
Tehlikeli	301 – 500	>1101	>2001	>32001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.2 - EPA Hava Kalitesi İndeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.3 - Geçiş Dönemi Uzun Vadeli Ve Kısa Vadeli Sınır Değerleri Ve Uyarı Eşikleri (Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Yönetmeliği)

Kirletici	Ortalama süre	Sınır değer	Sınır değer yıllık azalması	Uyarı eşiği
SO ₂	Saatlik	900 µg/m ³		İlk seviye: 500 µg/m ³ İkinci seviye: 850 µg/m ³ Üçüncü seviye: 1.100 µg/m ³ Dördüncü seviye: 1.500 µg/m ³ (Verilen değerler 24 saatlik ortalamalardır.)
	-KVS- 24 saatlik % 95 /yıl -insan sağlığının korunması için-	400 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 250 µg/m ³ (sınır değerinin %62,5'ü) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
	Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart) -insan sağlığının korunması için-	250 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 125 µg/m ³ (sınır değerinin %50'si) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
	Hedef Sınır Değer (Yıllık aritmetik ortalama)	60 µg/m ³		
	Hedef Sınır Değer Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart)	120 µg/m ³		
	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	150 µg/m ³		
	-UVS- yıllık -hassas hayvanların, bitkilerin ve nesnelerin korunması için-	60 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 20 µg/m ³ (sınır değerinin %33'ü) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
NO ₂	-KVS- 24 saatlik % 95 /yıl -insan sağlığının korunması için-	300 µg/m ³		
	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	100 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 60 µg/m ³ (sınır değerinin %60'ı) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	

Çizelge A.3 - Geçiş Dönemi Uzun Vadeli Ve Kısa Vadeli Sınır Değerleri Ve Uyarı Eşikleri (Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Yönetmeliği) (devam)

Kirletici	Ortalama süre	Sınır Değer	Sınır değerın yıllık azalması	Uyarı eşiğı
PM10 ¹	-KVS- 24 saatlik % 95/yıl -insan sağılığının korunması için-	300 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 100 µg/m ³ (sınır değerin %33'ü) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	İlk seviye: 260 µg/m ³ İkinci seviye: 400 µg/m ³ Üçüncü seviye: 520 µg/m ³ Dördüncü seviye: 650 µg/m ³
	Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart) -insan sağılığının korunması için-	200 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 90 µg/m ³ (sınır değerin %45'i) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	Dördüncü seviye: 650 µg/m ³
	-UVS- yıllık -insan sağılığının korunması için-	150 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 60 µg/m ³ (sınır değerin %40'i) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	(Verilen değerler 24 saatlik ortalamalardır.)
Kurşun	-UVS- yıllık -insan sağılığının korunması için-	2 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 1 µg/m ³ (sınır değerin %50'si) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	
CO	24 saatlik % 95/yıl -insan sağılığının korunması için-	30 mg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 10 mg/m ³ (sınır değerin %33'ü) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	
	yıllık -insan sağılığının korunması için-	10 mg/m ³		

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağılığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafikve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgedemeydana

¹ PM10, asılı partikül madde – siyah duman olarak da ölçülebilir. Siyah duman değerlendirmesi ve gravimetrik birimlere çevrimi için, hava kirliliğini ölçme metotları ve anket teknikleri üzerine çalışan OECD grubunun standartlaştırdığı metot (1964), referans metot olarak alınır.

gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO₂), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damllar veya katı partiküller oluşturur. SO₂veoksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO₂), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO₂'din ozon veya radikallerle (OH veya HO₂ gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO₂ kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanlarınçok yüksek NO₂derişimlerine kısa süre dahimaruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yolaçabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir.NO₂derişimlere uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolurahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM₁₀), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bupartiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğalkaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerekPM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM₁₀-10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacakyasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir.PM₁₀ için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taşocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM₁₀ solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkaçıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM₁₀'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM₁₀ maruziyetine karşı hassastır. PM₁₀ yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler % 100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olaraksoğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerler ulaşılmasının bir sebebi de inversiyon durumudur. CO'inglobal arkaplan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasındabulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

İnversiyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yerve seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobine bağlanır. Kandaki buması, oksijeni hücrelere taşır.

Buyolla, CO organve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşungürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn)alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinde kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları= NO+ O=> O+ O₂= O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbonmonoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x(Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), tolüen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge A.4 – Artvin ilinde 2014 Yılında Eysel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (ÇŞİM, 2015)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
İthal Kömür	İthalatçı Firmalar	37.998	6.400	12-31	0,9	10	16
Yerli Kömür	Sosyal Yardımlaşma Kömürü	3.310	4.200		2,3	30	30

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

305.542,080 MTON kömür ithalatçı firmalar tarafından ithal edilmiştir.

Çizelge A.5– Artvin ilinde 2014 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (ÇŞİM,2015)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
			6.400	13-31	0,9	10	16

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

Sanayide kullanılan katı yakıtlarla ilgili veriler elde edilememiştir. Aynı zamanda İlimizde 2014 yılı içerisinde sanayide kullanılmak üzere katı yakıt ithalatı yapılmamıştır.

Çizelge A.6 –Artvin İlinde 2014 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)
Konut		
Sanayi		

İlimizde doğalgaz bulunmamaktadır.

Çizelge A.7 –Artvin ilinde 2014Yılında Kullanılan Fuel-oil Miktarı(Hopa Termik Santrali İşletme Müdürlüğü,2015)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)	Toplam Kükürt (%)
Konut	118.663,15	9.700	< 1
Sanayi	-	-	-

Egzoz gazı emisyonlarının kontrolüne yönelik ilimizdeki faaliyetler A.5. Bölümünde verilmektedir.

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

İlde hava kirliliğine en çok evsel ısınma (özellikle kış aylarında) ve karayolu trafiğinden meydana gelmektedir. Evsel ısınmada hava kirliliğinin önlenmesi için kaliteli katı yakıt kullanılmaktadır. Karayolu trafiğinden kaynaklanan hava kirliliğinin önlenmesi için egzoz gazı emisyon ölçümleri ve denetimler yapılmaktadır. İlimiz sınırları içerisinde 1 mobil 5 adet sabit egzoz gazı ölçüm istasyonu bulunmaktadır.

İlimiz sınırları içerisinde Artvin Merkez İlçede 1 adet Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu bulunmaktadır. Bu istasyonun her ay bakımı yapılmaktadır. Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu uydu resmi aşağıda verilmektedir. Çizelge A.7 de ölçüm parametreleri ve istasyon koordinatları verilmektedir.

2014 yılı içerisinde Mahalli Çevre Kurulu kararınca İlimiz Merkez ve İlçelerinde yer alan tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları ile sosyal tesislerine (lojman, misafırhane, vb.) ait bacalara takılması zorunluluğu getirilmiştir.

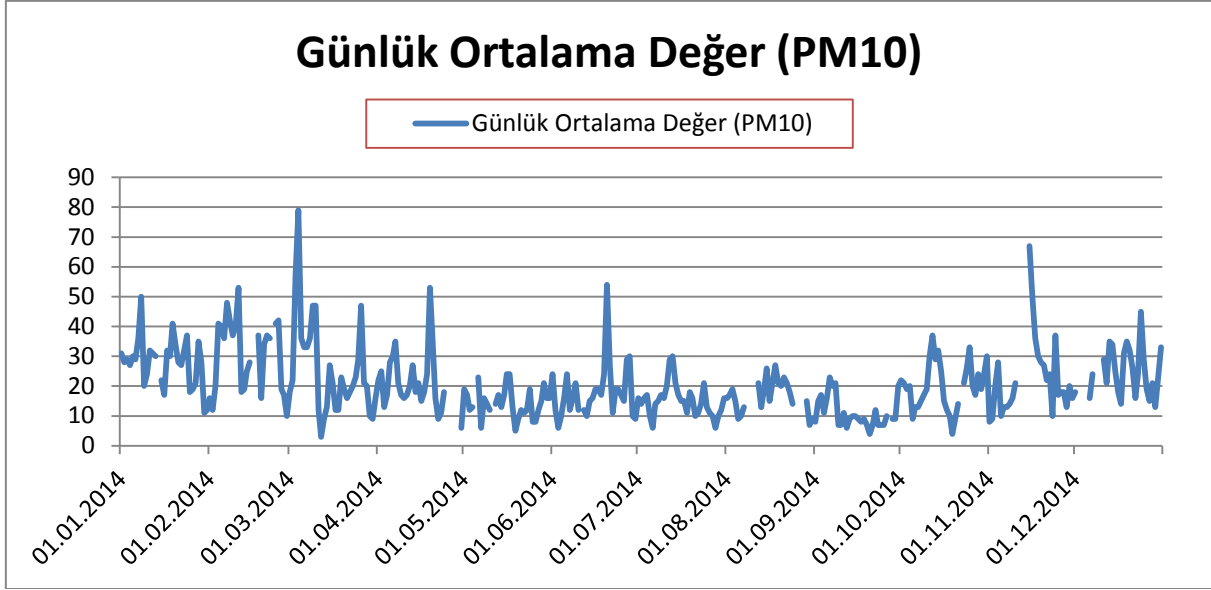
Harita A.1 – Artvin ilinde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazının Yeri (ÇŞİM,2015)

Çizelge A.8- Artvin ilinde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler (ÇŞİM,2015)

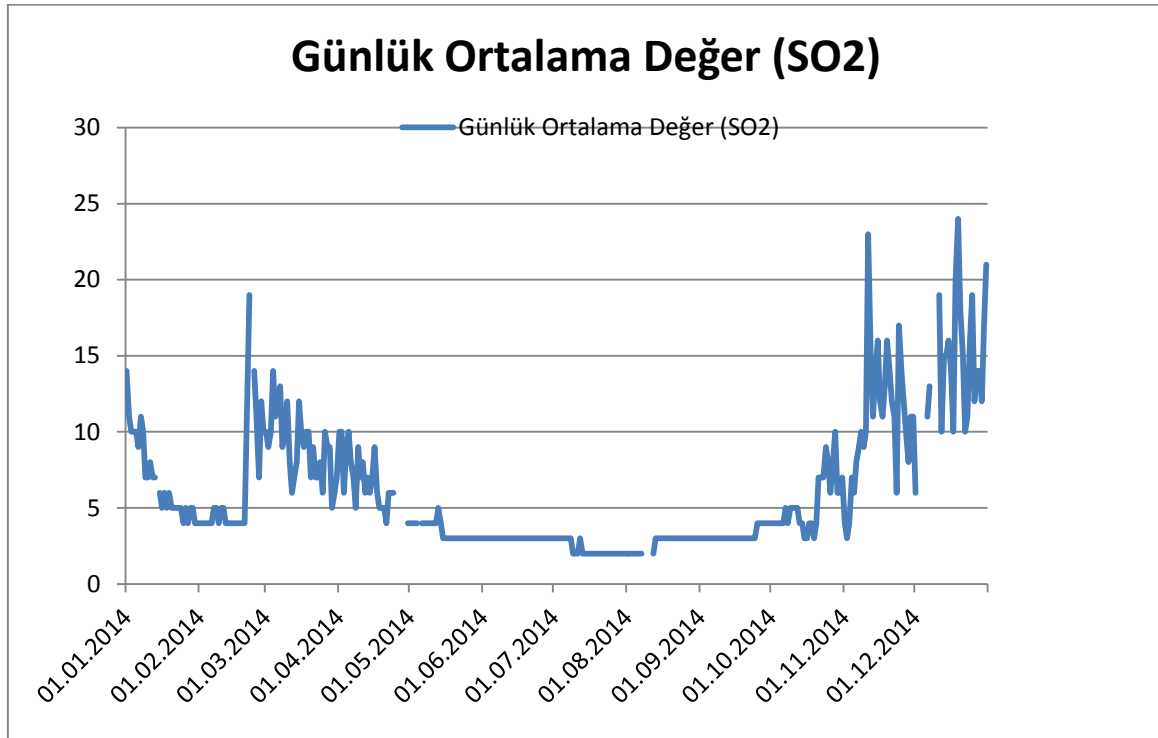
İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Artvin	41.175343K 41.818631D	X	-	-	-	-	X

A.4. Ölçüm İstasyonları

İlde 2014 yılı kirletici parametreleri için günlük ortalama değerleri KVS aşım sayıları, uyarı eşiği aşım sayıları Grafik A.1, Grafik A.2, Çizelge A.9 da verilmektedir. İlimiz sınırları içerisinde bir tane Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu bulunduğu için aşağıdaki grafik ve çizelgeler tüm İl sınırları içerisindeki hava kirleticileri değerlerini vermektedir.

Grafik A.1- Artvin ilinde Artvin İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği

Grafik A.2- İlimizde Artvin İstasyonu SO₂ (μ/m^3) Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği

Çizelge A.9- Artvin ilinde 2014 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerlerine Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları(ÇŞİM, 2015)

SIHHİYE	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	7	-	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şubat	6	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mart	9	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nisan	7	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mayıs	3	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haziran	3	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Temmuz	2	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağustos	3	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eylül	3	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekim	5	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kasım	11	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aralık	15	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ORTALAMA	6	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*AGS: Sınır değerini aşıldığı gün sayısı

A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

İlde 6 adet istasyona emisyon ölçüm yetki belgesi verilmiştir. Bu istasyonlar Merkez, Hopa ve Arhavi İlçelerinde bulunmaktadır. İl Müdürlüğümüz Döner Sermayesince bu istasyonlara 2014 yılı içerisinde yaklaşık 17.575 adet pul satılmıştır.

Çizelge A.10- 2014 Yılında Artvin İlindeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı(ÇŞİM, 2015)

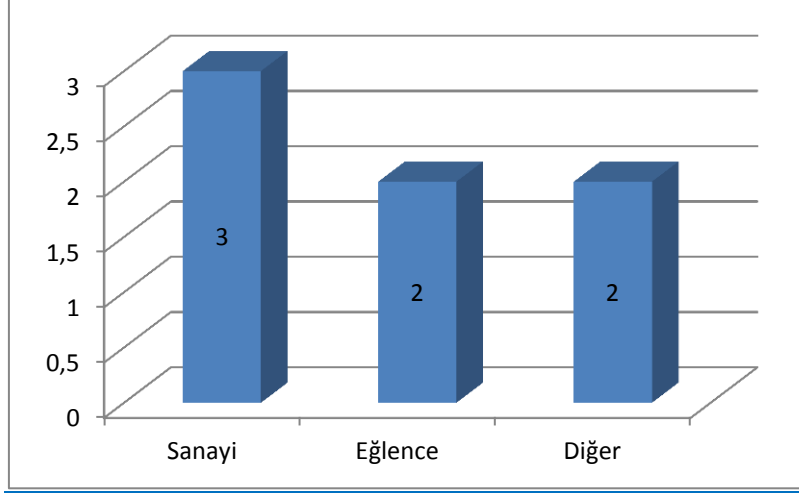
Araç Sayısı					Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı				
Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM	Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM
									17.065

Verilere toplam olarak ulaşılabilmektedir.

A.6. Gürültü

İlimizde 2014 yılı içerisinde gürültü konusunda İl Müdürlüğüne ulaşan gürültü şikâyetlerinin konu bazında dağılımı Grafik A.3'te verilmektedir.

Gelen şikâyetlerle ilgili olarak yapılan denetimler sonucunda 1 adet tesise idari yaptırım uygulanmıştır.

Grafik A.3–Artvin ilinde 2014 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde yapılan çalışmalarla ilgili çizelgeler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge A.11- Valiliklerin Sorumlu Olduğu Eylem Tablosu (ÇŞİM,2015)

Sektör	Amaç	Hedef	Eylemler	Süre	Sorumlu/ Koordinatör Kuruluş	Eylemin gerçekleşme durumu	Uygulama sürecinde yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmeler	Eylemin uygulamasına ilişkin değerlendirme ve çözüm önerileri	Eylem kapsamında gerçekleştirilen planlanan projeler
UYUM DOĞAL AFET RİSK YÖNETİMİ	2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE BAĞLI DOĞAL AFETLERDE MÜDAHALE MEKANİZMALARININ GÜÇLENDİRİLMESİ	2. İklim değişikliğinin yaratabileceği afet riskleriyle mücadelede toplum temelli afet yönetiminin oluşturulması	1. Yerel ölçekte muhtarlıklar dahil bütün idari kademeleri kapsayan ilgili kurum ve kuruluşların risk azaltımı, acil müdahale ile afet sonrası kısa ve uzun vadeli iyileştirme yaklaşımı ve uygulamaları konusunda kapasitelerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi	2011 2015	Valilikler	Kamu kurum ve kuruluşlarına afet öncesi, sırası ve sonrasında kurs ve konu anlatımları yapıldığı, konu anlatımı ve kurs verilen kamu kurum ve kuruluşlarının 2011-2014 arası 25 olduğu, bu süre içerisinde verilen toplam eğitim sayısının 60 olduğu, herkuruluşun bulunduğu alanda tehlike afet öncesi senaryo ve tehlike avları konusunda eğitim verildiği belirtilmiştir.	Eğitim verilen kamu kurum ve kuruluşları ile okullardaki tatbikat ve afet öncesi bilinçlendirme eğitimlerinde aktif katılımların sağlanmasının olumlu bir gelişme olarak gözlemlendiği belirtilmiştir.	İklim değişikliklerine bağlı gelişebilecek doğal afetler konusunda eğitim verilen kamu kurum ve kuruluşlarında afet sırasında kullanılabilen araç/gereçlerin tamamının o kuruluş içerisinde halihazırda bulunması; ilgili kuruluş personelinin afet sırasındaki müdahalelerde gerekli donanıma sahip olmasıyla daha hızlı müdahaleler olacağı belirtilmiştir.	İklim değişikliğine bağlı gelişen doğal afetler konusunda en az 2 farklı kamu kurumuna eş zamanlı eğitim ve tatbikatlar yapılabilmesi, buldukları alanın yakın çevresinde de bilinçli müdahaleleri yapabilecek personel geliştirmek olarak belirtilmiştir.
	2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE BAĞLI DOĞAL AFETLERDE MÜDAHALE MEKANİZMALARININ GÜÇLENDİRİLMESİ	2. İklim değişikliğinin yaratabileceği afet riskleriyle mücadelede toplum temelli afet yönetiminin oluşturulması	3. Yerel düzeyde kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması ile bilgi, tecrübe, altyapı paylaşımının geliştirilmesi	2011 2015	Valilikler	Kamu kurum ve kuruluşlarına ait iş makineleri, nakliye araçlarının durumu, afet sırasında nerede ve hangi görevde bulunabileceklerine dair eğitim ve bilgilendirmeler yapıldığı, eğitim verilen kuruluşların sahip olduğu bina ve altyapı projeleri hakkında bilgiler alındığı, hizmet binaları ve çevresinin olası doğal afetlerle olan etkileşim durumları hakkında bilgi verildi.	Daha önceki tarihlerde eğitim ve bilgilendirmeleri yapılan personellerde atamalar oluştu, yeni gelen personelin tekrar bilgilendirilmesi işlemleri, kamu kurum ve kuruluşlarının afet sırasında görevlendireceği nakliye araçları ve iş makineleri konusundaki değişiklikleri zamanında bildirimler yapılamaması olarak belirtilmiştir.	Kamu kurum ve kuruluşlarında bu işlemler için görevlendirilmiş personellerde oluşabilecek atamalarda yeni görevlendirmelerin daha kısa zamanda yapılması, yeni araç ve gereçler konusunda daha kısa zamanda bilgiler verilmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının birbirleriyle olan koordinasyonunu kolaylaştırabileceği belirtilmiştir.	Farklı kurumlar için eş zamanlı düzenlenebilecek afet tatbikatlarında kamu kurum ve kuruluşlarının birbirleri ile olan iletişim ve koordinasyonunun gözlemlenmesi ve yaşanması muhtemelen aksaklıkların tatbikatlarla giderilebileceği belirtilmiştir.

Çizelge A.11- Belediyelerin Sorumlu Olduğu Eylem Tablosu (ÇŞİM,2015)

Sektör	Amaç	Hedef	Eylemler	Süre	Sorumlu/ Koordinatör Kuruluş	Eylemin gerçekleşme durumu	Uygulama sürecinde yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmeler	Eylemin uygulamasına ilişkin değerlendirme ve çözüm önerileri	Eylem kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan projeler
ARAZİ KULLANIMI VE ORMANCILIK	3. ORMAN, MERA, TARIM VE YERLEŞİM GİBİ ARAZİ KULLANIMLARI VE DEĞİŞİMLERİNİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEMESİNİ SINILANDIRMAK	5. 2012 yılında yerleşim alanlarında tutulan karbon miktarını tespit etmek ve 2020 yılına kadar yeşil doku ile bu değeri %3 artırmak	2. Kent ormanlarının ve diğer yeşil alanların korunması ve geliştirilmesi konusunda yerel yönetimlerin proje hazırlama ve uygulama kapasitelerinin artırılması	2011 2015	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri, Orman Genel Müdürlüğü	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirmediği, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından da proje aşamasında olduğu, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından mevcut orman gençleştirme çalışmalarının ve şehir merkezi yeşil alan ve ağaçlandırma çalışmalarının devam etmekte olduğunu ve Ardahan Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Ardahan, Arhavi, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirmediği, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından da proje aşamasında olduğundan olumsuz gelişme yaşanmadığı belirtilmiştir.	Hiçbir belediye görüş belirtmemiştir.	Murgul Belediyesi dere kenarı yeşil alanların artırılması, şehir içi park ve bahçelerin çoğaltılması ve kıraç alanların ağaçlandırılmasının yapılacağını belirtmiştir.
	4. ORMAN, MERA, TARIM VE YERLEŞİM GİBİ ARAZİ KULLANIMLARI VE DEĞİŞİMLERİNİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEMESİNİ SINILANDIRMAK	5. 2012 yılında yerleşim alanlarında tutulan karbon miktarını tespit etmek ve 2020 yılına kadar yeşil doku ile bu değeri %3 artırmak	5. Çatı bahçeleri ve geçirimli kaplamalar gibi yağmur suyunun toprağa sızmasını sağlayıcı uygulamalar ile yağmur suyu geri kazanım sistemlerini içeren yapılaşmanın özendirilmesi	2011 2013	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirmediği, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından şehir içi yapılan cadde ve sokaklar kilitli parke taşları ile toprağa sızması sağlandığı ve Ardahan Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Ardahan, Arhavi, Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirmediği belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı vatandaşların bilinçlendirilip uygulamaya geçileceğini belirtmiştir.	Hiçbir belediye görüş belirtmemiştir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	1. 2005 yılı baz alınarak düzenli depolama tesislerine kabul edilecek biyobozunur atık miktarının, 2015 yılına kadar ağırlıkça %75'ine, 2018 yılına kadar %50'sine, 2025 yılına kadar %35'ine indirilmesi	1. Park bahçe ve organik atıkların envanterinin çıkarılması, geri kazanım çalışmalarının yapılması ve bunların EAYP'ye entegre edilmesi	2011 2020	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirmediği, Ardanuç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından gerekli tüm çalışmaların yapıp ÇOKAB bünyesinde hazırlanacağı belirtilmiştir.	Artvin, Ardanuç, Arhavi, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirmediği, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından da olumsuzluk bulunmadığı belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı vatandaşların bilinçlendirilip uygulamaya geçileceğini belirtmiştir.	Hiçbir belediye görüş belirtmemiştir.
ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	1. 2005 yılı baz alınarak düzenli depolama tesislerine kabul edilecek biyobozunur atık miktarının, 2015 yılına kadar ağırlıkça %75'ine, 2018 yılına kadar %50'sine, 2025 yılına kadar %35'ine indirilmesi	2. Katı atık toplama, taşıma ve bertaraf sisteminin en az mesafe kat edecek şekilde optimizasyonunun yapılması ve atıkların bertaraf tesisine taşıma mesafesi ve taşıma koşullarının uygun olmadığı bölgelere aktarma istasyonlarının kurularak EAYP'ye işlenmesi	2013 2020	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirmediği, Ardanuç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından 2015 yılı itibariyle ÇOKAP projesi hayata geçirilerek gerekli çalışmaların hazırlanacağı ve Murgul Belediye Başkanlığı tarafından katı atık bertaraf tesisinin yapılmasının beklendiği belirtilmiştir.	Hiçbir belediye görüş belirtmemiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından ÇOKAB kapsamında katı atık bertaraf tesisinin yapılmasının beklendiği belirtilmiştir.	Hiçbir belediye görüş belirtmemiştir.
ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	1. 2005 yılı baz alınarak düzenli depolama tesislerine kabul edilecek biyobozunur atık miktarının, 2015 yılına kadar ağırlıkça %75'ine, 2018 yılına kadar %50'sine, 2025 yılına kadar %35'ine indirilmesi	1. EAYP'nin etkin uygulanması için yeterli sayıda teknik personelin görevlendirilmesi	2011 2020	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirmediği, Ardanuç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından gerekli temizlik personeli ve Çevre Müh. mevcut olarak iş programı takibi yapılacağı belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından teknik personel ihtiyacı olduğu belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından teknik personel ihtiyacının giderilmesi gerektiği belirtilmiştir.	Hiçbir belediye görüş belirtmemiştir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	1. 2005 yılı baz alınarak düzenli depolama tesislerine kabul edilecek biyobozunur atık miktarının, 2015 yılına kadar ağırlıkça %75'ine, 2018 yılına kadar %50'sine, 2025 yılına kadar %35'ine indirilmesi	2. EAYP'nin etkin uygulanması için teknik kapasitenin (personel ve teknolojik altyapı) güçlendirilmesine yönelik eğitim verilmesi ve makine-ekipman alımı	2011 2020	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı, Ardanoç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirmediği ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından gerekli olan makine ve konteynırların yeterli olarak hizmet ürettiği ve gerekli eğitimlerin verilmekte olduğu belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından teknik personel ihtiyacı olduğu belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı ve Murgul Belediye Başkanlığı tarafından teknik personel ihtiyacının giderilmesi gerektiği belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.
ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	2. 2023 yılı sonuna kadar ülke genelinde entegre katı atık bertaraf tesislerinin kurulması ve belediye atıklarının %100'ünün bu tesislerde bertaraf edilmesi	1. Düzenli depolama sahası işletme planının, Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik hükümlerine göre yapılması	2011 2017	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirmediği, Ardanoç Belediye Başkanlığı tarafından Belediyenin üyesi olduğu ÇOKAB Birliği Kurulmuş olup yer tespiti ve proje çalışmalarının sürdüğü ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından Yapılan depolama alanı mevcut yönetim planına göre tasarlandığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı ve Murgul Belediye Başkanlığı tarafından düzenli depolama sahasının bulunmaması nedeniyle vahşi depolama yapıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı ve Murgul Belediye Başkanlığı tarafından bertaraf tesisinin yapılması gerektiği belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı ve Murgul Belediye Başkanlığı tarafından ÇOKAB birliği bertaraf tesisinin yapılması gerektiği belirtilmiştir.
ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	2. 2023 yılı sonuna kadar ülke genelinde entegre katı atık bertaraf tesislerinin kurulması ve belediye atıklarının %100'ünün bu tesislerde bertaraf edilmesi	1. Sahada oluşacak olan depo gazının hesaplanması ve gerekli sistemlerin fizibilite etüdüde değerlendirilmesi	2011 2017	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirmediği, Ardanoç Belediye Başkanlığı tarafından Belediyenin üyesi olduğu ÇOKAB Birliği Kurulmuş olup yer tespiti ve proje çalışmaları sürdüğü ve Arhavi Belediye Başkanlığı	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

						tarafından ÇOKAP kapsamında değerlendirme yapılmakta olduğu belirtilmiştir.			
ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	2. 2023 yılı sonuna kadar ülke genelinde entegre katı atık bertaraf tesislerinin kurulması ve belediye atıklarının %100'ünün bu tesislerde bertaraf edilmesi	2. Düzenli depolama sahalarında kapatılan alanların uygun kısımlarında oluşan depo gazının (biyogaz) toplanarak yakılması/ enerji üretiminde kullanımının sağlanması	2013 2020	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı, murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirildiği, Ardanuç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından ÇOKAB kapsamında değerlendirme yapıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.
ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	3. Ambalaj Atığı Yönetim Planlarının tamamlanması	2. Kaynağında ayrı toplama konusuna yönelik eğitim, tanıtım ve bilinçlendirme faaliyetlerinin bir plan çerçevesinde yürütülmesi	2011 2020	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yetkilendirilmiş Kuruluşlar	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirmediği, Ardanuç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından 2015 yılı içerisinde başlanacağı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.
ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	4. AB ile uyumlu Entegre Atık Yönetimi anlayışı ile Katı Atık Ana Planı (KAAP/2010) kapsamında öngörülen geri kazanım tesislerinin kurulması	1. Türkiye genelinde, organik atıklar ile park, bahçe, pazaryeri atıkları, bitkisel ve hayvansal atıklar gibi atıklar için kompost ve biyometanizasyon tesislerinin kurulması	2013 2023	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel İdareleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirmediği, Ardanuç Belediyesi tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından ÇOKAB kapsamında kurulmasının planlandığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	4. AB ile uyumlu Entegre Atık Yönetimi anlayışı ile Katı Atık Ana Planı (KAAP/2010) kapsamında öngörülen geri kazanım tesislerinin kurulması	2. Enerji değeri olan tüm atık kaynaklarından (evsel atıklar ve diğer belediye atıkları vb.) yenilenebilir enerji üretmeye yönelik çalışmaların yapılması	2011 2020	Belediye Birlikleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı, Ardanuç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirmediği ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından Katı atık yeni dönüşüm tesisi hazırlıkları başladığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından atıkların geri kazanılarak milli ekonomiye kazandırmak olduğu belirtilmiştir.
ATIK	1. ETKİN ATIK YÖNETİMİN SAĞLANMASI	4. AB ile uyumlu Entegre Atık Yönetimi anlayışı ile Katı Atık Ana Planı (KAAP/2010) kapsamında öngörülen geri kazanım tesislerinin kurulması	3. Atık azaltımı ile ilgili olarak kamuoyunun bilinçlendirilmesi çalışmalarının yapılması ve kampanyalar düzenlenmesi	2011 2020	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri, STK'lar	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirmediği, Ardanuç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından 2015 yılı itibarıyla başlanılacağı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından Belediye Birlikleri ile beraber çalışıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından Organik ve geri kazanılabilir atıkların ayrı toplanması olarak belirtilmiştir.
BİNA	3. YERLEŞMELERDEN KAYNAKLANAN SERA GAZI EMİSYONLARININ SINIRLANDIRILMASI	1. 2023 yılına kadar yeni yerleşmelerde yerleşme ölçeğinde sera gazı emisyonunun (pilot olarak seçilen ve sera gazı emisyon miktarı 2015 yılına kadar belirlenen) mevcut yerleşmelere göre en az %10 azaltılması	5. Yerel yönetimlerce imar planlarının iklime duyarlı yerleşim planları biçiminde hazırlanması	2013 2015	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri, Mahalli İdareler	Artvin, Arhavi, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından proje aşamasında olduğu ve Ardanuç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı belirtilmiştir.	arazi şartları belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği ve Murgul Belediye Başkanlığı tarafından 1991 yılında hazırlanan mevcut imar planlarını revizyonuna başlanacağı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği ve Murgul Belediye Başkanlığı tarafından İller Bankası kanalı ile hali hazır çalışmalarına başlandı ve bitirildikten sonra imar plan revizyonuna başlanacağı belirtilmiştir.

ULAŞTIRMA	2. KENTSEL ULAŞIMIN SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA YENİDEN YAPILANDIRILMASI	1. Kent içi ulaşımında, bireysel araç kullanımından kaynaklı emisyon artış hızının sınırlandırılması	1. Hizmet kalitesinin artırılması için sektör çalışanlarına hizmet içi eğitim verilmesi	2012 2016	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirildiği, Ardanoç Belediye Başkanlığı tarafından Ön Değerlendirme çalışması yapıldığı, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirmediği belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından araç parkmetre uygulamasına geçildiği ve kimsenin arabası ile caddeye çıkmadığı, Şavşat Belediye Başkanlığı tarafından araç parkmetre uygulamasına geçileceği, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından ilçede toplu taşıma olmadığından hizmetiçi eğitim verilmediği belirtilmiştir.	Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından her mahalleye otopark yapılacağı belirtilmiştir.	Hiçbir belediyenin projesi bulunmamaktadır.
ULAŞTIRMA	2. KENTSEL ULAŞIMIN SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA YENİDEN YAPILANDIRILMASI	1. Kent içi ulaşımında, bireysel araç kullanımından kaynaklı emisyon artış hızının sınırlandırılması	3. Toplu taşıma sistemlerinin birbiriyle ve diğer kentsel ulaşım türleriyle entegre edilmesi	2013 2016	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat Yusufeli Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirildiği, Ardanoç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından şehir içi dolmuş hattının devreye sokulduğu, Murgul ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından aynı güzergah üzerinde çalışan dolmuşçuların itirazı ve müşteri kaybı kaygısı olduğu, Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlığı tarafından belediye dolmuş sistemi uygulandığı, Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmediği, Murgul Belediye Başkanlığı tarafından küçük bir ilçe olmaları sebebi ile toplu taşıma bulunmadığı ve saat başı tek aracın mahalleleri dolaştığı belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak olarak belirtilmiştir.	Hopa Belediye Başkanlığı tarafından imar planına uygun bisiklet yolu projesi yapılacağı belirtilmiştir.

ULAŞTIRMA	2. KENTSEL ULAŞIMIN SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA YENİDEN YAPILANDIRILMASI	1. Kent içi ulaşımda, bireysel araç kullanımından kaynaklı emisyon artış hızının sınırlandırılması	4. Toplu taşımada bilet sisteminin kullanıcı sayısını arttıracak şekilde düzenlenmesi	2013 2016	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin , Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmediği, Ardauç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından seyahat ücretlerinin vatandaşın gücüne göre düzenlendiği belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından belediye bünyesinde toplu taşıma yapılmadığından bilet sistemi bulunmadığı ve diğer belediyeler tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Hiçbir belediye tarafından gerçekleştirilmemiştir.	Hiçbir belediye tarafından gerçekleştirilmemiştir.
ULAŞTIRMA	2. KENTSEL ULAŞIMIN SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA YENİDEN YAPILANDIRILMASI	1. Kent içi ulaşımda, bireysel araç kullanımından kaynaklı emisyon artış hızının sınırlandırılması	2. Kent içi lojistik kapsamında ağır yük araçlarının sadece belli saatler içinde kente girebilmesine yönelik düzenlemelerin yapılması	2013 2014	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Ardauç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından akşam 17:00 'dan sonra izin verildiği, Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmediği ve Artvin, Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından ağır yük araçlarının mevcut alternatif yol bulunduğu kent içine uğramadan kent etrafından dolaştığı, Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmediği ve Artvin, Borçka, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından şehire ulaşmada çevre yolları yapılarak ağır yük tonajlı araçların şehir merkezinden geçmesinin önlenildiği belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlığı tarafından ağır vasıta ve bu türden araçların şehir merkezine sokulmadığı ve Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmediği ve diğer belediye başkanlıklarından olmadığı belirtilmiştir.
ULAŞTIRMA	4. ULAŞTIRMA SEKTÖRÜNDE ENERJİ TÜKETİMİNDE VERİMLİLİĞİN ARTTIRILMASI	1. 2023 yılına kadar ulaşımda kullanılan enerji tüketiminin sınırlandırılması	2. "Akıllı Ulaşım Sistemleri" ve "Trafik Yönetimi" uygulamalarına yönelik Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesi ve Akıllı Ulaşım Sistemi Merkezleri kurulması	2013 2015	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri, Karayolları Genel Müdürlüğü, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Artvin, Borçka, Hopa, Murgul, Kemalpaşa, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği, Ardauç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından İlçe trafik komisyonu kurulduğu ve gereken çalışmaların yapıldığı belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından trafik yoğunluğu az olduğundan akıllı ulaşım sistemi merkezleri gereksinimi bulunmadığı, Ardauç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı ve Artvin, Borçka, Hopa, Kemalpaşa, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları	Artvin, Borçka, Hopa, Kemalpaşa, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından ışıklandırmalar trafik tabele ve levhaların tamamlanarak düzene konulacağı ve Artvin, Borçka, Hopa, Kemalpaşa, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.

							tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.		
UYUM Su Kaynakları Yönetimi	4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM İÇİN SU HAVZALARINDAKİ SU KAYNAKLARININ BÜTÜNCÜL YÖNETİMİ	2. Kentlerin su yönetiminin iklim değişikliğine uyum bakış açısı ile ele alınması	3. Yerleşmelerde kanalizasyon ve yağmur suyu toplama sistemlerinin ayrılması	2011 2020	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği, Ardanoç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından 2013 yılı itibariyle altyapı hattının yenilediği, Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından kent içerisinde yağmur ve kanalizasyon sularının birkaç noktada birleşerek dereye deşarj olduğu, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından yapılan kazıların getirdiği olumsuzlukların olduğu, Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından beldede bulunan derelerin kirlenmesinin önlendiği, Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından yeni bir kanalizasyon ve yağmursuyu projesinin hazırlanması gerektiği ve Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından yağmur suları ve altyapı sularının ayrılması planlandığı, Kemalpaşa Belediye Başkanlığı tarafından ön artımlı inşaatının devam ettiği ve Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.
UYUM Su Kaynakları Yönetimi	4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM İÇİN SU HAVZALARINDAKİ SU KAYNAKLARININ BÜTÜNCÜL YÖNETİMİ	2. Kentlerin su yönetiminin iklim değişikliğine uyum bakış açısı ile ele alınması	4. Yerleşmelerde toplanan ve artıran suyun yeniden kullanılması	2011 2020	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği, Ardanoç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı belirtilmiştir.	Murgul Belediy Başkanlığı tarafından Atıksu Arıtma Tesisi bulunmadığı ve Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından 2017 yılına kadar arıtma tesisinin bitirileceği ve Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.
UYUM Su Kaynakları Yönetimi	4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM İÇİN SU HAVZALARINDAKİ SU KAYNAKLARININ BÜTÜNCÜL YÖNETİMİ	2. Kentlerin su yönetiminin iklim değişikliğine uyum bakış açısı ile ele alınması	5. Kentlerde su kullanım verimliliğinin artması için sosyo-ekonomik koşullar dikkate alınarak ücretlendirme politikası geliştirilmesi, yasal düzenleme yapılması	2011 2020	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirildiği, Ardanoç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından yapılan düzenleme ve içme suyu yenilenmesinin tamamlandığı, Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından su fiyatlarının makul seviyelerde bulunmadığı, Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından daha ucuz ve daha sağlıklı suyun vatandaşla buluşturulduğu ve Artvin, Borçka, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.

						tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.			
UYUM Su Kaynakları Yönetimi	4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM İÇİN SU HAVZALARINDAKİ SU KAYNAKLARININ BÜTÜNCÜL YÖNETİMİ	2. Kentlerin su yönetiminin iklim değişikliğine uyum bakış açısı ile ele alınması	6. Kentlerde su kaçakları ve kaçak su kullanımının tespiti ve kayıp-kaçak oranının azaltılmasına yönelik önlemlerin alınması, ulusal düzeyde SCADA Sisteminin yaygınlaştırılması	2011 2023	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından SCADA sistemi bulunmadığı, Ardauç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından mevcut sistem yenilediği, elektronik takip ve akıllı sayaç uygulaması başlatıldığı, Artvin, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği, Borçka Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir.	Borçka Belediye Başkanlığı tarafından kayıp kaçak oranının azaltılması, yaz aylarında su azalmalarından dolayı meydana gelen su kesilmelerinin bir nebze azaltıldığı ve Artvin, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Artvin, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.	Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından kaçak, kayıp önlenmesi ve su kullanımının takip edilmesi ve Artvin, Hopa, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.
UYUM Su Kaynakları Yönetimi	4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM İÇİN SU HAVZALARINDAKİ SU KAYNAKLARININ BÜTÜNCÜL YÖNETİMİ	2. Kentlerin su yönetiminin iklim değişikliğine uyum bakış açısı ile ele alınması	7. Şebeke suyunun içilebilir nitelikte tüketiciye ulaştırılmasının sağlanması	2011 2023	Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri	Artvin, Borçka, Hopa, Murgul, Şavşat, Yusufeli ve Kemalpaşa Belediye Başkanlıkları tarafından gerçekleştirildiği, Ardauç Belediye Başkanlığı tarafından ön değerlendirme çalışması yapıldığı ve Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından 2050 yılına kadar su planlaması yapıldığı belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından aşırı yağışlarda suyun kaynağında bulandığı, Artvin, Hopa, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından farklı kaynaklardan içme suyu temin edildiği, Borçka Belediye Başkanlığı tarafından su arıtma tesislerinin aşırı yağışlarda yetersiz kaldığı ve Şavşat Belediye Başkanlığı tarafından su alma ağız ıslahı ve dinlendirme havuzu yapılması belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından yeni çökeltim ve dinlendirme havuzlarının yapılması, Artvin, Şavşat, Kemalpaşa ve Yusufeli Belediye Başkanlıkları tarafından arıtma projeleri yapılması, Borçka Belediye Başkanlığı tarafından mobil arıtma tesisi kurulması, Hopa Belediye Başkanlığı tarafından su alma ağız ıslahı ve dinlendirme havuzu yapılması belirtilmiştir.	Murgul Belediye Başkanlığı tarafından dinlendirme havuzlarının ve arıtma tesislerinin kurulması, Arhavi Belediye Başkanlığı tarafından 2050 yılına kadar su sıkıntısı çekilmemesi, Borçka Belediye Başkanlığı tarafından yeni arıtma tesislerinin kurulmasının planlandığı ve Hopa Belediye Başkanlığı tarafından arıtma projeleri yapılması belirtilmiştir.

A.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde bulunan Hava Kalitesi İzleme İstasyonunda kükürtdioksit (SO₂) ve Partikül Madde (PM₁₀) ölçümü yapılmaktadır. 2014 yılı içerisinde bu parametreler özellikle kış aylarında evsel ısınmaya bağlı olarak artmaktadır. İlimizde hava kirliliği en çok evsel ısınmadan kaynaklanmaktadır. İlimizin tamamına yakını ithal kömürleri kullanmaktadır.

Trafikten kaynaklanan hava kirliliğinin önlenmesi için İlimiz sınırları içerisinde araçların egzoz emisyonlarının ölçümleri esnasında ölçüm sonuçları standartların üzerinde çıkan araçlara egzoz pulu verilmemekte, araç sahiplerinden araçlarının gereken bakımı yaptırmaları istenmektedir.

Kaynaklar

1. *Hava Kalitesi İzleme İstasyonu Verileri*
2. *İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü*
3. *Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü*
4. *İl Emniyet Müdürlüğü*
5. *Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm İstasyonları*
6. *Artvin İl Özel İdaresi*
7. *EÜAŞ Hopa Termik Santrali*
8. www.havaizleme.gov.tr

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

Artvin İli yüzeysel su potansiyeli 6.799,40 hm³/yıl dır.

B.1.1.1. Akarsular

ÇORUH NEHRİ: İlimizin en büyük akarsuyu olan Çoruh Nehri, Mescit Dağları'ndan kaynağını alarak, Bayburt'u geçtikten sonra Yusufeli İlçesinin Yokuşlu Köyünün mevkiinde il sınırına girer. Su kavuşumu denilen yerde Oltu suyu ile birleşir. Yusufeli yakınlarında Barhal deresiyle birleşen Çoruh Nehri kuzeybatı yönüne girer. Artvin yakınlarında Orta köy suyunu, Borçka'da Murgul suyunu- İçkale suyunu ve Kaynarca suyunu alarak Muratlı Köyünü geçerek, Batum'un güneybatısında Karadeniz'e dökülür. Çoruh Nehri'nin uzunluğu 431 km olup, 354 km'si sınırlarımız içerisinde. Su potansiyeli 5.969 hm³/yıl'dır. Çoruh Nehri yılda 5,8 milyon m³rusubat taşımaktadır.

KAPISTRE DERESİ: Artvin İli Arhavi İlçesinde bulunan su potansiyeli 329 hm³/yıl olan önemli bir deredir.

OLTU VE TORTUM ÇAYI: Karga pazarı Dağları'ndan kaynaklarını alırlar. Tortum çayı adını aldığı Tortum Gölü'ne girip çıktıktan sonra Oltu çayı ile Yusufeli yakınlarında birleşerek Gür alp kayası denilen yerde Çoruh Nehrine kavuşur.

BARHAL ÇAYI: Kaçkar Dağları'ndan kaynağını alır. Erzincan, Yüncüler, Çevreli ve Dört Kilise derelerini alarak Çoruh Nehri'ne karışır.

ŞAVŞAT ÇAYI: Şavşat, irili ufaklı 13 deresi bulunması ile su zenginliğine sahip bir ilçemizdir. Şavşat deresi Ortaköy deresinin kaynağı olup Ardanuç deresiyle birleşerek Çoruh Nehri'ne kavuşur. Kaynağını Sahara dağlarından alarak Çoruh Nehri ile birleşir.Akarsu uzunlukları ve debileri hakkındaki veriler elde edilememiştir.

İlimizde akarsular üzerinde ve Borçka Baraj gölü üzerinde balık çiftlikleri bulunmaktadır. Borçka Baraj Gölünde ağ kafeslerde alabalık yetiştiriciliği yapılmaktadır. 3 adet 500 ton/yıl kapasiteli tesis bulunmaktadır. 2014 yılı içerisinde ÇED Gerekli Değildir kararı verilmiş. 4 adet ağ kafeslerde alabalık yetiştiriciliği projesi bulunmaktadır. Akarsular üzerinde bulunan balık çiftlikleri ile ilgili olarak tümüne ait veriler bulunmamakla beraber 1 adet 50 ton/yıl, 2 adet 70 ton/yıl kapasiteli havuz şeklinde tesis bulunmaktadır. Deniz üzerinde balık çiftliği bulunmamaktadır.

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

İlde İlde bulunan Su Yüzeylerinin dağılımında Doğal Göl yüzeyleri toplam 120 ha'dır. Bunlardan 48 ha Karagöller, 7 ha Öküzboğan Gölleri, 5 ha Çiftgöl, 5 ha Yıldız Gölü, 6 ha Akgöl ve 49 ha diğer doğal göller oluşturmaktadır. Turizm amaçlı kullanılmaktadır. Baraj Rezervuar yüzeyleri ise Muratlı Barajı ve HES 381 ha, Borçka Barajı ve HES 1059 ha ve Deriner Barajı ve HES 26400 ha olup toplam 27840 ha sahiptir. Barajlar enerji amaçlı kullanılmaktadır. Artvin İlinde sulama göletleri bulunmamaktadır.

Çizelge B.1- Artvin ilinde Mevcut Sulama Göletleri

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
-	-	-	-	-	-

B.1.2. Yeraltı Suları

İlde bulunan toplam emniyetli rezerv miktarı Çizelge B.2 de verilmektedir.

Çizelge B.2- Artvin ilinin Yeraltısuyu Potansiyeli (DSİ, 2015).

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Toplam emniyetli rezerv	25

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Yeraltı su seviyeleri hakkında veri bulunmamaktadır.

B.1.3. Denizler

Artvin İlının Arhavi ve Hopa İlçelerinin denize kıyısı bulunmaktadır. Mavi Bayrak almaya hak kazanmış plaj ya da marina bulunmamaktadır. Denizlerde yapılan kirlilik ölçüm sonuçları bulunmamaktadır.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Yüzey ve Yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerinden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

Çizelge B.3 - Artvin ilinde 2014 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları (İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü,2015)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/Yer altı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanı masuyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yüzey	Çevreli Köyü, Yusufeli	X		X			1. Sınıf	Çevreli Köyü, Yusufeli		0,12
Yüzey	Bağlıca Ardanuç	X		X			1. Sınıf	Bağlıca Ardanuç		1,16
Yüzey	Su Hızarı Mevkii,	X		X			1. Sınıf	Su Hızarı Mevkii,		1,37

Su Kaynağının Cinsi (YüzeY/Yer altı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullan masuyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
	Merkez							Merkez		
YüzeY	Meydancık, Şavşat	X		X			1. Sınıf	Meydancık, Şavşat		0,65
YüzeY	Sindoban, Şavşat	X		X			1. Sınıf	Sindoban, Şavşat		0,57
YüzeY	Çayağzı, Ardanuç	X		X			1. Sınıf	Çayağzı, Ardanuç		1,37
YüzeY	Muratlı, Borçka	X		X			1. Sınıf	Muratlı, Borçka		0,40
YüzeY	Sarp, Hopa	X		X			1. Sınıf	Sarp, Hopa		3,73
YüzeY	Kemalpaşa, Hopa	X		X			1. Sınıf	Kemalpaşa, Hopa		2,19
YüzeY	Ortacalar, Arhavi	X		X			1. Sınıf	Ortacalar, Arhavi		0,75
YüzeY	A.Şahinler, Arhavi	X		X			1. Sınıf	A.Şahinler, Arhavi		1,13
YüzeY	Korucular, Murgul	X		X			1. Sınıf	Korucular, Murgul		0,70
YüzeY	Fındıklı, Borçka	X		X			1. Sınıf	Fındıklı, Borçka		0,20
YüzeY	Tekkale, Yusufeli	X		X			1. Sınıf	Tekkale, Yusufeli		0,78

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Endüstride kullanılan su derelerden, su şebekelerinden, ya da tankerlerle temin edilmektedir. Bazı endüstrilerde atıksu arıtma tesisi bulunmakta, arıtmadan sonra deşarj edilmektedir ya da belediye ile yapılan protokol ile kanalizasyon sistemine bağlanmaktadır. Endüstriyel kaynaklarla ilgili olarak toplam deşarj edilen atıksu miktarı ile ilgili veri bulunmamaktadır.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Artvin İlinde hiçbir Belediyede Atıksu Arıtma Tesisi bulunmamaktadır. Kanalizasyon sistemine giden atıksu doğrudan alıcı ortama (Çoruh nehri, sahil bölgesinde Karadeniz) deşarj edilmektedir. Evsel atıksu miktarları hakkında bilgi bulunmamaktadır.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

2014 yılı TÜİK verilerine göre 33.446,2 ha lık tarım alanının 7.846,3 ha'lık kısmının Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Ekilen Alanı, 5.476,6 ha'lık kısmının nadas alanı, 1.013,7 ha'lık kısmının sebze bahçeleri, 19.109,6 ha'lık kısmın Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkilerinin Alanı olduğu belirtilmiştir. İlimizde fındık, çay, sebze (patates, domates vs.) ve meyve (kivi, kiraz vs.) tarımı yapılmaktadır. Çay ve fındık tarımının yoğun olarak yapıldığı Arhavi ve Hopa ilçelerimizde olup, geriye kalan ilçelerimizde yok denecek kadar azdır.

B.3.2.2. Diğer

İlimizin tüm belediyelerinde vahşi depolama yapılmaktadır. Vahşi depolamanın etkileyebileceği su kaynakları sahil ilçelerinde Karadenizdir. Bu çöp depolama sahaları karadenizde yaklaşık 100m mesafededir. Diğer ilçelerde ise Çoruh Havzasıdır.

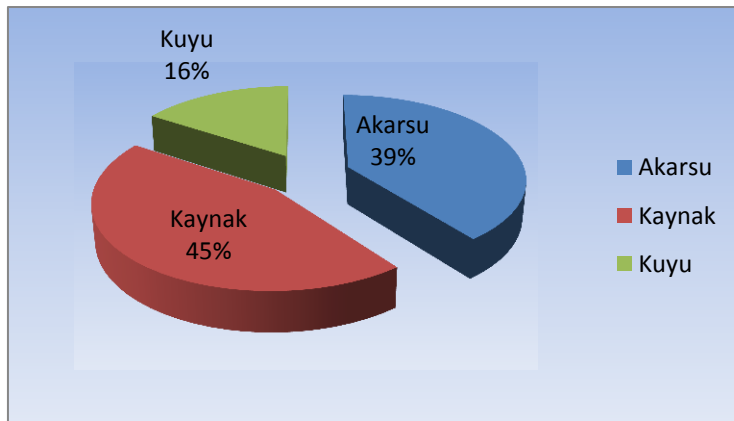
B.4. Sektörel Su Kullanımlarına Yapılan Su TahsisleriB.4.1. İçme ve Kullanma SuyuB.4.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlde kentsel su temini için çekilen su, kaynak sularından, akarsulardan ve kuyu sularından elde edilmektedir. İlimizde 9 adet belediye (3 adet belediye kapanmıştır) bulunmakta ve tüm belediyelerde içme suyu şebekesi bulunmaktadır. İçme suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusa ait 2014 yılı verileri bulunmamaktadır. Belediyelerde içme ve kullanma suyu şebekesi için çekilen yüzey suyu miktarı 2012 yılı için 3.367.000 m³/yıl'dır. İlde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusu 100.344'tür. İçme suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfus ise 35.515'tir.

B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Belediyelerde içme ve kullanma suyu şebekesi için çekilen yeraltı suyu miktarı 2012 yılı için 5.161.000m³/yıl'dır.

Yer altı ve yüzeysel sular için arıtma tesisi mevcut olup fiziksel arıtma yapılmaktadır. Arıtma kapasitesi 7.000.000m³/yıl olup 2012 yılı içerisinde 3.209.000m³/yıl su arıtılmıştır.

Grafik B.1. Artvin ilinde 2012 Yılı Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı(TÜİK, 2012)

B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

İçme Suyu temin edilen kaynaklar hakkında yeterli bilgi elde edilememiştir.

B.4.2. Sulama

İldeki tarım yapılan alanlardan, bu alanların ne kadarında sulu tarım yapıldığından genel olarak bahsedilmelidir.

Sulama yapılan alanlarda kullanılan sulama yöntemlerinden bahsedilmelidir.

B.4.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlimizde salma sulama yapılmakta, bu alanların tamamında sulamadan dönen su drene edilmemekte, yer altına veya derelere sızmaktadır. Yaklaşık 20.000 ha alan çay ve fındık arazisi olup bu alanlarda sulama yapılmamaktadır. İlimizde bulunan 1 adet Sulama Kooperatifi tasfiye halindedir. Ancak il genelinde salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarları hakkında bilgi edinilememiştir.

B.4.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlimiz genelinde 120 ha alanda damla sulama yapılmakta, yağmurlama sulama yapılmamaktadır. Ancak il genelinde damla sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarları hakkında bilgi edinilememiştir.

B.4.3. Endüstriyel Su Temini

İl genelinde sanayilerde kullanılan su derelerden çekilmekte ya da bazı küçük işletmelerde belediye şebeke suyu kullanılmaktadır. Endüstriyel su kullanımında oluşan atıksular bazı sanayilerde geri dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. Geri dönüşümlü olmayan sanayilerde ise arıtılarak ya da arıtılmadan alıcı ortama (Yüzeysel su) deşarj edilmektedir. Endüstriyel su kullanım miktarlarına ait yeterli bilgi bulunmamaktadır.

B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

İlimizde kurulu, inşaat aşamasında olan veya proje aşamasında olan birçok HES projesi bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda kurulu bulunan ve enerji üreten HES projeleri, kurulu gücü ve ortalama üretimleri yer almaktadır.

Çizelge B.4– İlimizde İşletmede Bulunan Baraj ve HES Projeleri (DSİ, 2015)

Sıra No	PROJE İSMİ	PROJE YERİ	Kurulu Güç MW	Ort.Üretim GWh
1	BORÇKA BARAJI VE HES	ÇORUH NEHRİ	300,00	1.039,00
2	MURATLI BARAJI VE HES	ÇORUH NEHRİ	115,00	444,12
3	DERİNER BARAJI VE HES	ÇORUH NEHRİ	670,00	2.118,00
4	ERENLER REG.VE HES	DEVİSKEL DERE	45,00	125,50
5	ARALIK REG. VE HES	ARALIK DERE	12,90	45,76
6	ARPA REG.VE HES	DEVİSKEL DERE (ARPA)	32,41	77,66
7	CANSU HES	KABACA DERE	11,34	47,33
8	ÇAKIRLAR HES	KABACA DERE	16,620	75,42
9	KABACA REG. VE HES	KABACA DERE	8,90	32,42

10	ERENKÖY REG. VE HES	KABACA DERE	22,50	86,97
11	MURGUL HES-II	KABACA DERE	24,20	57,30
12	ESENDAL HES	ARCIVAN DERE	0,30	1,00
13	PAPART HES	PAPART DERE	27,85	58,49
14	DİYOBAN HES	PAPART DERE	19,04	35,79
15	YAYLA REG.VE HES	KABACA DERE	4,67	20,87
16	ÇİFTEKÖPRÜ REG. VE HES	İÇKALE DERESİ	7,77	31,85
			1.318,50	4.297,48

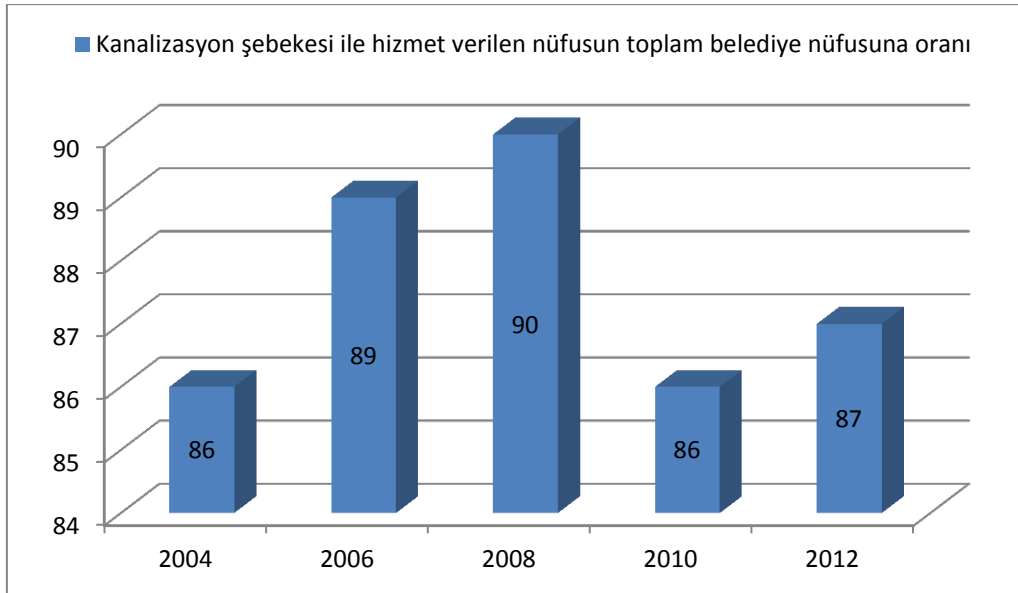
B.4.5. Rekreatif Su Kullanımı

Rekreatif su kullanımı ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

B.5. Çevresel Altyapı

B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmet Alan Nüfus

Merkez ve İlçe Belediyelerin hepsinde kentsel kanalizasyon sistemi bulunmaktadır. Ancak hiçbir Belediyede atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır. Belediyelerde AAT yapımı ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. Belediyelerden kanalizasyon şebekesi ile hizmet veren nüfus hakkında bilgi edinilememiştir. Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranını gösteren grafik TÜİK verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Grafik B.2- Artvin ilinde 2014Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı (TÜİK, 2012)

Çizelge B.5 –Artvin ilinde 2014YılıKentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (ÇŞİM, 2015)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisleri/ Deniz Deşarjı Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisleri Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı(ton/gün)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri						
İl Merkezi	Artvin			X								
İlçeler	Ardanuç			X								
	Arhavi		X	X								
	Borçka		X	X								
	Hopa		X	X								
	Murgul			X								
	Şavşat			X								
	Yusufeli			X								

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)ve Münferit SanayilerAtıksu Altyapı Tesisleri

İlimiz sınırları içerisinde Organize Sanayi Bölgeleri bulunmamakla birlikte 3 tane küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. Bunlarda ise toplu AAT bulunmamaktadır. Bazı sanayilerin kendilerine ait atıksu arıtma sistemleri bulunmaktadır.

Çizelge B.6 –Artvin ilinde 2014Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-

B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

İl sınırları içerisinde düzenli katı atık depolama tesisi bulunmamaktadır. Evsel nitelikli katı atıklar il ve ilçe belediyelerince belirlenen alanlarda vahşi depolama yapılmaktadır. 2006 yılında ARRİKAB (Artvin-Rize Katı Atık Birliği), 2007 yılında ise ÇOKAB (Çoruh Katı Atık Birliği) için ÇED Gerekli Değildir kararı verilmiş; ancak ARRİKAB’ın yeri ile ilgili olarak sorun çıkmış ve hiçbir işlem yapılmadığı için ÇED Yönetmeliği gereği karar düşmüştür. Aynı şekilde ÇED yönetmeliği gereği ÇOKAB ile ilgili 5 yıl süre aştığı için bu projenin de kararı düşmüştür. Günümüzde ise ÇOKAB’ın yeniden projelendirilerek yapılması gündemdedir. ÇOKAB’ın Erzurum İli, Oltu İlçesinde yapmayı planladığı katı atık bertaraf tesisi hizmete girdiğinde tüm katı atıklar buraya gönderilecektir. Böylece İlimizin düzenli katı atık depolama problemi ortadan kalkacaktır.

B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde bazı sanayi tesislerinde geri devirli atıksu arıtma tesisleri bulunmaktadır. Buradan geri kazanılan su tesis faaliyetleri kapsamında tekrar kullanılabilir. Bunun dışında başka maksatlarla bir geri kullanım söz konusu değildir.

B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

İlimizde “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” ve “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği” kapsamında yapılan çalışma yapılmamıştır.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Çizelge B.7.- Artvin ilinde 2014 Yılı İçin Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler

	Var	Yok	Varsa Ne/Neler Olduğunu Belirtiniz
Potansiyel kirlenici faaliyetler var mı?	-	-	-

Tespit Edilmiş Kirlenmiş Sahanın Yeri	Tespit Edilmiş Kirlenmenin Nedeni	Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma var mı?		Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda ne tür temizleme faaliyetleri* yapılıyor? (Aşağıdaki temizleme yöntemleri dikkate alınmalıdır)
		Var	Yok	
-	-	-	-	-

* Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliği Temizleme Yöntemleri

Biyoremediasyon
Fitoremediasyon
Parsel arıtımı
Buharlaştırma
Biyo havalandırma
Elektrokinetik arıtma
Yerinde oksidasyon
Solvent ekstraksiyonu
Havailedağıtma (Air sparging)
Buharlaştırma
Termal arıtma
Reaktif Barrier teknolojisi
Yerinde yıkama (In-situ Flushing)

B.6.2.Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı

İlimizde Atıksu Arıtma Tesisi ile hizmet veren Belediye bulunmamaktadır. Sanayilerden kaynaklanan arıtma çamurları kurutulduktan sonra bulunduğu bölgedeki katı atık sahalarına dökülmektedir.

B.6.3.Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

“Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” kapsamında 2014 yılı içerisinde İl Müdürlüğümüze 1 adet başvuru yapılmıştır. Tesiste bulunan atık barajı (Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletmesine ait) kullanımda olduğundan herhangi bir rehabilitasyon projesi uygulanmamıştır.

B.6.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlde kullanılan gübre (bitki besin maddesi bazında), pestisit miktarları hakkındaki bilgiler Çizelge B.9, B.10’da yer almaktadır.

İlimizde 2014 Yılında Topraktaki Pestisit vb. Tarım İlacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analiz bulunmamaktadır.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Çizelge B.8 – Artvin ilinde 2014 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları (Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2015)

Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	6.577	18.791
Fosfor	3.288	
Potas	150	
TOPLAM	10.015	

Çizelge B.9 - Artvin ilinde 2014 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb) (Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2015)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnseksitler	Bitki Zararlıları	0,6	370
Herbisitler	Yabancı Otlarla Mücadele	0,3	
Fungisitler	Bitki Fungal (Mantar)	0,48	
Rodentisitler	Hastalıkları	0,04	
Nematositler	Kemirici Zararı	0	
Akarisitler	-	0,05	
Kışlık ve Yazlık Yağlar	Kırmızı Örümcek	0,05	
	Meyve Zararlıları		
TOPLAM		1,48	

B.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizin yerçekillerinde ötürü su akış hızı fazla bununla beraber enerji potansiyeli de fazladır. Çoruh nehri üzerinde kurulu halde 3 adet baraj bulunmakta ve enerji üretmektedir. İlimizde içme ve kullanma suyu olarak akarsular, kaynak ve kuyu suyu kullanılmaktadır. Endüstriyel kullanımlarda ise derelerden su çekilmektedir.

Belediyelerde içme suyu ve kanalizasyon şebekesi bulunmakta ancak atıksu arıtma tesisi (AAT) bulunmamaktadır. Belediyelere AAT ile ilgili olarak bilgilendirme yapılmış olup bazı belediyelerde proje aşaması devam etmektedir.

Sanayi tesislerinin ise bazılarında AAT ve deşarj izni bulunmaktadır.

Kaynaklar

1. Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
2. DSI 26. Bölge Müdürlüğü
3. Halk Sağlığı Müdürlüğü
4. Türkiye İstatistik Kurumu
5. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

İlde düzenli katı atık depolama tesisi bulunmamaktadır. Merkez ve İlçe belediyeler katı atıklarını şehir dışında vahşi olarak depolamaktadır. Katı atık problemini çözmek için Artvin ili Merkez ve ilçe belediyeleri ÇOKAB'a (Çoruh Kalkınma Birliği) üye olmuştur. ÇOKAB' ın Erzurum İli, Oltu İlçesinde yapmayı planladığı katı atık bertaraf tesisi hizmete girdiğinde tüm katı atıklar buraya gönderilecektir. Söz konusu tesisin ÇED Süreci Erzurum Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünün yürütmüş ve ÇED Gereklidir Kararı verilmiştir. Bu kararın ardından Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından ÇED süreci yürütülmeye başlanmıştır. ÇED Süreci tamamlanıp ÇED Olumlu kararı alınmasına müteakip tesis kurularak işletmeye alınacaktır. Mevcut katı atık depolama sahalarının da rehabilite edilmesi düşünülmektedir. Belediyelere ait katı atık miktarı verileri elde edilemediğinden Çizelge C.1 ve C.2 gerektiği gibi doldurulamamıştır. 2012 yılı tük verilerine göre Artvin ilinde kişi başına düşen ortalama atık miktarı 0,85 kg/kişi.gün olarak belirlenmiştir.

Çizelge C.1–Artvin ilinde 2014Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birliklerce Yönetilen Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu(Belediyeler, 2015)

İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Geri Kazanılan Ortalama Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Atık Kompozisyonu (yıllık ortalama, %)					
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Organik	Kağıt	Cam	Metal	Plastik	Kül
Merkez	X														
Ardanuç	X														
Arhavi	X	40.000	20.991	30	18	-	-	0,8	0,6	57,46	0,28	0,96	1,01	1,96	0,74
Borçka	X	11.140	11140	9,6	5,5	-	-	0,9	1,8	40	2,5	3,2	-	21	25
Hopa	X														
Murgul	X														
Şavşat	X	20.000	10.000	12	7	-	-			60	10	3	5	2	20
Yusufeli	X														
İl Geneli															

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Çizelge C.2–Artvin ilinde 2014Yılı İl/İlçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri(Belediyeler, 2014)

İl/ilçe Belediye Adı	Hangi Atıklar Toplanıyor?			Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor? **			Mevcut Bertaraf Yöntemi ve Tesis Kapasitesi/Birimi				
	Evsel*	Tıbbi	Diğer (Belirtiniz)		Toplama	Taşıma	Bertaraf	Düzensiz Depolama	Düzenli Depolama	Kompost	Yakma	Diğer (Belirtiniz)
Merkez												
Ardanuç												
Arhavi	X	-	-	-	ÖS	ÖS	ÖS	B	-			
Borçka	X	-	-	-	B	B	ÖS	B	-			Gömme
Hopa												
Murgul												
Şavşat	X	-	-	-	B	ÖS	ÖS	B	-			
Yusufeli	X	-	-	-	B	B		B	-			

* Ofis işyeri dahil.

** Belediye (B), Özel Sektör (ÖS), Belediye Şirketi (BŞ) seçeneklerinden uygun olanının sembolünü yazınız.

Çizelge C.3-Artvin ilinde 2014Yılında Birliklerce Yürütülen Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf İşlemlerine İlişkin Bilgi

Birlik adı	Hangi Atıklar Toplanıyor?			Transfer İstasyonu varsa sayısı	Mevcut Bertaraf Yöntemi ve Tesis Kapasitesi/Birimi			
	Evsel*	Tıbbi	Diğer (Belirtiniz)		Düzenli Depolama	Kompost	Yakma	Diğer (Belirtiniz)
-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Ofis işyeri dahil.

İlimiz sınırları içerisinde katı atıkların toplanma, taşıma ve bertarafını yapan bir birlik bulunmamaktadır. Ancak proje aşamasında olan yapılması ile beraber işletmeye geçildikten sonra katı atıklar düzenli depolanabilecek, katı atık problemi ortadan kalkacaktır

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

İlimizde Baraj, Hidroelektrik Santrali inşaatı vs. çalışmalar sebebiyle hafriyat atıkları oluşumu söz konusudur. Oluşan bu atıklar “Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” ne göre ÇED Raporu/PTD içerisinde belirtilen ya da sonradan belirlenen pası döküm sahalarında depolanmaktadır. Bir kısmı faaliyet ile ilgili olarak dolgu amaçlı kullanılabilir. Hafriyat miktarları ile ilgili bilgiler İl Müdürlüğümüzde bulunmamaktadır. Belediyelerde oluşan hafriyat atıkları ise Belediyelerce katı atık depolama sahalarında depolanmaktadır.

C.3. Ambalaj Atıkları

İlimiz sınırları içerisinde ambalaj üreticisi bulunmamaktadır. 2014 yılı içerisinde İl Müdürlüğümüze gönderilen ambalaj atığı verilerinden yararlanılarak Çizelge C.4 oluşturulmuştur. İlde bir adet toplama ayırma tesisi bulunmaktadır. Buna ait ambalaj atık verileri aşağıda verilmektedir.

Çizelge C.4- İlimizdeki 2014 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları(TAT Verileri, 2015)

Ambalaj Cinsi	Toplama-Ayırma Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Dönüşüme Gönderilen Miktar (kg)
Plastik	55.000	55.000
Metal	710.000	710.000
Kompozit	-	-
Kağıt Karton	386.061	386.061
Cam	-	-
Ahşap	-	-
Toplam	1.151.061	1.151.061

İlde kayıt altına alınan ambalaj üreticisi vepiyasaya süren işletme bulunmamaktadır. Üretilen Ambalaj atıklarına ait veriler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge C.5-Artvin ilinde 2014Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları (Ambalaj Atık Beyan Sistemi, 2015)

Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik		487.703				
Metal		10.223				
Kompozit		657				
Kağıt Karton						
Cam						
Ahşap						
Toplam		498.853				

C.4. Tehlikeli Atıklar

İlimizde tehlikeli atıklar üretildikleri yerde geçici olarak depolandıktan sonra lisanslı atık taşıma araçları ile lisanslı bertaraf tesislerine gönderilmektedir. İlimizde lisans almış tesis bulunmamaktadır.

Çizelge C.6 – Artvin ilinde 2014 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler (TABS, 2015)

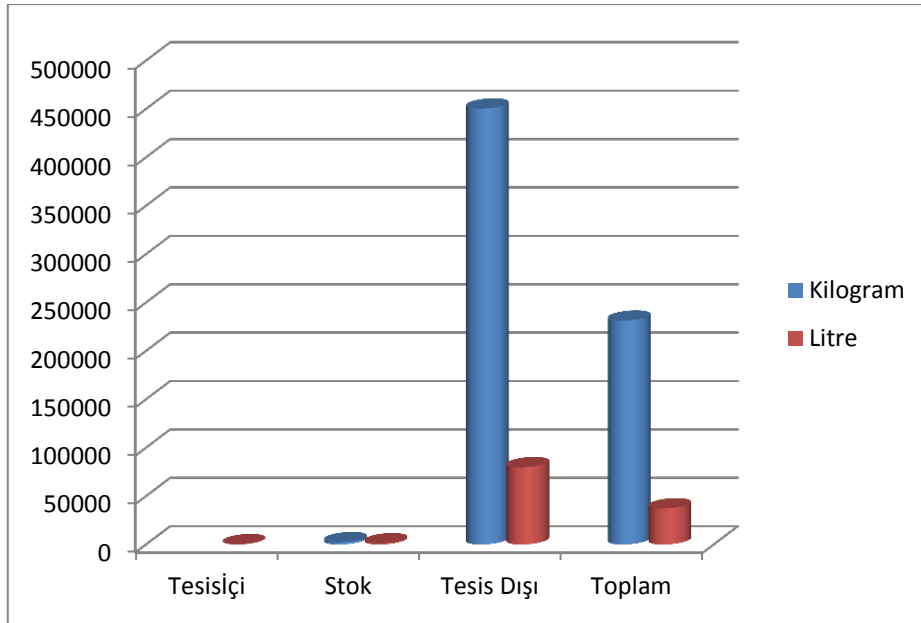
Aktivite kodu*	Atık Kodu**	2014 Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl) (lt/yıl)*	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
	080317	0,007			R13			
	120120	0,8			R4			
	130110	0,16			R9			
	130110	2,4						Stok
	130113	12,18			R9			
	130113	240*						Stok
	130113	08			R9			
	130113	7,85			R9			
	130113	17,9			R1			
	130113	5,75			R9			
	130204	2.100*			R9			
	130206	260*						Stok
	130207	800*			R9			
	130208	300*			R1			
	130208	0,15			R9			
	130208	930*			R1			
	130208	130*			R1			
	130208	20,961			R1			
	130208	1.950*			R1			
	130208	870*			R1			
	130208	0,08			R9			
	130208	0,16			R9			
	130208	0,2			R9			
	130208	6,553			R1			
	130208	8.600			R1			
	130208	6.930			R1			
	130208	9,450			R9			
	130208	320*			R9			
	130208	9.470*			R9			
	130208	2.670*			R1			
	130208	225*			R1			
	130703	350*			R1			
	130703	0,06			R1			

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Aktivite kodu*	Atık Kodu**	2014 Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl) (lt/yıl)*	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
	130703	40*			R1			
	130703	0,15						D10
	130703	670*			R1			
	130703	700*			R1			
	130703	260*			R1			
	130703	750*			R1			
	130703	150*			R1			
	130703	170*			R1			
	130703	20*			R1			
	150202	0,04			R12			
	150110	0,09			R13			
	150110	1,3			R4			
	150110	0,02			R12			
	150202	0,03			R12			
	150202	1,4			R13			
	160103	35,77			R1			
	160103	141,15			R12			
	160107	1,7			R13			
	160107	2,58			R4			
	160107	9,2			R4			
	160107	2,36			R13			
	160107	3,65			R12			
	160107	5,1			R4			
	160107	1,1			R4			
	160110	0,002			R12			
	160213	2,15			R13			
	160601	0,18			R4			
	170409	2			R4			
	170603	3,1			R13			
	180103	0,148						D9
	180103	0,051						D9
	180103	3,242						D9
	180103	0,078						D9
	180103	5,113						D9
	180103	5,666						D9
	180103	4,9						D9
	180103	3,01						D9
	180103	0,944						D9
	180103	6,096						D9
	180103	42,934						D9
	180103	7,247						D9
	180103	8,414						D9

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Aktivite kodu*	Atık Kodu**	2014 Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl) (lt/yıl)*	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
	200121	0,001			R12			
	200126	0,48			R9			
	200126	0,04			R9			
	200126	0,08			R9			
	200126	0,065			R9			
	200126	1,310			R9			
	200126	0,02			R9			
	200126	0,035			R9			
	200126	0,02			R9			
	200126	0,175			R9			
	200126	0,05			R9			
	200126	0,04			R9			
	200126	0,41			R9			
	200126	3,016			R9			

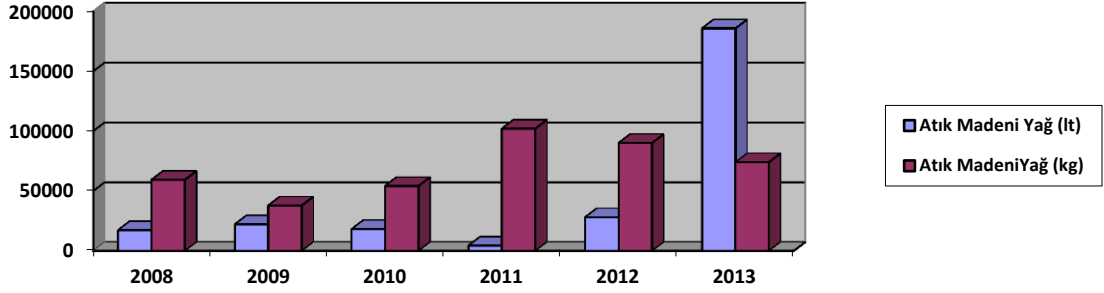

Grafik C.1- TABS Göre İlimizdeki Tehlikeli Atık Yönetimi

C.5. Atık Madeni Yağlar

“Atık Yağların Kontrolü Yönetmelik” çerçevesinde ilde toplanan atık madeni yağlar geçici olarak depolandıktan sonra il dışında bulunan lisanslı firmalara verilmektedir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Grafik C.2 – Artvin ilinde Atık Yağ Toplama Miktarları(ÇŞİM, 2015)

İlimizde atık yağ geri kazanım tesisi, atık madeni yağ taşımak üzere lisans alan firma ya da araç bulunmamaktadır.

Çizelge C.7 – Artvin ilinde 2014 Yılı İçin Atık Madeni Yağlarla İlgili Veriler(ÇŞİM, 2015)

Atık Madeni Yağ Üreten Resmi ve Özel Kurum/ Kuruluş Sayısı	Toplanan Atık Yağ Beyan Form Sayısı	Toplam Atık Madeni Yağ Miktarı (kg/yıl) (lt/yıl)		Atık Madeni Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Geri Kazanım Tesisi		
		Atık Motor Yağ	Atık Sanayi Yağ	Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayısı		Yok
						Lisanslı	Lisanssız	
18	46	67.785 lt 47.245kg	27.180kg	-	-	-	-	X

Çizelge C.8– Artvin ilinde Atık Yağ Geri Kazanımı Sonucu Elde Edilen Ürün Miktarları

YIL	Ürün Miktarı (Ton) (Kalıp Yağı+Harman Yağı+Jüt Yağı)
2009	-
2010	-
2011	-
2012	-
2013	-
2014	-

C.6. Atık Pil ve Akümülatörler

İlimizde APA taşıyan lisanslı araç, geri kazanım firmaları bulunmamaktadır. Bununla birlikte bazı okullarda, çeşitli kurum ve kuruluşlarda atık pil kutuları bulunmaktadır. Atık pil kutuları TAPDER (Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneği)'den temin edilmekte ve atık piller buraya gönderilmektedir. Atık pil miktarı ile ilgili veri bulunmamaktadır. Atık AKÜ'ler ise firmalarca kendi geçici depolama sahalarında depolandıktan sonra il dışında bulunan lisanslı firmalara gönderilmektedir. 2014 yılı içerisinde atık akü ile ilgili olarak beyan yapılmamıştır.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Çizelge C.9 – Artvin ilinde 2014Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler

ATIK AKÜMÜLATÖRLER							
APA Taşıyan Lisanslı Araç Sayısı	Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
	Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
-	-	-	-	-	-	-	-

Çizelge C.10 – Artvin ilinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kurşun	-	-	-	-	-	-
Plastik	-	-	-	-	-	-
Cüruf	-	-	-	-	-	-
Asitli Su	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	-	-	-	-	-	-

Çizelge C.11 – Artvin ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (ÇŞİM, 2015)

2008	2010	2011	2012	2013	2014
1850kg	9700kg	17892kg	6450kg+30adet	-	-

Çizelge C.12- Artvin ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı (Kg)

2011	2012	2013	2014
-	-	-	-

Çizelge C.13 – Artvin ilinde Taşıma Lisanslı Araçların Yıllara Göre Gelişimi

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
-	-	-	-	-	-	-

C.7. Bitkisel Atık Yağlar

Oluşan bitkisel atık yağlar oluştukları yerde “Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmelik” hükümlerine göre geçici olarak depolandıktan sonra lisanslı firmalara verilmektedir. İlimiz sınırları içerisinde lisanslı firma bulunmamaktadır.

Çizelge C.14 – Artvin ilinde 2014Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler(ÇŞİM, 2015)

2009	2010	2011	2012	2013	2014
115kg	720kg	1340kg	1235kg+200lt	3854kg	1075kg

Çizelge C.15- Artvin ilinde Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç Sayısı

	2010	2011	2012	2013	2014
Lisanslı Araç Sayısı	-	-	-	-	-

C.8. PoliklorluBifenillervePoliklorluTerfeniller

12 Kalıcı Organik Kirleticilerden biri olan PCB’ler bir grup aromatik klorlu bileşik olan poliklorlubifenillereverilen genel isimdir. PCB’lerin zararlı etkileri, bu maddelerle kirletilmiş gıda ve içecekler tüketildiğinde veya bu maddeler teneffüs edildiğinde, yutulduğunda ya da deriyle temas ettiğinde ortaya çıkmaktadır. PCB’ler bertaraf veya başka herhangi bir amaçla yakıldıklarında tam bir yanma meydana gelmezse, çok daha zararlı etkilere sahip furanlar (PCDF) ve dioksinler (PCDD) yan ürün olarak ortaya çıkmaktadır.

“PoliklorluBifenillerin (PCB) vePoliklorluTerfenillerin (PCT) Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında PCB ve PCB içeren madde ve ekipmanların bertarafını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren lisanslı tesis bulunmamaktadır.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

İlde “Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında yapılan çalışmalardan, ÖTL’ler geçici olarak depolandıktan sonra firmalarca lisanslı geri kazanım ya da bertaraf tesislerine gönderilmektedir. İlimiz sınırları içerisinde lisanslı bertaraf tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.16 – Artvin ilinde 2014YılındaOluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler(ÇŞİM, 2015)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)								
ÖTL Geçici Depolama Alanı		Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (kg adet)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi		Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi		Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
-	-	214.223 kg 622 adet	-	-	-	-	-	-

Çizelge C.17 – Artvin ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (ton/yıl)

	2011	2012	2013	2014
Geri Kazanım Tesisi	-	-	-	-
Çimento Fabrikası	-	-	-	-

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar(AEEE)

Avrupa Birliği’nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği” hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere),oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (emplantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır. İlimizde bu kapsamda 2014 yılı sonuna kadar herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Çizelge C.18–Artvin ilinde 2014Yılı AEEE Toplanan ve İşlenen Miktarlar

Belediyeler Tarafından Oluşturulan AEEE Getirme Merkezleri		AEEE’lerin Toplanması Amacıyla Oluşturulan Aktarma Merkezleri		Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriken AEEE Miktarı (ton)	AEEE İşleme Tesisi		İşlenen AEEE Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)	Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
-	-	-	-	-	-	-	-

C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

“Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında İlde geçici ÖTA depolama alanı ve ÖTA Teslim yeri bulunmaktadır. Ancak bunlarla ilgili olarak tesisten herhangi bir veri elde edilememiştir.

Çizelge C.19- Artvin ilinde 2014Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı

Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri	ÖTA Geçici Depolama Alanı		ÖTA İşleme Tesisi		İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
1	1	-	-	-	-

C.12. Tehlikesiz Atıklar

“Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı ResmiGazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarındanbertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zararvermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğinyürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusalmevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımlarıyapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, gerikazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler içinlisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atıkyönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yerverilmektedir. Ayrıca atık

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre atıklar, I. Sınıf, II. Sınıfta da III. Sınıfı Düzenli Depolama Sahalarında bertaraf sağlanmaktadır.

Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan, cüruf atıkları; Termik santrallerden kaynaklanan, kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir.

İlde 2014 yılı içerisinde tehlikesiz atıklar konusunda bir çalışma yapılmamıştır. Bu konuda çevre izni ya da lisansı almış tesis bulunmamaktadır.

Çizelge C.20 – Artvin ilinde 2014 Yılı İçin Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikesiz Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Edilmesi İle İlgili Verileri

Aktivite kodu*	Atık Kodu**	2014						
		Atık Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
-	-	-	-	-	-	-	-	-

* Atık Yönetiminin Genel Esasları ya da Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği’nde tanımlanan 2 rakamlı aktivite tipini gösterir.

** Aynı yönetmeliklerde her bir aktivite için sıralanan tehlikeli atık kodu (6 rakamlı).

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır. Söz konusu atık sınıflandırılması Çizelge C.21’de gösterilmektedir. İlde demir çelik sektörü mevcut değildir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Çizelge C.21 – Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar Listesi

ATIK KODU-	ISIL İŞLEMDEN KAYNAKLANAN ATIKLAR	KATEGORİ
10 02	Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar	
10 02 01	Cüruf işleme atıkları	
10 02 02	İşlenmemiş cüruf	
10 02 07*	Tehlikeli maddeler içeren gazların arıtımı sonucu ortaya çıkan katı atıklar	M
10 02 08	10 02 07 dışında gaz arıtımı sonucu ortaya çıkan katı atıklar	
10 02 10	Haddehane tufalı	
10 02 11*	Soğutma suyunun arıtılmasından kaynaklanan yağ içerikli atıklar	M
10 02 12	10 02 11 dışındaki soğutma suyu arıtma atıkları	
10 02 13*	Gaz arıtımı sonucu oluşan ve tehlikeli maddeler içeren çamurlar ve filtre kekleri	M
10 02 14	10 02 13 dışındaki gaz arıtımı sonucu oluşan çamurlar ve filtre kekleri	
10 02 15	Diğer çamurlar ve filtre kekleri	
10 02 99	Başka bir şekilde tanımlanmamış atıklar	

Çizelge C.22 –Artvin ilinde 2014Yılı için İldeki Demir ve Çelik Üreticileri Üretim Kapasiteleri, Cüruf ve Bertaraf Yöntemi

Tesis Adı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi
	-	-	-
TOPLAM	-	-	-

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimiz sınırları içerisinde sadece Hopa İlçesinde 1 adet termik santrali bulunmaktadır. Bu santral kömürle çalışmaya müsait olmakla birlikte yakıt olarak fuel-oil kullanılmaktadır. Ancak santral uzun zamandır faaliyette değildir. Harita C.1 ve C2 de termik santralin yeri görülmektedir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Harita C.1 – Artvin ilinde Bulunan Termik Santralin Yeri

Çizelge C.23 – Artvin ilinde 2014 Yılı Termik Santrallerde Kullanılan Kömür Miktarı Ve Oluşan Cüruf-Uçucu Kül Miktarı

Termik Santralin Adı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf-Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)
-	-	-
TOPLAM	-	-

Çizelge C.24 – Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmeliğe göre Termik Santral Atıkları

ATIK KODU	ISIL İŞLEMENDE KAYNAKLANAN ATIKLAR	KATEGORİ
10 01	Enerji Santrallerinden ve Diğer Yakma Tesislerinden Kaynaklanan Atıklar (19 Hariç)	
10 01 01	(10 01 04'ün altındaki kazan tozu hariç) dip külü, cüruf ve kazan tozu	
10 01 02	Uçucu kömür külü	
10 01 03	Turba ve işlenmemiş odundan kaynaklanan uçucu kül	
10 01 04*	Uçucu yağ külü ve kazan tozu	A
10 01 05	Baca gazı kükürt giderme işleminden (desülfrizasyon) çıkan kalsiyum bazlı katı atıklar	
10 01 07	Baca gazı kükürt giderme işleminden (desülfrizasyon) çıkan kalsiyum bazlı çamurlar	
10 01 09*	Sülfürik asit	A
10 01 13*	Yakıt olarak kullanılan emülsifiye hidrokarbonların uçucu külleri	A
10 01 14*	Atıkların birlikte yakılmasından (co-incineration) kaynaklanan ve tehlikeli maddeler içeren dip külü, cüruf ve kazan tozu	M
10 01 15	10 01 14 dışındaki birlikte yakılmadan (co-incineration) kaynaklanan dip külü,	

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

	cüruf ve kazan tozu	
10 01 16*	Atıkların birlikte yakılmasından (co-incineration) kaynaklanan ve tehlikeli maddeler içeren uçucu kül	M
10 01 17	10 01 16 dışındaki birlikte yakılmadan (co-incineration) kaynaklanan uçucu kül	
10 01 18*	Tehlikeli maddeler içeren gaz temizleme atıkları	M
10 01 19	10 01 05, 10 01 07 ve 10 01 18 dışındaki gaz temizleme atıkları	
10 01 20*	Saha içi atıksu arıtımından kaynaklanan tehlikeli maddeler içeren çamurlar	M
10 01 21	10 01 20 dışındaki saha içi atıksu arıtımından kaynaklanan çamurlar	
10 01 22*	Kazan temizlemesi sonucu çıkan tehlikeli maddeler içeren sulu çamurlar	M
10 01 23	10 01 22 dışındaki kazan temizlemesi sonucu çıkan sulu çamurlar	
10 01 24	Akışkan yatak kumları	
10 01 25	Termik santrallerin yakıt depolama ve hazırlama işlemlerinden çıkan atıklar	
10 01 26	Soğutma suyu işlemlerinden çıkan atıklar	
10 01 99	Başka bir şekilde tanımlanmamış atıklar	

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

Atıksu arıtma tesisi arıtma çamurlarına ilişkin veriler elde edilememiştir.

C.13. Tıbbi Atıklar

2014 yılı tıbbi atık verileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Çizelge C.25– 2014Yılında Artvin İli Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Tıbbi Atık Taşıma Aracı Sayısı		Toplanan tıbbi atık miktarı* kg/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon		
	Var	Yok	Özel	Kamu	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Merkez	X		X		1		50.649		X		X	TRABZON
Ardanuç		X	X		1		1.912		X		X	TRABZON
Arhavi	X		X		1		6.717		X		X	TRABZON
Borçka	X		X		1		5.815		X		X	TRABZON
Hopa	X		X		1		8.671		X		X	TRABZON
Murgul	X		X		1		950		X		X	TRABZON
Şavşat		X	X		1		6.096		X		X	TRABZON
Yusufeli	X		X		1		3.074		X		X	TRABZON
Kemalpaşa	X		X		1		65		X			TRABZON

*Lisanslı firma tarafından İl Müdürlüğümüze gönderilen veriler işlenmiştir.

Çizelge C.26- Artvin ilinde Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı(ÇŞİM, 2015)

	2013	2014
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	74,4	83,319

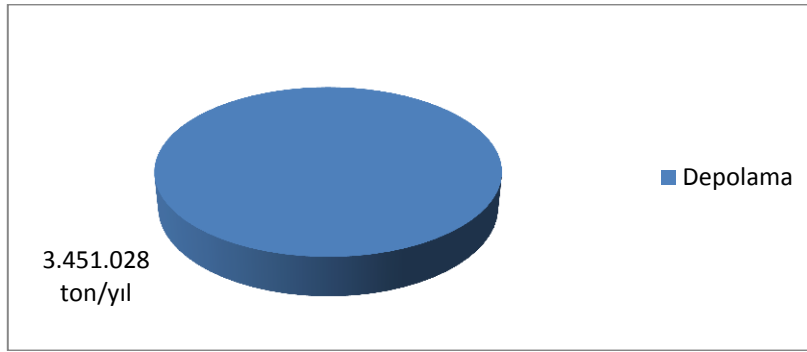
C.14. Maden Atıkları

Kazılardan oluşan atıklar depolanmakta, dolgu malzemesi ya da açılan sondaj yerinin kapatılmasında kullanılabilir. İlimiz sınırları içerisinde bakır, altın, gümüş vs. madenleri için sondaj çalışmaları yapılmıştır.

Çizelge C.27 – Maden Atıklarının Sınıflandırılması

Atık Kodu	Madenlerin aranması, çıkarılması, işletilmesi, fiziki ve kimyasal işleme tabi tutulması sırasında ortaya çıkan atıklar	Kategori
01 01	Maden kazılarında kaynaklanan atıklar	
01 03	Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar	
01 04	Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar	
01 05	Sondaj Çamurları ve Diğer Sondaj Atıkları	

İlimizde Eti Bakır A.Ş.'ye ait zenginleştirme tesisleri bulunmaktadır. Zenginleştirmeden kaynaklanan atıklar depolanmaktadır. 2014 yılına ait veriler aşağıda yer almaktadır.

Grafik C.3 – Artvin ilinde 2014 Yılında Madencilikte Proses Atıklarının Bertarafı(Eti Bakır A.Ş. Murgul İşl.,2015)

Çizelge C.28–Artvin ilinde 2014YılındaMaden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık Miktarı (Eti Bakır, 2015)

Tesis Adı	İşlenen Cevherin Adı	Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi	Depolama sınıfı
Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletmesi	Bakır	3.187.329	Depolama	2.Sınıf

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizdeki en büyük çevre sorunlarından biri de Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin bulunmamasıdır. Belediyelerce toplanan katı atıklar şehirden fazla uzak olmayan noktalarda biriktirilmektedir. Gelişigüzel bırakılan bu atıklar toprak kirliliğine, görüntü kirliliğine ve koku oluşumuna neden olmaktadır. Katı atık problemini çözmek için Artvin ili Merkez ve ilçe belediyeleri ÇOKAB'a (Çoruh Kalkınma Birliği) üye olmuştur.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ÇOKAB' ın Erzurum İli, Oltu İlçesinde yapmayı planladığı katı atık bertaraf tesisi hizmete girdiğinde tüm katı atıklar buraya gönderilecektir. İlimiz sınırları içerisinde atık yağ, tıbbi atık, ambalaj atığı ya da tehlikeli atık bertaraf tesisi bulunmamaktadır.1 adet Toplama Ayırma Taşıma (TAT) tesisi bulunmaktadır. Ancak geri dönüşüm tesisi bulunmamaktadır. Tüm atıklar İl dışında çeşitli yerlerde bulunan bertaraf ya da geri dönüşüm tesislerine gönderilmektedir.

Kaynaklar

1. *Belediyeler*
2. *Hopa Termik Santrali İşletme Müdürlüğü*
3. *Seçkin Reklam ve Hurdacılık(TAT)*
4. *Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü*
5. *Ambalaj Atıkları Beyan Sistemi*
6. *Çevre Bilgi Sistemi*
7. *Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletmesi*

Ç. KİMYASALLARIN YÖNETİMİ

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

İlde “Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında bir çalışma yapılmamıştır.

Çizelge Ç.1 –Artvin ilinde 2014 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	-
Üst Seviye	-
TOPLAM	-

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

İlgili Yönetmelik kapsamında ilimizde herhangi bir faaliyette bulunulmamıştır.

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Habitat ve Toplulukları

Pseudomaki, orman, alpin, subalpin, kaya ve sucul olmak üzere 6 vejetasyon tipimevcuttur. En büyük alanı Orman vejetasyonu kaplamaktadır (Eminağaoğlu ve Erşen Bak,2009).

Hatila vadisinin Çoruh Nehrine bağlandığı Fıstıklı Köyü (Naşviye) kesimde 200-600(750) m. yükselteler arasında yer alan Pseudomaki vejetasyonu içerisinde Karadenizkökenli bitkilerle birlikte çok sayıda Akdeniz kökenli (Mediterranean enklav) bitki dağınıkve küçük gruplar halinde bulunmakatadır. Bu alanın asli ağaç türü, kapalılığı düşükolmakla birlikte yer yer meşcereler oluşturan *Pinus pinea* L.' dir. Pseudomaki toplumuiçinde *Trachomitum venetum* (L.) Woodson subsp. *sarmatiense* (Woodson) Avet. (Apocynaceae), *Cistus creticus* L., *C. salviifolius* L. (Cistaceae), *Olea europaea* L. var. *sylvestris* (Mill.) Lehr ve *Jasminum fruticans* L. (Oleaceae) gibi birçok Akdeniz kökenli bitki bulunmaktadır (Anşin vd., 1997; Anşin vd., 2000).

Orman vejetasyonu *Abies nordmanniana* (Stev.) Spach. subsp. *nordmanniana*, *Picea orientalis* (L.) Link, *Pinus sylvestris* L., *Taxus baccata* L., *Ulmus glabra* Huds., *Castanea sativa* Mill., *Fagus orientalis* Lipsky, *Quercus petraea*, (Matt.) Liebl. subsp. *iberica* (Steven ex M.Bieb.) Krassiln.,*Populus tremula* L., *Salix caucasica* Andersson, *Carpinus betulus* L., *Corylus avellana* L., *Ostrya carpinifolia* Scop., *Rhododendron luteum* Sweet, *R. ponticum* L., *Laurocerasus officinalis* Roem., *Rubus platyphyllos* C.Koch, 1080 *Crataegus microphylla* C.Koch, *C. monogyna* Jacq. subsp. *monogyna*, *Ilex colchica* Pojark., *Acer campestre* L. var. *campestre*, *Fraxinus angustifolia* Vahl. subsp. *Oxycarpa* (M.Bieb. ex Willd.) Franco & Rocha Afonso, *Sambucus nigra* L., *Tilia rubra* DC. subsp. *caucasica* (Rupr.) V.Eng., *Hedera helix* L., *H. colchica* (C.Koch) C.Koch., *Sanicula europaea* L., *Sedum stoloniferum* C.C.Gmel., *Silene compacta* Fisch., *Rumex acetocella* L., *Hypericum bupleuroides* Gris., *Alliaria petiolata* (M.Bieb.) Cavara & Grande, *Fragaria vesca* L., *Lathyrus laxiflorus* (Desf.) O.Kuntze subsp. *laxiflorus*, *Circea lutetiana* L., *Oxalis acetosella* L., *Geranium robertianum* L., *G. purpureum* Vill., ve *Monotropa hypopithys* L. gibi türler içermektedir.

Subalpin vejetasyonda ise *Betula medwediewii* Regel, *B. recurvata* (I.V.Vassil.) A.V.Vassil., *B. litwinowii* Doluch., *Quercus pontica* C.Koch, *Rhododendron caucasicum* Pall., *Juniperus communis* L. subsp. *saxatilis* Pall., *Vaccinium myrtillus* L., *Daphne glomerata* Lam., *Acer trautvetteri* Medw., *Sorbus aucuparia* L., *Ribes biebersteinii* Berl. Ex DC., *Rubus idaeus* L., *Sorbus umbellata* (Desf.) Fritsch. var. *cretica* (Lindl.) Schneid., *Lonicera caucasica* Pall. subsp. *caucasica*, *Viburnum lantana* L. ve *Empetrum nigrum* L. subsp. *Hermaphroditum* (Hagerup) Bocher, *Silene alba* (Mill.) Krause subsp. *Divaricata* (Rchb.) Walters, *Gentiana septenfida* Pall., *Scutellaria pontica* C.Koch, *Stachys macrantha* (C.Koch) Stearn, *Veronica peduncularis* M.Bieb., *Scilla siberica* Haw. subsp. *Armena* (Grossh.) Mordak ve *Anemone narcissiflora* L. subsp. *narcissiflora* gibi türlere rastlamak mümkündür.

Alpin vejetasyonun karakteristik türleri ise *Sibbaldia parviflora* Willd. var. *parviflora*, *Stachys macrantha* (C.Koch) Stearn, *Thymus praecox* Opiz subsp. *grossheimii* (Ronniger)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Jalas var. *grossheimii*, *Veronica gentianoides* Vahl., *Polygonum bistorta* L. subsp. *Carneum* (Koch) Coode & Cullen, *Taraxacum crepidiforme* DC. subsp. *crepidiforme*, *Aconitum anthora* L., *Agrostis planifolia* C.Koch, *Alchemilla caucasica* Buser, *A. retinervis* Buser, *Anthemis marschalliana* Willd. subsp. *pectinata* (Boiss.) Grierson, *Aster alpinus* L., *Calamagrostis arundinacea* (L.) Roth, *Campanula collina* Sims, *Carex atrata* L. subsp. *atrata*, *Coronilla orientalis* Mill. var. *balansae* (Boiss.) Hrabětova, *Cruciata taurica* (Pall. ex Willd.) Ehrend., *Deschampsia caespitosa* (L.) P.Beauv., *Erigeron caucasicus* Stev. subsp. *caucasicus*, *Gentiana septemfida* Pall., *G. verna* L. subsp. *pontica* (Soltok.) Hayek, *Gentianella caucasica* (Lodd. ex Sims) Holub, *Myosotis sylvatica* Ehrh. ex Hoffm. subsp. *cyanea* Vestergr., *Pedicularis nordmanniana* Bunge, *Phleum alpinum* L., *Poa bulbosa* L., *P. longifolia* Trin., *Scabiosa caucasica* M.Bieb., *Tripleurospermum caucasicum* (Willd.) Hayek ve *Veratrum album* L.

Dere ve Göl kenarlarında bulunan sucul vejetasyonun karakteristik türleri ise *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. subsp. *barbata* (C.A.Mey.) Yalt., *Salix alba* L., *Tamarix tetrandra* Pall. Ex Bieb., *Oplismenus undulatifolius* (Ard.) P.Beauv., *Thelypteris limbosperma* (All.) H.P.Fuchs, *Petasites hybridus* (L.) Gaertn., *P. albus* (L.) Gaertn., *Impatiens noli-tangere* L., *Mentha longifolia* (L.) Huds. subsp. *longifolia*, *Lythrum salicaria* L., *Polygonum amphibium* L., *Myriophyllum spicatum* L., *Alisma plantago-aquatica* L., *Veronica anagalis-aquatica* L., *Rhynhocorys stricta* (C.Koch) Albov, *Caltha polypetala* Hoschst. ex Lorent, *Cardamine raphanifolia* Pourr. subsp. *acris* (Gris.) O.E.Schultz, *Primula auriculata* Lam., and *Equisetum ramosissimum* Desf. *Rhodothamnus sessilifolius* P.H.Davis, *Rhamnus microcarpus* Boiss., *Sedum album* L., *S. gracile* C.A.Mey., *Centranthus longiflorus* Stev. subsp. *longiflorus*, *Potentilla oweriniana* Rupr. ex Boiss., *Scrophularia chrysantha* Jaub. & Spach, *Asphodeline lutea* (L.) Reichb. ve *Campanula aucheri* A.DC. taksonları ise çoğunlukla kaya vejetasyonunu oluşturan türlerdir (Eminağaoğlu vd., 2007).

Çoruh Vadisi Önemli Bitki Alanı(ÖBA): Vadinin iklimi tipik olarak Karadeniz, Akdeniz ve çoğunlukla da İç Anadolu Bölgelerinin özelliklerini gösterir. İklimdeki bu çeşitlilik doğal olarak çok çeşitli bitki örtüsü tipleri ve zengin bir floranın gelişmesine neden olmuştur.

Nehrin aşağı kesimlerinde, özellikle Borçka yakınlarında, doğu kayınının (*Fagus orientalis*) ağırlıkta olduğu karışık geniş yapraklı orman topluluğu, nemli tipik Karadeniz ormanı karakterindedir. Nehrin yukarı bölümlerinde, Fıstıklı Köyü yakınlarında ve Artvin'e yaklaşık 5 km uzaklıktaki Hatila Vadisi'nde, kopuk bir Akdeniz anklavında relikt fıstık çamı (*Pinus pinea*) popülasyonlarına rastlanır. Bu popülasyonlar, yalnız buraya özgü *Pinus pinea*- *Crudanella pontica* birliği olarak tanımlanan bir bitki örtüsüne dahildir. Akdeniz Bölgesi karakterini taşıyan psödomaki bitki örtüsünün, bir zamanlar geniş alanlar kaplayan ve kesim, otlatma ve yangın gibi nedenlerle azalan Fıstık çamı ormanlarının yerini aldığı tahmin edilmektedir. Psödomaki toplulukları Yusufeli ve Borçka arasında uzanan vadi boyunca (300-850 m) oldukça yaygındır.

Bu topluluklarda bulunan karakteristik taksonlar arasında; *Arbutus andrachne*, *Cistus creticus*, *Cistus salviifolius*, *Cotinus coggygia*, *Ficus canca* ssp. *canca*, *Jasminum fruticans*, *Olea europea* var. *sylvestris*, *Phillyrea latifolia*, *Pistachia terebinthus* ssp. *palaestina*, *Quercus infectoria* ssp. *infectoria* ve *Thymra spicata* var. *spicata* sayılabilir. ÖBA içinde bazı bölümlerde insan etkinlikleri sonucu orman ve psödomaki topluluklarının yerine *Acantholimon acerosum* var. *acerosum*, *Astragalus microcephalus* ve *Stipa ehrenbergiana* ile karakterize edilen agk step bitki örtüsü gelişmiştir. Çoruh Vadisi'nin

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

sahip olduğu özellikler, barındırdığı çeşitli sulak alan bitki örtüsü tipleriyle daha da zenginleşir. Çoruh Nehri ve kollarının kıyısında gelişmiş bitki örtüsünde (100-350 m), *Elaeagnus angustifolia*, *Periploca graeca* var. *graeca*, *Tamam smyrnensis* ve *Vitex agnuscatus* baskındır. Vadi kıyıları boyunca lokal olarak görülen küçük su sızıntılarında ise *agk Adiantum capillus-veneris-Schoenus nigricans* topluluklan ve yaygın olarak *Epipactis veratrifolia* yer alır.

Çoruh Vadisi, olağanüstü ve zengin bir floraya sahiptir. Yaklaşık 750 takson içeren ÖBA florasında bazı familyalar oldukça yüksek oranlarda temsil edilir: Compositae 77 takson; Leguminosae 70 takson ve Labiatae 65 takson. Bu taksonlardan yaklaşık 104'ünün ülke çapında nadir olarak bulunduğu bilinmektedir. Alanın ülke çapında nadir çok fazla takson içermesi, tek bir nehir vadisinde pek rastlanmayan bir durumdur.

KÜRESEL ÖLÇEKTE TEHLİKE ALTINDAKİ TÜRLER [6 takson]: *Acer cappadocicum* var. *stenocarpum* [E], *Acer divergens* var. *divergens* [E], *Acer divergens* var. *trilobum* [E], *Clypeola raddeana* [E], *Gagea tenuissima* [E], *Paracaryum leptophyllum* [E]

AVRUPA ÖLÇEĞİNDE TEHLİKE ALTINDAKİ TÜRLER [61 takson]: *Allium koenigianum* [E], *Allium oltense* [E], *Allium sosnovskyanum* [E], *Alyssum artvinense* [E], *Anthemis calcarea* var. *calcarea* [E], *Anthemis calcarea* var. *discoidea* [E], *Asperula virgata* [E], *Asperula woronowii* [E], *Astragalus acmophylloides* [E], *Astragalus czorochensis* (--) [E], *Astragalus imbricatus* [E], *Astragalus taochius* [E], *Astragalus voronvianus* [E], *Ballota rotundifolia* [E], *Bupleurum brachiatum* [E], *Campanula choruhensis* [E], *Campanula seraglio* [E], *Campanula troegerae* [E], *Caragana grandiflora* [R], *Centaurea hedgei* [E], *Centaurea leptophylla* [E], *Centaurea pecho* [E], *Centaurea straminocephala* [E], *Centaurea woronowii* [E], *Cephalaria anatolica* [E], *Chesneya elegans* [E], *Cousinia woronowii* [E], *Crocus biflorus* ssp. *artvinensis* [E], *Dianthus recognitus* [E], *Elymus lazicus* ssp. *lazicus* [E], *Eminium koenenianum* [E], *Ferulago latiloba* [E], *Galium basalticum* [E], *Galium tortumense* [E], *Galium xylorrhizum* [E], *Gypsophila simulatrix* [E], *Hieracium floccicomatum* [E], *Hieracium subhastulatum* [E], *Hypericum fissurale* [E], *Hypericum marginatum* [E], *Iris taochia* [E], *Lathyrus woronowii* [E], *Linaria genistifolia* ssp. *artvinensis* [E], *Melampyrum arvense* var. *elatus* [E], *Micromeria elliptica* [E], *Onobrychis huetiana* [E], *Onosma circinnatum* [E], *Ornithogalum alpigenum* [E], *Paracaryum artvinense* [E], *Salvia divaricata* [E], *Salvia huberi* [E], *Saponaria picta* [E], *Scutellaria orientalis* ssp. *tortumensis* [E], *Sempervivum davisii*, *Sempervivum glabrifolium* [E], *Sempervivum staintonii* [E], *Seseli andronakii* [E], *Stachys choruhensis* [E], *Tripleurospermum fissurale* [E], *Verbascum artvinense* [E], *Veronica oltensis* [E]

ULUSAL ÖLÇEKTE NADİR DİĞER TÜRLER [37 takson]: *Aethusa cynapium*, *Allium asperiflorum*, *Allium charaulicum*, *Allium rollovii*, *Astragalus bachmarenensis*, *Astragalus caucasicus*, *Astragalus lasioglottis*, *Campanula pontica*, *Cephalaria media*, *Chenopodium album* ssp. *album* var. *microphyllum*, *Cirsium rigidum*, *Cotoneaster morulus*, *Eryngium caeruleum*, *Galanthus caucasicus*, *Galanthus woronowii*, *Galanthus krasnovii*, *Gypsophila bicolor*, *Hedysarum huetii*, *Iris caucasica* ssp. *caucasica*, *Nonea flavescens*, *Nonea intermedia*, *Nonea lutea*, *Origanum rotundifolium*, *Oxytropis karjagini*, *Oxytropis pallasii*, *Oxytropis pilosa*, *Polygonatum glaberrimum*, *Rosa elymaitica*, *Ruscus aculeatus* var. *aculeatus*, *Saponaria cerastioides*, *Scabiosa velenovskiana*, *Scorzonera latifolia* var. *angustifolia*, *Scrophularia sosnowskyi*, *Senecio pandurifolius*, *Serratula radiata* ssp. *radiata*, *Stipa caragana*, *Veronica liwanensis*.

Karçal Dağları Önemli Bitki Alanı (ÖBA), İnsan yerleşiminin çok az bulunduğu Camili Havzası, çoğunlukla bozulmadan kalmış, olağanüstü önemli ılıman iklim kuşağı yağmur ormanlarıyla kaplıdır. ÖBA'nın büyük bir kısmında orman bitki örtüsü (kapalılık oranı yaklaşık %100) hakimdir. Biraz daha alçak kesimlerde (400-1.000 m) yaprağını döken karışık ormanlar ağırlıktadır: Odunsu bitkiler bakımından olağanüstü zengin bu orman bitki örtüsünde akçaağaç (*Acer cappadocicum* var. *cappadocicum* ve *Acer trautvetteri*), adi gürgen (*Carpinus betulus*), kestane (*Castanea sativa*), fındık (*Corylus avellana*), karayemiş (*Laurocerasus officinalis*), komar (*Rhododendron ponticum*), sapsız meşe (*Quercus petraea*) ve Kafkas ıhlamuru (*Tilia rubra* ssp. *caucasica*) saf ya da karışık topluluklar halinde yer alır.

1.000-2.000 m arasında Doğu Karadeniz göknarı (*Abies nordmanniana* ssp. *nordmanniana*), adi gürgen (*Carpinus betulus*), doğu kayını (*Fagus orientalis*), doğu ladini (*Picea orientalis*), sarıçam (*Pinus sylvestris*), geniş yapraklı ıhlamur (*Tilia platyphyllos*) ve dağ karaağacı (*Ulmus glabra*) gibi odunsu türlerin baskın olduğu geniş ormanlar yer alır. Nemli orman toplulukları alt florasında ise *Rhododendron smimovii*, *Rhododendron ungemii* ve *Vaccinium arctostaphylos* gibi Ericaceae familyasına ait türler ağırlıktadır. Orman bitki örtüsünde, akarsu kenarlarında zengin kızılbaş (*Alnus glutinosa* ssp. *barbata*) topluluklarına rastlanır. Ağaç sınırı yakınlarında (2.200-2.500 m) boylu çalı topluluktan yer alır. Bu bitki örtüsü *Betula medwediewii*, *Quercus pontica*, *Rhododendron luteum*, *Rhododendron ungemii* ve *Vaccinium arctostaphylos* gibi lokal bitki türleri bakımından zengindir. Karçal Dağları'nın alpin kuşağında (2.200-3.415 m) bodur çalılar ve otsu bitkiler ağırlıktadır. Otsu bitkiler arasında *Alchemilla caucasica*, *Alchemilla retinervis*, *Anthemis marshcalliana*, *Anthoxanthum odoratum*, *Minuartia circassica*, *Nardus stricta*, *Potentilla crantzii*, *Primula elatior*, *Ranunculus brachylobus* ssp. *brachylobus*, *Rhododendron caasicum*, *Sibbaldia parviflora* var. *parviflora* ve *Stachys macrantha* gibi taksonlar yaygındır. Alpin kuşakta sarp kayalık bitki topluluğu üzerinde ayrıntılı bir araştırma yapılmamıştır. Bununla birlikte alçak kesimlerin doğu ve güney bölümlerinde yüzeye çıkan kayaların, içerdiği *Acer divergens*, *Alyssum artvinense*, *Clypeola raddeana*, *Dianthus andronakii* ve *Paracaryum artvinense* gibi nadir bitki popülasyonları nedeniyle önemli olduğu bilinmektedir. Bunların hepsi Çoruh Vadisi'ne özgü bitki türleridir.

Karçal Dağları'nda şimdiye kadar Türkiye'ye endemik yaklaşık 25 takson kaydedilmiştir. Gürcistan sınırına bu kadar yakın olmasına karşın ÖBA'nın oldukça yüksek oranda endemik bitki içermesi ilginçtir. Buna ek olarak alanda ülke çapında nadir yaklaşık 61 taksonun bulunduğu da bilinmektedir.

KÜRESEL ÖLÇEKTE TEHLİKE ALTINDAKİ TÜRLER [3 TAKSON]: *Acer divergens* var. *divergens* [E], *Clypeola raddeana* [E], *Dianthus andronakii* [E].

AVRUPA ÖLÇEĞİNDE TEHLİKE ALTINDAKİ TÜRLER [17 TAKSON]: *Alyssum artvinense* [E], *Astragalus czorochensis* [E], *Barbamine procumbens* [E], *Centaurea woronowii* [E], *Heracleum sphondylium* ssp. *artvinense* [E], *Hieracium artvinense* [E], *Hieracium diaphanoidiceps* [E], *Hieracium foliosissimum* [E], *Lonicera caucasica* ssp. *orientalis* [E], *Micromeria elliptica* [E], *Orobanche armena* [E], *Saxifraga artvinensis* [E], *Sempervivum glabrifolium* [E], *Seseli andronakii* [E], *Silene scythidna* [E], *Symphytum longipetiolatum* [E], *Vaccinium arctostaphylos*.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ULUSAL ÖLÇEKTE NADİR DİĞER TÜRLER [41 TAKSON]: *Betula medwediewii*, *Briza markowiczii*, *Carlina biebersteinii*, *Chaerophyllum astrantiae*, *Circaea alpina*, *Cirsium adjaricum*, *Cirsium obvallatum*, *Lpseudopersonata* ssp. *kusnezowianum*, *Colutea armena*, *Doronicum balansae* [E], *Drosera rotundifolia*, *Epigaea gaultherioides*, *Euphorbia wittmannii*, *Festuca woronowii* ssp. *woronowii*, *Galanthus woronowii*, *Gypsophila tenuifolia*, *Heracleum sosnowskyi*, *Heracleum trachyloma*, *Hypericum bupleuroides*, *Koeleria eriostachya*, *Lathyrus sylvestris*, *Lilium monodelphum* var. *armenum*, *Narthedum balansae*, *Origanum rotundifolium*, *Paris incompleta*, *Pedicularis atropurpurea*, *Prenanthes abietina*, *Prenanthes purpurea*, *Quercus pontica*, *Rhododendron ungeronii*, *Ruscus colchicus*, *Salix caucasica*, *Sempervivum artvinense*, *Sempervivum transcaucasicum*, *Senedo platyphyllus* var. *platyphyllus*, *Sigesbeckia orientalis*, *Sorbus subfusca*, *Tanacetum codneum* ssp. *chamaemelifolium*, *Tanacetum macrophyllum*, *Teucrium hircanicum*, *Veratrum album*.

	TAKSON ADI	ENDEMİKLİK
FAMİLYA :	ACERACEAE	
TÜR-1	: <i>Acer cappadocicum</i> var. <i>stenocarpum</i>	Endemik
TÜR-2	: <i>Acer divergens</i> var. <i>Divergens</i>	Endemik
TÜR-3	: <i>Acer divergens</i> var. <i>Trilobum</i>	Endemik
FAMİLYA :	AMARYLLIDACEAE	
TÜR-4	: <i>Galanthus caucasicus</i>	Endemik Değil
TÜR-5	: <i>Galanthus krasnovii</i>	Endemik Değil
FAMİLYA :	APIACEAE	
TÜR-6	: <i>Bupleurum brachiatum</i>	Endemik
TÜR-7	: <i>Bupleurum schistosum</i>	Endemik
TÜR-8	: <i>Ferula mervynii</i>	Endemik
TÜR-9	: <i>Ferulago latiloba</i>	Endemik
TÜR-10	: <i>Heracleum sphondylium</i> subsp. <i>Artvinense</i>	Endemik
TÜR-11	: <i>Peucedanum palimbioides</i>	Endemik
TÜR-12	: <i>Pimpinella anthriscoides</i> var. <i>Cruciata</i>	Endemik
TÜR-13	: <i>Seseli andronakii</i>	Endemik
TÜR-14	: <i>Peucedanum carvifolium</i>	Endemik Değil
TÜR-15	: <i>Seseli foliosum</i>	Endemik Değil
FAMİLYA :	ARACEAE	
TÜR-16	: <i>Eminium koenenianum</i>	Endemik
FAMİLYA :	ARISTOLOCHIACEAE	
TÜR-17	: <i>Aristolochia iberica</i>	Endemik Değil
FAMİLYA :	ASCLEPIADACEAE	
TÜR-18	: <i>Vincetoxicum funebre</i>	Endemik Değil
FAMİLYA :	ASTERACEAE	
TÜR-19	: <i>Anthemis calcarea</i> var. <i>Calcarea</i>	Endemik
TÜR-20	: <i>Anthemis calcarea</i> var. <i>Discoidea</i>	Endemik
TÜR-21	: <i>Anthemis melanoloma</i> subsp. <i>Trapezuntica</i>	Endemik
TÜR-22	: <i>Centaurea appendicigera</i>	Endemik
TÜR-23	: <i>Centaurea armena</i>	Endemik

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-24	: <i>Centaurea hedgei</i>	Endemik
TÜR-25	: <i>Centaurea leptophylla</i>	Endemik
TÜR-26	: <i>Centaurea pecho</i>	Endemik
TÜR-27	: <i>Centaurea pulcherrima</i> var. <i>Freyunii</i>	Endemik
TÜR-28	: <i>Centaurea sessilis</i>	Endemik
TÜR-29	: <i>Centaurea straminicephala</i>	Endemik
TÜR-30	: <i>Centaurea woronowii</i>	Endemik
TÜR-31	: <i>Cirsium lappaceum</i> subsp. <i>Tenuilobum</i>	Endemik
TÜR-32	: <i>Cirsium pseudopersonata</i> subsp. <i>Pseudopersonata</i>	Endemik
TÜR-33	: <i>Cirsium trachylepis</i>	Endemik
TÜR-34	: <i>Cousinia woronowii</i>	Endemik
TÜR-35	: <i>Doronicum balansae</i>	Endemik
TÜR-36	: <i>Doronicum macrolepis</i>	Endemik
TÜR-37	: <i>Helichrysum artvinense</i>	Endemik
TÜR-38	: <i>Hieracium artvinense</i>	Endemik
TÜR-39	: <i>Hieracium bornmuelleri</i>	Endemik
TÜR-40	: <i>Hieracium cinereostriatum</i>	Endemik
TÜR-41	: <i>Hieracium debilescens</i>	Endemik
TÜR-42	: <i>Hieracium diaphanoidiceps</i>	Endemik
TÜR-43	: <i>Hieracium floccicomatum</i>	Endemik
TÜR-44	: <i>Hieracium foliosissimum</i>	Endemik
TÜR-45	: <i>Hieracium gentiliforme</i>	Endemik
TÜR-46	: <i>Hieracium insolitum</i>	Endemik
TÜR-47	: <i>Hieracium karagoellense</i>	Endemik
TÜR-48	: <i>Hieracium leptogrammoides</i>	Endemik
TÜR-49	: <i>Hieracium ovalifrons</i>	Endemik
TÜR-50	: <i>Hieracium radiatellum</i>	Endemik
TÜR-51	: <i>Hieracium subartvinense</i>	Endemik
TÜR-52	: <i>Hieracium subhastulatum</i>	Endemik
TÜR-53	: <i>Hieracium tamderense</i>	Endemik
TÜR-54	: <i>Hieracium virosiforme</i>	Endemik
TÜR-55	: <i>Inula helenium</i> subsp. <i>Orgyalis</i>	Endemik
TÜR-56	: <i>Scorzonera tomentosa</i>	Endemik
TÜR-57	: <i>Senecio platyphyllus</i> var. <i>Glandulosus</i>	Endemik
TÜR-58	: <i>Taraxacum turcicum</i>	Endemik
TÜR-59	: <i>Tripleurospermum fissurale</i>	Endemik
TÜR-60	: <i>Uechtrizia armena</i>	Endemik
TÜR-61	: <i>Centaurea aggregata</i> subsp. <i>Albida</i>	Endemik Değil
TÜR-62	: <i>Centaurea cheiranthifolia</i> var. <i>Purpurascens</i>	Endemik Değil
TÜR-63	: <i>Centaurea macrocephala</i>	Endemik Değil
TÜR-64	: <i>Cirsium adjaricum</i>	Endemik Değil
TÜR-65	: <i>Cirsium caucasicum</i>	Endemik Değil
TÜR-66	: <i>Cirsium kosmelii</i>	Endemik Değil
TÜR-67	: <i>Cirsium obvallatum</i>	Endemik Değil
TÜR-68	: <i>Cirsium pseudopersonata</i> subsp. <i>Kusnezowianum</i>	Endemik Değil

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-69	: <i>Doronicum macrophyllum</i>	Endemik Değil
TÜR-70	: <i>Hieracium chloroprenanthes</i>	Endemik Değil
TÜR-71	: <i>Hieracium valdefrondosum</i>	Endemik Değil
TÜR-72	: <i>Scorzonera sosnowskyi</i>	Endemik Değil
TÜR-73	: <i>Tanacetum argyrophyllum</i> var. <i>Polycephalum</i>	Endemik Değil
TÜR-74	: <i>Tanacetum coccineum</i> subsp. <i>Chamaemelifolium</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: BETULACEAE	
TÜR-75	: <i>Betula browiczana</i>	Endemik
TÜR-76	: <i>Betula medwediewii</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: BORAGİNACEAE	
TÜR-77	: <i>Alkanna cordifolia</i>	Endemik
TÜR-78	: <i>Onosma bornmuelleri</i>	Endemik
TÜR-79	: <i>Onosma circinnatum</i>	Endemik
TÜR-80	: <i>Onosma isauricum</i>	Endemik
TÜR-81	: <i>Paracaryum artvinense</i>	Endemik
TÜR-82	: <i>Paracaryum lithospermifolium</i> subsp. <i>cariense</i>	Endemik
TÜR-83	: <i>Symphytum longipetiolatum</i>	Endemik
TÜR-84	: <i>Symphytum savvalense</i>	Endemik
TÜR-85	: <i>Symphytum sylvaticum</i> subsp. <i>sepulcrale</i>	Endemik
TÜR-86	: <i>Brunnera macrophylla</i>	Endemik Değil
TÜR-87	: <i>Cynoglossum holosericeum</i>	Endemik Değil
TÜR-88	: <i>Myosotis amoena</i>	Endemik Değil
TÜR-89	: <i>Myosotis lazica</i>	Endemik Değil
TÜR-90	: <i>Nonea flavescens</i>	Endemik Değil
TÜR-91	: <i>Nonea intermedia</i>	Endemik Değil
TÜR-92	: <i>Symphytum asperum</i> var. <i>Armeniacum</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: BRASSİCACEAE	
TÜR-93	: <i>Aethionema caespitosum</i>	Endemik
TÜR-94	: <i>Alyssum artvinense</i>	Endemik
TÜR-95	: <i>Alyssum praecox</i> var. <i>praecox</i>	Endemik
TÜR-96	: <i>Barbamine procumbens</i>	Endemik
TÜR-97	: <i>Barbarea lutea</i>	Endemik
TÜR-98	: <i>Clypeola raddeana</i>	Endemik
TÜR-99	: <i>Draba bruniifolia</i> subsp. <i>Armeniaca</i>	Endemik
TÜR-100	: <i>Hesperis buschiana</i>	Endemik
TÜR-101	: <i>Tchihatchewia isatidea</i>	Endemik
FAMİLYA	: CAMPANULACEAE	
TÜR-102	: <i>Campanula betulifolia</i>	Endemik
TÜR-103	: <i>Campanula choruhensis</i>	Endemik
TÜR-104	: <i>Campanula seraglio</i>	Endemik
TÜR-105	: <i>Campanula troegerae</i>	Endemik
FAMİLYA	: CAPRİFOLİACEAE	
TÜR-106	: <i>Gypsophila tenuifolia</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: CARYOPHYLLACEAE	
TÜR-107	: <i>Cerastium armeniacum</i>	Endemik

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-108	: Cerastium gnaphalodes	Endemik
TÜR-109	: Dianthus andronakii	Endemik
TÜR-110	: Dianthus artwinensis	Endemik
TÜR-111	: Dianthus recognitus	Endemik
TÜR-112	: Gypsophila glandulosa	Endemik
TÜR-113	: Gypsophila simulatrix	Endemik
TÜR-114	: Saponaria picta	Endemik
TÜR-115	: Silene scythicina	Endemik
FAMİLYA	: CONVULVACEAE	
TÜR-116	: Convolvulus galaticus	Endemik
TÜR-117	: Convolvulus pseudoscammonia	Endemik
FAMİLYA	: CRASSULACEAE	
TÜR-118	: Sedum euxinum	Endemik
TÜR-119	: Sempervivum glabrifolium	Endemik
TÜR-120	: Sempervivum minus var. Glabrum	Endemik
TÜR-121	: Sempervivum staintonii	Endemik
FAMİLYA	: CYPERACEAE	
TÜR-122	: Bulbostylis tenerrima	Endemik Değil
TÜR-123	: Bulbostylis woronowii	Endemik Değil
FAMİLYA	: DİPSACACEAE	
TÜR-124	: Knautia montana	Endemik Değil
TÜR-125	: Scabiosa velenovskiana	Endemik Değil
FAMİLYA	: DROSERACEAE	
TÜR-126	: Drosera rotundifolia	Endemik Değil
FAMİLYA	: ERİCACEAE	
TÜR-127	: Rhodothamnus sessilifolius	Endemik
TÜR-128	: Epigaea gaultherioides	Endemik Değil
TÜR-129	: Rhododendron smirnovii	Endemik Değil
TÜR-130	: Rhododendron ungerii	Endemik Değil
FAMİLYA	: FABACEAE	
TÜR-131	: Astragalus acmophylloides	Endemik
TÜR-132	: Astragalus czorochensis	Endemik
TÜR-133	: Astragalus fumosus	Endemik
TÜR-134	: Astragalus imbricatus	Endemik
TÜR-135	: Astragalus olurensis	Endemik
TÜR-136	: Astragalus viridissimus	Endemik
TÜR-137	: Chesneya elegans	Endemik
TÜR-138	: Geranium platypetalum var. Albipetalum	Endemik
TÜR-139	: Lathyrus woronowii	Endemik
TÜR-140	: Onobrychis huetiana	Endemik
TÜR-141	: Vicia alpestris subsp. Hypoleuca	Endemik
TÜR-142	: Astragalus bachmarensis	Endemik Değil
TÜR-143	: Astragalus caucasicus	Endemik Değil
TÜR-144	: Astragalus flaccidus	Endemik Değil
TÜR-145	: Astragalus lasioglottis	Endemik Değil

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-146	: Astragalus sommieri	Endemik Değil
TÜR-147	: Astragalus voronovianus	Endemik Değil
TÜR-148	: Astragalus woronowii	Endemik Değil
TÜR-149	: Oxytropis karjagini	Endemik Değil
TÜR-150	: Oxytropis pallasii	Endemik Değil
TÜR-151	: Oxytropis pilosa	Endemik Değil
FAMİLYA	: FAGACEAE	
TÜR-152	: Quercus pontica	Endemik Değil
FAMİLYA	: GERANIACEAE	
TÜR-153	: Geranium asphodeloides subsp. Sintenisii	Endemik
FAMİLYA	: GRAMINEAE	
TÜR-154	: Poa caucasica	Endemik Değil
FAMİLYA	: GUTTIFERAE	
TÜR-155	: Hypericum fissurale	Endemik
TÜR-156	: Hypericum marginatum	Endemik
TÜR-157	: Hypericum nummularioides	Endemik Değil
FAMİLYA	: IRIDACEAE	
TÜR-158	: Crocus biflorus subsp. Artvinensis	Endemik
TÜR-159	: Crocus biflorus subsp. Fibroannulatus	Endemik
TÜR-160	: Iris caucasica subsp. Caucasica	Endemik Değil
FAMİLYA	: LAMIACEAE	
TÜR-161	: Lamium tschorochense	Endemik
TÜR-162	: Lamium vremanii	Endemik
TÜR-163	: Micromeria elliptica	Endemik
TÜR-164	: Origanum acutidens	Endemik
TÜR-165	: Phlomis armeniaca	Endemik
TÜR-166	: Salvia divaricata	Endemik
TÜR-167	: Salvia huberi	Endemik
TÜR-168	: Salvia rosifolia	Endemik
TÜR-169	: Stachys choruhensis	Endemik
TÜR-170	: Stachys viscosa var. odontophylla	Endemik
TÜR-171	: Mentha longifolia subsp. Noeana	Endemik Değil
TÜR-172	: Teucrium hircanicum	Endemik Değil
TÜR-173	: Thymus praecox subsp. Caucasicus	Endemik Değil
FAMİLYA	: LILIACEAE	
TÜR-174	: Allium djimilense	Endemik
TÜR-175	: Allium koenigianum	Endemik
TÜR-176	: Allium oltense	Endemik
TÜR-177	: Allium rollovii	Endemik
TÜR-178	: Allium sosnowskyanum	Endemik
TÜR-179	: Colchicum leptanthum	Endemik
TÜR-180	: Gagea tenuissima	Endemik
TÜR-181	: Helictotrichon argaeum	Endemik
TÜR-182	: Lilium carniolicum subsp. ponticum var. artvinense	Endemik
TÜR-183	: Muscari coeleste	Endemik

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-184	: <i>Allium asperiflorum</i>	Endemik Değil
TÜR-185	: <i>Allium charaulicum</i>	Endemik Değil
TÜR-186	: <i>Allium gramineum</i>	Endemik Değil
TÜR-187	: <i>Allium rollovii</i>	Endemik Değil
TÜR-188	: <i>Lilium carniolicum</i> subsp. <i>ponticum</i>	Endemik Değil
TÜR-189	: <i>Lilium kesselringianum</i>	Endemik Değil
TÜR-190	: <i>Lilium monadelphum</i> var. <i>Szovitsianum</i>	Endemik Değil
TÜR-191	: <i>Nartheicum balansae</i>	Endemik Değil
TÜR-192	: <i>Polygonatum glaberrimum</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: LYTHRACEAE	
TÜR-193	: <i>Ammannia auriculata</i> var. <i>Arenaria</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: MALVACEAE	
TÜR-194	: <i>Alcea calvertii</i>	Endemik
FAMİLYA	: MORINACEAE	
TÜR-195	: <i>Morina persica</i> var. <i>Decussatifolia</i>	Endemik
FAMİLYA	: OLEACEAE	
TÜR-196	: <i>Osmanthus decorus</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: ONAGRACEAE	
TÜR-197	: <i>Epilobium alpestre</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: OROBANCHACEAE	
TÜR-198	: <i>Orobanche armena</i>	Endemik
FAMİLYA	: PAPAVERACEAE	
TÜR-199	: <i>Papaver lateritium</i>	Endemik
FAMİLYA	: POACEAE	
TÜR-200	: <i>Elymus lazicus</i> subsp. <i>Lazicus</i>	Endemik
TÜR-201	: <i>Festuca amethystina</i> subsp. <i>Orientalis</i>	Endemik
TÜR-202	: <i>Festuca lazistanica</i> subsp. <i>Lazistanica</i>	Endemik
TÜR-203	: <i>Festuca djimilensis</i>	Endemik Değil
TÜR-204	: <i>Festuca woronowi</i> subsp. <i>Woronowi</i>	Endemik Değil
TÜR-205	: <i>Paracolpodium colchicum</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: PRİMULACEAE	
TÜR-206	: <i>Androsace armeniaca</i> var. <i>Macrantha</i>	Endemik
TÜR-207	: <i>Cyclamen parviflorum</i>	Endemik
TÜR-208	: <i>Primula longipes</i>	Endemik
TÜR-209	: <i>Primula elatior</i> subsp. <i>Pseudoelatior</i>	Endemik Değil
TÜR-210	: <i>Primula megaseifolia</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: RANUNCULACEAE	
TÜR-211	: <i>Anemone caucasica</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: RHAMNACEAE	
TÜR-212	: <i>Rhamnus depressus</i>	Endemik Değil
FAMİLYA	: ROSACEAE	
TÜR-213	: <i>Alchemilla tiryalensis</i>	Endemik
TÜR-214	: <i>Crataegus turcica</i>	Endemik
TÜR-215	: <i>Potentilla doddsii</i>	Endemik
TÜR-216	: <i>Potentilla savvalensis</i>	Endemik

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-217	: Sorbus caucasica var. Yaltirikii	Endemik
TÜR-218	: Alchemilla plicatissima	Endemik Değil
TÜR-219	: Potentilla adscharica	Endemik Değil
TÜR-220	: Potentilla orbiculata	Endemik Değil
TÜR-221	: Potentilla oweriniana	Endemik Değil
TÜR-222	: Rosa hirtissima	Endemik Değil
FAMİLYA : RUBİACEAE		
TÜR-223	: Asperula virgata	Endemik
TÜR-224	: Asperula woronowii	Endemik
TÜR-225	: Galium fissurense	Endemik
TÜR-226	: Galium articulatum	Endemik Değil
FAMİLYA : RUTACEAE		
TÜR-227	: Haplophyllum armenum	Endemik
FAMİLYA : SALİCACEAE		
TÜR-228	: Salix caucasica	Endemik Değil
FAMİLYA : SAXİFRAGACEAE		
TÜR-229	: Saxifraga artvinensis	Endemik
TÜR-230	: Saxifraga kolenatiana	Endemik Değil
FAMİLYA : SCROPHULARİACEAE		
TÜR-231	: Linaria genistifolia subsp. Artvinensis	Endemik
TÜR-232	: Verbascum artvinense	Endemik
TÜR-233	: Verbascum decursivum	Endemik
TÜR-234	: Verbascum dryophilum	Endemik
TÜR-235	: Verbascum gracilescens	Endemik
TÜR-236	: Verbascum natolicum	Endemik
TÜR-237	: Verbascum oreophilum var. Oreophilum	Endemik
TÜR-238	: Veronica oltensis	Endemik
TÜR-239	: Pedicularis atropurpurea	Endemik Değil
TÜR-240	: Scrophularia sosnowskyi	Endemik Değil
TÜR-241	: Veronica ceratocarpa	Endemik Değil
TÜR-242	: Veronica liwanensis	Endemik Değil
FAMİLYA : VİOLACEAE		
TÜR-243	: Viola yuzufeliensis	Endemik

D.2. Fauna

Habitat ve Toplulukları

Türkiye'nin kuzeybatı köşesinde yer alan Artvin ili, bulunduğu yer ve bölgenin kendine has yapısından dolayı çok değişik özelliklere sahiptir. Çünkü Kafkaslarda yayılmış olan bazı türlerin yaşadıkları alanlar Artvin iline de ulaşmaktadır. Ayrıca Karadeniz'in batısındaki Balkan ülkelerinde bulunan bazı türlerin yayılış alanları adı geçen deniz kıyısı boyunca Artvin ili sınırlarına kadar devam etmektedir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Memeliler: Artvin, memeli faunasını oluşturan türler, sayısı ve türlerin niteliği bakımından oldukça önemli bir İl'dir. İl'de 46 adet memeli tür mevcuttur. Artvin bozayı, yaban domuzu, kurt, çakal, tilki, vaşak, yaban kedisi, su samuru, ağaç sansarı, kaya sansarı, porsuk gibi önemli memeli varlığına sahiptir. Özellikle yaban domuzu popülasyonu sayıca yüksektir. Nehir çevresindeki alanlar, boz ayı, dağ keçisi, çengel boynuzlu keçi, yaban domuzu, kurt, çakal, tilki, porsuk, sansar, su samuru, tavşan mevcuttur.

Kuşlar: Artvin kuş göçleri yönünden önemli bir konuma sahiptir. Bölgede bulunan iki önemli kuş alanından biri Artvin'i de kapsamaktadır. Önemli Kuş Alanları (ÖKA) kuşların korunması için uluslar arası düzeyde önem taşıyan ekosistemlerdir. Doğu Karadeniz Bölgesinde iki tane bulunan ÖKA'dan birisi de Artvin sınırları içinde yer almaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi Önemli Kuş alanı, yırtıcı kuşların göç ederken geçtikleri boğazları (yırtıcı kuşların sıradağları geçmek için kullandıkları Çoruh vadisi ve diğer vadiler) ve üç büyük sıradağı (Soğanlı, Kaçkar ve Karçal Dağları) kapsamaktadır. Bu alanlar, geniş ormanlar ve alpin habitatları (Avrasya yüksek dağ habitatını temsil eden örnekler) açısından önem taşımaktadır.

Balıklar: Çoruh Vadisi kaynağını 3.000 m. yükseklikteki dağlardan alır. Kaynaktan Gürcistan sınırları içerisindeki Batum'da denize döküldüğü yere kadar olan uzunluğu 376 km.'dir. Bunun yaklaşık 350 km.'lik bölümü Türkiye sınırları içerisinde. 3.000 m.'lik yükseklikten deniz seviyesine düşünceye kadar 376 km.'lik bir mesafe katetmesi Çoruh Nehri'nin ne kadar hızlı aktığının bir ifadesidir. Bu özelliği nedeniyle özellikle yağışlı mevsimlerde bulanık akar. Gerek çok hızlı ve gerekse belli dönemlerde bulanık olması nedeniyle sahip olduğu balık tür sayısı oldukça sınırlıdır. Çoruh Nehri ve kollarında toplam 12 tür ve alttür yaşar.

Tatlısu Kefali (*Leuciscus cephalus orientalis*): Çoruh Nehri'nin her tarafında bulunur. Boyları 45 cm. kadar olabilmektedir. Pulları büyük, etleri kılçıklıdır. Ancak spor amacıyla avlanmaktadır.

Karaburun (*Chondrostoma colchicum*): Çoruh Nehri'nin hızlı akan kısımlarında yaygındır. Boyları 30 cm. kadar olabilmektedir. Etleri kılçıklıdır.

İki Bıyıklı Siraz Balığı (*Capoeta capoeta sieboldi*): Çoruh Nehri'nin durgun akan kısımlarında yaşar. Boyları 45 cm. kadar olabilmektedir. Pulları küçük, etleri kılçıklıdır. Ağzının her bir yanında bir bıyık uzantısı vardır.

Dört Bıyıklı Siraz Balığı (*Capoeta tinca*): Çoruh Nehri'nin durgun akan kısımlarında yaşar. Boyları 35 cm. kadar olabilmektedir. Pulları küçük, etleri kılçıklıdır. Ağzının her bir yanında iki bıyık uzantısı vardır.

Bıyıklı Balık = Sarı Balık (*Barbus tauricus escherichi*): Çoruh Nehri'nin hızlı akan kısımlarında yaşar. Boyları 30 cm. kadar olabilmektedir. Eti nispeten lezzetlidir, yumurtası zehirli olduğu için yenmez.

Kalın Dudaklı Bıyıklı Balık (*Barbus capito capito*): Çoruh Nehri'nin hızlı akan kollarında yaşar. Boyları 40 cm. kadar olabilmektedir. Etleri nispeten lezzetlidir. Yumurtaları zehirli olduğu için yenmez.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Tatlısu Kolyozu (*Chalcalburnus chalcoides*): Çoruh Nehri'nin hızlı akan kısımlarında yaşar. Boyları 15 cm. kadar olabilmektedir. Etleri kılçıklı olmasına karşın nispeten lezzetlidir.

Noktalı İnci Balığı (*Alburnoides bipunctatus*): Çoruh Nehri'nin sığ ve durgun akan kısımlarında yaşar. Boyları 10 cm. kadardır. Ekonomik değeri yoktur, eti yenmez.

Çöpçü Balığı (*Orthrias sp.*): Çoruh Nehri'nin tabanı çakıllı olan kıyı kısımlarında yaşar. Boyları 8 cm. kadar olabilmektedir. Başın her bir yanında üçer tane olmak üzere toplam altı bıyıkları vardır. Etleri yenmez.

Dağ Alası (*Salmo trutta macrostigma*): Çoruh Nehri'ne dökülen Barhal Çayı, Doruk Suyu (İspir Deresi), Çifteköprü Suyu ve Tortumkale Suyu gibi hızlı akan ve oksijeni bol olan akarsularda yaşar. Boyları 50 cm. kadar olabilmektedir. Üzerinde kırmızı lekeler bulunur. Eti çok lezzetlidir. Yoğun avlanma nedeniyle soyu yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Ayrıca doğal yetişme ortamında olmayıp, Şavşat İlçesinde mevcut Karagöle sonradan yetiştirilmesi için bırakılmış sazangillerden *Carrasius auratus*(Japon balığı) yaşamını sürdürmektedir.

Amfibi ve Sürüngenler: Amfibiler ve Sürüngenler çoğunlukla kurumuş olan nehir yataklarında, dere kenarlarında, orman içlerinde kayalık ve taşıl alanlarda yaşarlar. Türkiye'de yaşayan amfibi ve sürüngen türleri toplamının yaklaşık 0.25'inin Artvin ilinde bulunmaktadır. Türkiye herpetofaunasına dahil yaklaşık 130 amfibi ve sürüngen türünden 32 tanesinin dağılış sahası içerisinde Artvin ili de bulunmaktadır. Belirlenen bu türlerden 3 kuyruklu kurbağa, 8 tanesi kuyruksuz kurbağa, 13 tanesi kertenkele ve 8 tanesi de yılanıdır. Verilen tür sayılarından Artvin ilinin amfibi ve sürüngen türleri bakımından oldukça zengin olduğu görülmektedir.

Kelebekler: Artvin, 210'a yakın türü ile (Türkiye'de yaşayan kelebeklerin yaklaşık yüzde 60'ı) kelebek çeşitliliği açısından Türkiye'nin en zengin illerinden biridir. Yaz aylarında, ilin her ilçesindeki köylerde, yaylalarda, meralarda, bahçe ve bostanlarında çok sayıda kelebek görülebilir. Bununla birlikte, kelebek yoğunluğu özellikle Kaçkar Dağları'nın güney eteklerindeki açık çayırlarda, Barhal Çayı boyunca, Yusufeli-Kılıçkaya arasında Çoruh Vadisinde en yüksek düzeyine ulaşır. Yusufeli ilçesinin Yaylalar köyü, yalnız kelebek çeşitliliği ve yoğunluğu açısından değil, Avrupa'da nesli tehdit altında olan bazı ender türleri barındırması açısından da, Türkiye'nin en önemli kelebek alanlarından biridir.

Türkiye'nin endemik türlerinden Merhaba Çokgözlü (*Polyommatus merhaba*) Çoruh Vadisi'nde, Hopfer'in Çokgözlüsü (*Polyommatus hoppferi*) ilin güney yarısında, Çokgözlü Türk Mavisi (*Polyommatus turcicus*) Kaçkarlar'ın eteklerindeki yüksek çayırlarda, Çokgözlü Büyük Turan Mavisi (*Polyommatus aedon*) ise ilin güneybatı bölgesinde, özellikle Yusufeli ilçesinde, kolaylıkla görülebilecek türler arasındadır.

Ama Artvin'i kelebek faunası açısından önemli kılan en büyük özellik, 1998'de yayımlanan Avrupa Kelebeklerinin Kırmızı Kitabı'na göre Avrupa'da nesli ciddi olarak tükenme tehlikesi altında olan en az bir düzine türün bu ilde yaşıyor olmaları gerçeğidir. Adı geçen türler arasında en iyi bilinen kelebeklerden Apollo (*Parnassius apollo*), Büyük Korubeni (*Glaucopsyche arion*), Orman Güzelesmeri (*Erebia medusa*) ve Nazuğum (*Euphydryas aurina*) dışında Sarı Ayaklı Nimfalis (*Nymphalis xanthomelas*), Çokgözlü

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Poseydon (*Polyommatus poseidon*), Beşparmakotu Zıpzı (Pyrgus cirsii) ve Turuncu Süslü Doğu Kelebeği (*Anthocharis damone*) gibi ender görülen türler, Himalaya Mavi Kelebeği (*Pseudophilotes vicrama*), Bavius (*Pseudophilotes bavius*), Karagözlü Mavi Kelebek (*Glaucopsyche alexis*), Esmer Korubeni (*Glaucopsyche nausithous*) gibi mavi kelebekler bulunur. Bu türlerin bazılarının nesli birçok Avrupa ülkesinde tükenmiştir ya da tükenme eşiğindedir. Artvin'in tarımsal faaliyet, baraj, yol ve bina yapımı ve aşırı tarım ilacı kullanımı sonucunda henüz bozukluğa uğramamış birçok güzel doğal koşesinde bu kelebekler henüz yaşamlarını sürdürmektedir. Ancak Yusufeli'nde gerçekleştirilmesi planlanan büyük baraj inşası gibi projelerinin sadece kültürel değil, kelebekler dahil tüm doğal mirasımızı da olumsuz etkileyeceği bir gerçektir.

Ayrıca, ülkemize endemik ya da nesli tükenme tehlikesi altında olmasa da, bir kaç tür kelebek yurdumuzda sadece Artvin ilinde gözlenmiştir. Örneğin, Kuzey Avrupa ve Kuzey Amerika'nın yaygın türlerinden Yalancı Virgül (*Nymphalis vaualbum*) son yüz yıl içinde Türkiye'de yalnızca Artvin ilinde Meydancık yakınlarında görülmüştür. 1999 yılında ise Gürcistan Yalancı Cadısı (*Psuedohazra gruensis*) adlı türün Türkiye'deki ilk kaydı Kaçkar Dağları'nın eteklerinde Yaylalar Köyü'nde 2400 metrede gerçekleşmiştir.

Türler ve Popülasyonları

MEMELİLER

A-	TAKIM	: INSECTIVORA	(BÖCEKÇİLLER)
	ALT TAKIM	: INSECTOVORA	
	FAMİLYA	: ERİNACEİDAE	(KİRPİLER)
	ALT	: -----	
	FAMİLYA		
	TÜR ADI-1	: Erinaceus europaeus	(Kirpi)
	FAMİLYA	: SORCİDAE	(SİVRİ FARELER)
	ALT		
	FAMİLYA	: SORİCİNAE	
	TÜR ADI-1	: Sorex caucasicus	(Kafkasya Sivri Burunlu Faresi)
	TÜR ADI-2	: Neomys fodiens	(Sivri Burunlu Su Faresi)
	ALT		
	FAMİLYA	: CROCCİDURİNAE	
	TÜR ADI-1	: Crocidura lasia	(Sivri Burunlu Büyük Tarlafaresi)
	FAMİLYA	: TALPİDAE	(KÖSTEBEKLER)
	TÜR ADI-1	: Talpa caucasica	(Kafkas Köstebeği)
	TAKIM	: CHIROPTERA	(YARASALAR)
	ALT TAKIM	: MICROCHIROPTERA	(BÖCEK YİYEN YARASALAR)
	FAMİLYA	: RHİNOLOPHİDAE	(NAL BURUNLU YARASALAR)
	TÜR ADI-1	: Rhinolophus hipposideros	(Küçük Nal Burunlu Yarasa)
	FAMİLYA	: VESPERTİLİNONİDAE	(DÜZ BURUNLU YARASALAR)
	TÜR ADI-1	: Myotis nattereri	(Saçaklı Yarasa)
	TÜR ADI-2	: Myotis bechsteini	(Büyük Kulaklı Yarasa)
	TÜR ADI-3	: Eptesicus serotinos	(Geniş Kanatlı Yarasa)
	TÜR ADI-4	: Pipistrellus(=Hypsugo) savii	(Cüce Yarasa)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

	TÜR ADI-5	: <i>Barbastella barbastellus</i>	(Sakallı Yarasa)
	TÜR ADI-6	: <i>Miniopterus schreibersi</i>	(Uzunkanatlı Yarasa)
	FAMİLYA	: MOLOSSİDAE	(KUYRUKLU YARASALAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Tadarida teniotis</i>	(Kuyruklu Yarasa)
B-	TAKIM	: LAGOMORPHA	(TAVŞANLAR)
	FAMİLYA	: LOPERİDAE	(TAVŞANLAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Leptis europacus(=Lepus capensis)</i>	(Yabani Tavşan)
C-	TAKIM	: RODENTIA	(KEMİRİCİLER)
	ALT TAKIM	: SCIUROMORPHA	(SİNCAPLAR)
	FAMİLYA	: SCIURİDAE	(SİNCAPLAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Sciurus vulgaris</i>	(Sincap)
	ALT TAKIM	: MYOMORPHA	(FARE BENZERİ SİNCAPLAR)
	FAMİLYA	: MURİDAE	(FARELER+SIÇANLAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Apodemus sylvaticus</i>	(Orman Faresi)
	TÜR ADI-2	: <i>Mus musculus</i>	(Ev Faresi)
D-	TAKIM	: CARNIVORA	(YIRTICI MEMELİ)
	FAMİLYA	: CANİDAE	(KÖPEKLER)
	TÜR ADI-1	: <i>Canis lupus</i>	(Gri Kurt)
	TÜR ADI-2	: <i>Canis aureus</i>	(Çakal)
	TÜR ADI-3	: <i>Canis vulpes(=Vulpes vulpes)</i>	(Kızıl Tilki)
	FAMİLYA	: MUSTALİDAE	(SANSARLAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Mustela nivalis</i>	(Gelincik)
	TÜR ADI-2	: <i>Mustela arminea</i>	(Büyük Gelincik - Kakım)
	TÜR ADI-3	: <i>Mustela putorius</i>	(Kokarca)
	TÜR ADI-4	: <i>Mustela martes</i>	(Ağaç Sansarı)
	TÜR ADI-5	: <i>Martes foina</i>	(Kaya Sansarı)
	TÜR ADI-6	: <i>Meles meles</i>	(Porsuk)
	TÜR ADI-7	: <i>Lutra lutra</i>	(Su Samuru-Su İti Kunduz)
	FAMİLYA	: URSİDAE	(AYILAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Ursus arctos</i>	(Boz Ayı-Anadolu Ayısı)
	FAMİLYA	: FELİDAE	(KEDİLER)
	TÜR ADI-1	: <i>Felis lynix(=Lynix lynix)</i>	(Vaşak-Öşek)
	TÜR ADI-2	: <i>Felis silvestris</i>	(Yaban Kedisi)
E-	TAKIM	: ARTIODACTYLA	(ÇİFTTOYNAKLILAR)
	ALT TAKIM	: NONRUMINANTIA	(GEVİŞ GETİRMEYENLER)
	FAMİLYA	: SUİDAE	(ESKİ DÜNYA DOMUZLARI)
	TÜR ADI-1	: <i>Sus scrofa</i>	(Yaban Domuzu)
	ALT TAKIM	: RUMİNATJTRA	(GEVİŞ GETİRENLER)
	FAMİLYA	: CERVİDAE	(GEYİKLER)
	TÜR ADI-1	: <i>Capreolus capreolus</i>	(Karaca-Elik)
	ALT		
	FAMİLYA	: CAPRİNAE	(KEÇİLER)
	TÜR ADI-1	: <i>Capra aegagrus</i>	(Yaban Keçisi-Kızıl Keçi)
	TÜR ADI-2	: <i>Rupicapra rupicapra</i>	(Çengel Boynuzlu Dağ Keçisi)

KUŞ TÜRLERİ

A-	TAKIM	: CICONIIFORMES	(LEYLEKGİLLER)
	FAMİLYA	: ARDEİDAE	(BALIKÇILLAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Ixobrychus minutus</i>	(Cüce Balaban)
	TÜR ADI-2	: <i>Botaurus stellaris</i>	(Balaban)
	FAMİLYA	: CİCONİDAE	(LEYLEKLER)
	TÜR ADI-1	: <i>Ciconia ciconia</i>	(Beyaz Leylek)
B-	TAKIM	: ANSERIFORMES	(ÖRDEKLER)
	FAMİLYA	: ANATİDAE	(ÖRDEKLER)
	TÜR ADI-1	: <i>Anas platyrhynchos</i>	(Yeşilbaş Ördek)
C-	TAKIM	: GUIFORMES	(TURNALAR)
	FAMİLYA	: RALLİDAE	(YELVELER)
	TÜR ADI-1	: <i>Rallus aquaticus</i>	(Su Tavuğu - Su Yelvesi)
D-	TAKIM	: CHARADRIIFORMES	(YAĞMUR KUŞLARI)
	FAMİLYA	: CHAMADRİDAE	(YAĞMUR KUŞLARI)
	TÜR ADI-1	: <i>Vanellus vanellus</i>	(Kız Kuşu)
	FAMİLYA	: SCOLOPACİDAE	(ÇULLUKLAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Scolopax rusticola</i>	(Çulluk)
E-	TAKIM	: GALLIFORMES	(TAVUKGİLLER)
	FAMİLYA	: PHASİANİDAE	(SÜLÜNLER)
	TÜR ADI-1	: <i>Alectoris chukar</i>	(Kımalı Keklik)
	TÜR ADI-2	: <i>Coturnix coturnix</i>	(Bildircin)
	TÜR ADI-3	: <i>Lyrurus mlokosiewiczii</i>	(Dağ Horozu, Orman Tavuğu, Huş Horozu)
	TÜR ADI-4	: <i>Tetraogallus caspius</i>	(Urkeklik)
	TÜR ADI-5	: <i>Tetraogallus caucasicus</i>	(Kafkas Urkekliği)
F-	TAKIM	: FALCONİFORMES	(GÜNDÜZ YIRTICI KUŞLARI)
	FAMİLYA	: ACCİPİTRİDAE	(ATMACALAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Milvus migrans</i>	(Kara Çaylak)
	TÜR ADI-2	: <i>Circaetus gallicus</i>	(Yılan Kartalı)
	TÜR ADI-3	: <i>Accipiter nisus</i>	(Doğu Atmacası)
	TÜR ADI-4	: <i>Buteo buteo</i>	(Şahin)
	TÜR ADI-5	: <i>Aquila heliaca</i>	(İmparator Kartalı)
	TÜR ADI-6	: <i>Gyps fulvus</i>	(Kızıl Akbaba)
	TÜR ADI-7	: <i>Circus cyaneus</i>	(Mavi Doğan, Gök Delice)
G-	TAKIM	: CUCULIFORMES	(GUGUKKUŞLARI)
	FAMİLYA	: CUCULİDAE	(GUGUKLAR)
	TÜR ADI-1	: <i>Cuculus canorus</i>	(Guguk Kuşu)
H-	TAKIM	: COLUMBIFORMES	(GÜVERCİNLER)
	FAMİLYA	: COLUMBİDAE	(GÜVERCİNLER)
	TÜR ADI-1	: <i>Columba palumbus</i>	(Tahtalı)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

	TÜR ADI-2	: Columba oenas	(Gökçe Güvercin)
	TÜR ADI-3	: Streptopelia turtur	(Üveyik Kuşu)
I-	TAKIM	: STRIGIFORMES	
	FAMİLYA	: STRIGİDAE	
	TÜR ADI-1	: Bubo bubo	(Puhu Kuşu)
	TÜR ADI-2	: Athene noctua	(Kukumav Kuşu)
İ-	TAKIM	: CAPRİMULGIFORMES	
	FAMİLYA	: CAPRİMULGİDAE	
	TÜR ADI-1	: Caprimulgus europaeus	(Çoban Aldatan)
J-	TAKIM	: APODIFORMES	
	FAMİLYA	: APODİDAE	
	TÜR ADI-1	: Apus apus	
K-	TAKIM	: CORACIFORMES	
	FAMİLYA	: ALECEDİNİDAE	
	TÜR ADI-1	: Alcedo atthis	
	FAMİLYA	: CORACİİDAE	(MAVİKUZGUNLAR)
	TÜR ADI-1	: Coracias garrulus	(Gök Kuzgun)
	FAMİLYA	: MEROPİDAE	(ARIKUŞLARI)
	TÜR ADI-1	: Merops apiaster	(Arıkuşu)
	FAMİLYA	: UPUPİDAE	(ÇAVUŞKUŞLARI- HÜTHÜTLER)
	TÜR ADI-1	: Upupa epops	(İbibik-Çavuşkuşu-Hüthüt)
L-	TAKIM	: PICIFORMES	(AĞAÇKAKANLAR)
	FAMİLYA	: PICİDAE	(AĞAÇKAKANLAR)
	TÜR ADI-1	: Dendrocopus major	(Büyük Ağaçkakan)
	TÜR ADI-2	: Piscus vinidis	(Yeşil Ağaçkakan)
M-	TAKIM	: PASSERIFORMES	(ÖTÜCÜ KUŞLAR)
	FAMİLYA	: ALUDİAE	(TARLAKUŞLARI)
	TÜR ADI-1	: Lullula arborea	(Orman Toygarı)
	TÜR ADI-2	: Galerida cristata	(Tepeli Toygar-Tepeli Tarlakuşu)
	FAMİLYA	: HİRUNDİNİDAE	(KIRLANGIÇLAR)
	TÜR ADI-1	: Ptyonoprogne rupestris	(Kaya Kırlangıcı)
	TÜR ADI-2	: Riparia riparia	(Kum Kırlangıcı)
	FAMİLYA	: TURDİDAE	(KARATAVUKLAR)
	TÜR ADI-1	: Turdus merula	(Karatavuk)
	TÜR ADI-2	: Turdus Philomelos	(Sarkıcı Ardiç kuşu)
	TÜR ADI-3	: Luscinia megarhynchos	(Bülbül)
	TÜR ADI-4	: Phoenicurus phoenicurus	(Bahçe Kızılkuyruğu)
	TÜR ADI-5	: Erithacus rubecula	(Nar Bülbülü)
	TÜR ADI-6	: Oenanthe oenanthe	(Kuyrukkakan)
	TÜR ADI-7	: Monticola saxatilis	(Taş Kızılı-Kaya Ardıcı)
	FAMİLYA	: SYLVİİDAE	(ÖTLEĞENLER)
	TÜR ADI-1	: Hippolais pallida	(Akmuktalit)
	TÜR ADI-2	: Regulus regulus	(Çalikuşu)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

FAMİLYA	: PRUNELLİDAE	(SERÇEMSİLER-BOZBOĞAZLAR)
TÜR ADI-1	: Prunella modularis	(Çit Serçesi-Dağ Bülbülü)
FAMİLYA	: MOTACİLLİDAE	(KUYRUKSALLAYANLAR)
TÜR ADI-1	: Anthus trivialis	(Ağaç İncir Kuşu)
TÜR ADI-2	: Anthus campestris	(Kır İncir Kuşu)
TÜR ADI-3	: Motacilla alba	(Ak Kuyruk Sallayan)
TÜR ADI-4	: Motacilla cinerea	(Dağ Kuyruk Sallayanı)
TÜR ADI-5	: Motacilla flava	(Sarı Kuyruk sallayan)
FAMİLYA	: CORVİDAE	(KARGALAR)
TÜR ADI-1	: Garrulus glandarius	(Kestane Kargası)
TÜR ADI-2	: Pica pica	(Saksağan)
TÜR ADI-3	: Corvus frugilegus	(Ekin Kargası)
TÜR ADI-4	: Corvus cornix	(Leş Kargası)
FAMİLYA	: ORİOLİDAE	(SARIASMALAR)
TÜR ADI-1	: Oriolus oriolus	(Sarıasma)
FAMİLYA	: STURNİDAE	(SIĞIRCIKLAR)
TÜR ADI-1	: Sturnus vulgaris	(Sığircık)
TÜR ADI-2	: Sturnus roseus	(Pempe Sığircık)
FAMİLYA	: FRİNGİLLİDAE	(İSPİNOZLAR)
TÜR ADI-1	: Fringilla coelebs	(İspinoz)
TÜR ADI-2	: Carduelis carduelis	(Saka Kuşu)
TÜR ADI-3	: Carduelis spinus	(İskete)
TÜR ADI-4	: Carduelis chloris	(Florya)
TÜR ADI-5	: Pyrrhula pyrrhula	(Şakrak Kuşu)
TÜR ADI-6	: Loxia curvirostra	(Çaprazgaga)
FAMİLYA	: PASSERİDAE	(SERÇELER)
TÜR ADI-1	: Passer domesticus	(Serçe, Adi Serçe, Ev Serçesi)
TÜR ADI-2	: Passer montanus	(Dağ Serçesi)

BALIKLAR

A- TAKIM	: SALMONIFORMES	(ALABALIKLAR)
FAMİLYA	: SALMONIDEA	(ALABALIKLAR)
TÜR ADI-1	: Salmo trutta macrostigma	(Dağ Alası-Kırmızı Benekli)
TÜR ADI-2	: Salmo trutta labrax	(Deniz Alası)
B- TAKIM	: SILURIFORMES	(YAYINGİLLER)
FAMİLYA	: SİLURİDAE	(ESAS YAYINLAR)
TÜR ADI-1	: Silurus glanis	(Yayın Balığı)
C- TAKIM	: CYPRINIFORMES	(SAZANGİLLER)
FAMİLYA	: CYPRİNİDAE	(SAZANLAR)
TÜR ADI-1	: Cyprinus carpio	(Aynalı Sazan)
TÜR ADI-2	: Carrasius auratus	(Japon Balığı)
TÜR ADI-3	: Leuciscus cephalus orientalis	(Tatlısu Kefali)
TÜR ADI-4	: Chondrostoma colchicum	(Karaburun)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR ADI-5 Capoeta capoeta sieboldi (İn Balığı-Karabalık)

SÜRÜNGENLER

- A- **TAKIM** : URODELA (KUYRUKLU KURBAĞALAR)
FAMİLYA : SALAMANDRIDAE (SEMENDERLER)
TÜR ADI-1 : Mertensiella caucasica (Kafkas Semenderi)
TÜR ADI-2 : Triturus vittatus (Şeritli Semender)
TÜR ADI-3 : Triturus karelinii (Pürtüklü Semender)
- B- **TAKIM** : ANURA (KUYRUKSUZ KURBAĞALAR)
FAMİLYA : BUFONIDAE (KARA KURBAĞALARI)
TÜR ADI-4 : Bufo bufo (Siğilli Kurbağa)
TÜR ADI-5 : Bufo viridis (Gece Kurbağası)
FAMİLYA : HYLIDAE (YAPRAK KURBAĞALARI)
TÜR ADI-6 : Hyla arborea (Ağaç Kurbağası)
FAMİLYA : PELOBATIDAE (SARMISAKLI KURBAĞALAR)
TÜR ADI-7 : Pelobates syriacus (Toprak Kurbağası)
FAMİLYA : PELODYTIDAE
TÜR ADI-8 : Pelodytes caucasicus (Kafkas Kurbağası)
FAMİLYA : RANIDAE (SU KURBAĞALARI)
TÜR ADI-9 : Rana dalmatina (Çevik Kurbağa)
TÜR ADI-10 : Rana macrocnemis (Uludağ Kurbağası)
TÜR ADI-11 : Rana ridibunda (Ova Kurbağası)
- C- **TAKIM** : SQUAMATA (PULLU SÜRÜNGENLER)
FAMİLYA : ANGUINIDAE (YILANIMSİ KERTENKELELER)
TÜR ADI-12 : Anguis fragilis (Yılan Kertenkelesi)
TÜR ADI-13 : Pseudopus apodus (Oluklu Kertenkele)
FAMİLYA : GEKKONIDAE (EV KELERLERİ)
TÜR ADI-14 : Cyrtopodion kotschyi (İnce Parmaklı Keler)
TÜR ADI-15 : Hemidactylus turcicus (Geniş Parmaklı Keler)
FAMİLYA : LACERTIDAE (HAKİKİ KERTENKELELER)
TÜR ADI-16 : Darevskia clarkorum (Klark Kertenkelesi)
TÜR ADI-17 : Darevskia bendimahiensis (Hemşin Kertenkelesi)
TÜR ADI-18 : Darevskia derjugini (Artvin Kertenkelesi)
TÜR ADI-19 : Lacerta parvula (Gürcü Kertenkelesi)
TÜR ADI-20 : Darevskia mixta (Melez Kertenkele)
TÜR ADI-21 : Darevskia rudis (Trabzon Kertenkelesi)
TÜR ADI-22 : Darevskia valentini (Valentin Kertenkelesi)
TÜR ADI-23 : Lacerta agilis (Kars Kertenkelesi)
TÜR ADI-24 : Lacerta trilineata (İri Yeşil Kertenkele)
- D- **TAKIM** : SERPENTES (YILANLAR)
FAMİLYA : COLUBRIDAE
TÜR ADI-25 : Coronella austriaca (Avusturya Yılanı)
TÜR ADI-26 : Zamenis longissimus (Eskülap Yılanı)
TÜR ADI-27 : Elaphe situla (Ev Yılanı)
TÜR ADI-28 : Natrix natrix (Küveli Su Yılanı)
TÜR ADI-29 : Natrix tessellata (Su Yılanı)
FAMİLYA : VIPERIDAE (ENGEREKLER)
TÜR ADI-29 : Vipera kaznakovi (Hopa Engereği)

KELEBEKLER

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

	TAKSON ADI	TÜRKÇE ADI
SINIF	: INSECTA	(BÖCEKLER)
TAKIM	: LEPIDOPTERA	(KELEBEKLER)
FAMİLYA	: Hesperidae	
ALT FAMİLYA	: Hesperinae	
TÜR-1	: Eogenes alcides	(Alsides Zıpzıpı)
TÜR-2	: Thymelicus lienola	(Siyah Antenli Zıpzıpı)
TÜR-3	: Thymelicus sylvestris	(Sarı Antenli Zıpzıpı)
TÜR-4	: Thymelicus hyrax	(Levantin Zıpzıpı)
TÜR-5	: Hesperia comma	(Gümüş Benekli Zıpzıpı)
TÜR-6	: Ochloides sylvanus	(Orman Zıpzıpı)
ALT FAMİLYA	: Pyrginae	
TÜR-1	: Erynnis tages	(Pashlı Zıpzıpı)
TÜR-2	: Erynnis marloyi	(Kara Zıpzıpı)
TÜR-3	: Carcharodus alcea	(Ebegümece Zıpzıpı)
TÜR-4	: Carcharodus lavatherae	(Mermer Zıpzıpı)
TÜR-5	: Carcharodus flocciferus	(Tüylü Zıpzıpı)
TÜR-6	: Carcharodus orientalis	(Oriental Zıpzıpı)
TÜR-7	: Spialia phlomidis	(Acem Zıpzıpı)
TÜR-8	: Spialia orbifer	(Kızıl Zıpzıpı)
TÜR-9	: Muschampia proteides	(Anadolu Zıpzıpı)
TÜR-10	: Muschampia tessellum	(Mozayik Zıpzıpı)
TÜR-11	: Pyrgus sidae	(Sarıbantlı Zıpzıpı)
TÜR-12	: Pyrgus melotis	(Ege Zıpzıpı)
TÜR-13	: Pyrgus serratulae	(Zeytuni Zıpzıpı)
TÜR-14	: Pyrgus cirsii	(Beşparmakotu Zıpzıpı)
TÜR-15	: Pyrgus cinarae	(Güzel Zıpzıpı)
TÜR-16	: Pyrgus armoricanus	(İspanyol Zıpzıpı)
TÜR-17	: Pyrgus alveus	(Büyük Boz Zıpzıpı)
TÜR-18	: Pyrgus jupei	(Kafkasya Zıpzıpı)
FAMİLYA	: Lycaenidae	
ALT FAMİLYA	: Lyceaninae	
TÜR-1	: Lycaena phlaeas	(Benekli Bakır Kelebeği)
TÜR-2	: Lycaena virgaureae	(Orman Bakır Kelebeği)
TÜR-3	: Lycaena tityrus	(İsli Bakır Kelebeği)
TÜR-4	: Lycaena alciphron	(Büyük Mor Bakır Kelebeği)
TÜR-5	: Lycaena candens	(Ateş Rengi Kelebek)
TÜR-6	: Lycaena thersamon	(Küçük Ateş Kelebeği)
TÜR-7	: Lycaena thetis	(Dağ Ateşi)
TÜR-8	: Lycaena asabinus	(Anadolu Ateş Kelebeği)
TÜR-9	: Lycaena ochimus	(Alevli Ateş Kelebeği)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-10	: <i>Thecla betulae</i>	(Huş Kelebeği)
TÜR-11	: <i>Favonius quercus</i>	(Mor Meşe Kelebeği)
TÜR-12	: <i>Callophrys rubi</i>	(Zümrüt)
TÜR-13	: <i>Callophrys chalybeitincta</i>	(Kafkasya Zümrütü)
TÜR-14	: <i>Satyrium w-album</i>	(Karaağaç Sevbeni)
TÜR-15	: <i>Satyrium spini</i>	(Güzel Sevbeni)
TÜR-16	: <i>Satyrium ilicis</i>	(Büyük Sevbeni)
TÜR-17	: <i>Satyrium acaciae</i>	(Minik Sevbeni)
TÜR-18	: <i>Satyrium abdominalis</i>	(Sevbeni)
TÜR-19	: <i>Satyrium myrtale</i>	(Mavi Sevbeni)
TÜR-20	: <i>Satyrium ledereri</i>	(Küçük Benekli Sevbeni)
TÜR-21	: <i>Satyrium hyrcanicum</i>	(Büyük Benekli Sevbeni)
TÜR-22	: <i>Lampides boeticus</i>	(Lampides)
TÜR-23	: <i>Tarucus balkanicus</i>	(Balkan Kaplamı)
TÜR-24	: <i>Cupido osiris</i>	(Mavi Osiris)
TÜR-25	: <i>Cupido argiades</i>	(Everes)
TÜR-26	: <i>Celestrina argiolus</i>	(Kutsal Mavi)
TÜR-27	: <i>Pseudophilotes vicrama</i>	(Himalaya Mavi Kelebeği)
TÜR-28	: <i>Pseudophilotes bavius</i>	(Bavius)
TÜR-29	: <i>Scolitantides orion</i>	(Karamavi)
TÜR-30	: <i>Glaucopsyche alexis</i>	(Karagözlü Mavi Kelebek)
TÜR-31	: <i>Glaucopsyche iolas</i>	(Dev Mavi Kelebek)
TÜR-32	: <i>Glaucopsychealcon</i>	
TÜR-33	: <i>Glaucopsyche arion</i>	(Büyük Korubeni)
TÜR-34	: <i>Glaucopsyche nausithous</i>	(Esmer Korubeni)
TÜR-35	: <i>Turanana endymion</i>	(Anadolu Turan Mavisı)
TÜR-36	: <i>Chilades trochylus</i>	(Mücevher Kelebeği)
TÜR-37	: <i>Plebeius pylaon</i>	
TÜR-38	: <i>Plebeius argus</i>	(Gümüş Lekeli Esmergöz)
TÜR-39	: <i>Plebeius idas</i>	(Esmergöz)
TÜR-40	: <i>Plebeius argyrognomon</i>	(Avrupalı Esmergöz)
TÜR-41	: <i>Plebeius alcedo</i>	(Acem Çokgözlüsü)
TÜR-42	: <i>Plebeius loewii</i>	(Çokgözlü Gümüşmavi)
TÜR-43	: <i>Plebeius eurypilus</i>	(Doğulu Esmergöz)
TÜR-44	: <i>Plebeius pyrenaicus</i>	(Pirene Çokgözlüsü)
TÜR-45	: <i>Plebeius eumedon</i>	(Geranyum Çokgözlüsü)
TÜR-46	: <i>Plebeius agestis</i>	(Çokgözlü Esmer)
TÜR-47	: <i>Plebeius artaxerxes</i>	(Çokgözlü Orman Esmeri)
TÜR-48	: <i>Plebeius anteros</i>	(Çokgözlü Balkan Mavisı)
TÜR-49	: <i>Polyommatus semiargus</i>	(Çokgözlü Güzel Mavi)
TÜR-50	: <i>Polyommatus coelestinus</i>	(Çokgözlü Rus Mavisı)
TÜR-51	: <i>Polyommatus dorylas</i>	(Çokgözlü Turkuvaz Mavisı)
TÜR-52	: <i>Polyommatus amandus</i>	(Çokgözlü Amanda)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-53	: Polyommatus thersites	(Çokgözlü Menekşe Mavisi)
TÜR-54	: Polyommatus aedon	(Çokgözlü Büyük Turan Mavisi)
TÜR-55	: Polyommatus eros	(Çokgözlü Eros)
TÜR-56	: Polyommatus icarus	(Çokgözlü Mavi)
TÜR-57	: Polyommatus daphnis	(Çokgözlü Dafnis)
TÜR-58	: Polyommatus bellargus	(Çokgözlü Gök Mavisi)
TÜR-59	: Polyommatus corydonius	(Çokgözlü Yalancı Çilli)
TÜR-60	: Polyommatus admetus	(Anormal Çokgözlü)
TÜR-61	: Polyommatus ripartii	(Ripart'in Anormal Çokgözlüsü)
TÜR-62	: Polyommatus mithridates	(Çokgözlü Amasya Esmeri)
TÜR-63	: Polyommatus hoppferi	(Hopfer'in Çokgözlüsü)
TÜR-64	: Polyommatus poseidon	(Çokgözlü poseydon)
TÜR-65	: Polyommatus wagneri	(Wagner'in Çokgözlüsü)
TÜR-66	: Polyommatus altivagans	(Lacivert Azeri Çokgözlüsü)
TÜR-67	: Polyommatus firdussii	(Firdevski'nin Çokgözlüsü)
TÜR-68	: Polyommatus niniae	(Nina'nın Çokgözlüsü)
TÜR-69	: Polyommatus aserbeidschanus	(Azeri Çokgözlüsü)
TÜR-70	: Polyommatus merhaba	(Merhaba Çokgözlü)
TÜR-71	: Polyommatus turcicus	(Çokgözlü Türk Mavisi)
TÜR-72	: Polyommatus huberti	(Hubert'in Çokgözlüsü)
TÜR-73	: Polyommatus carmon	(Gerhard'ın Çokgözlüsü)
TÜR-74	: Polyommatus iphigenia	(Çokgözlü İfigenya)
TÜR-75	: Polyommatus damon	(Çokgözlü Damon)
TÜR-76	: Polyommatus phyllis	(Çokgözlü İran Mavisi)
FAMİLYA	: Nymphalidae	
ALT		
FAMİLYA	: Libytheinae	
TÜR-1	: Libythea celtis	(Çitlenbik Kelebeği)
ALT		
FAMİLYA	: Apaturinae	
TÜR-1	: Thaleropsis ionia	(Anadolu Şehzadesi)
ALT		
FAMİLYA	: Limenitidinae	
TÜR-1	: Limenitis camilla	(Hanımeli Kelebeği)
TÜR-2	: Limenitis reducta	(Akdeniz Hanımeli Kelebeği)
ALT		
FAMİLYA	: Nymphalinae	
TÜR-1	: Vanessa atalanta	(Atalanta)
TÜR-2	: Vanessa cardui	(Diken Kelebeği)
TÜR-3	: Inachis io	(Tavus Kelebeği)
TÜR-4	: Aglais urticae	(Aglais)
TÜR-5	: Polygonia c-album	(Yırtık Pırtık)
TÜR-6	: Polygonia egea	(Anadolu Yırtık Pırtığı)
TÜR-7	: Nymphalis vaualbum	(Yalancı Virgül)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-8	: <i>Nymphalis polychloros</i>	(Karaağaç Nimfalisi)
TÜR-9	: <i>Nymphalis xanthomelas</i>	(Sarıayaklı Nimfalisi)
TÜR-10	: <i>Nymphalis antiopa</i>	(Sarıbantlı Kadife)
TÜR-11	: <i>Euphydryas aurinia</i>	(Nazuğum)
TÜR-12	: <i>Melitaea cinxia</i>	(İparhan)
TÜR-13	: <i>Melitaea phoebe</i>	(Büyük İparhan)
TÜR-14	: <i>Melitaea punica</i>	(Cezayirli İparhan)
TÜR-15	: <i>Melitaea trivialis</i>	(Güzel İparhan)
TÜR-16	: <i>Melitaea didyma</i>	(Benekli İparhan)
TÜR-17	: <i>Melitaea interrupta</i>	(Kafkasyalı İparhan)
TÜR-18	: <i>Melitaea diamina</i>	(Funda İparhanı)
TÜR-19	: <i>Melitaea aurelia</i>	(Güzel Amannisa)
TÜR-20	: <i>Melitaea athalia</i>	(Amannisa)
ALT FAMILYA	: Heliconiinae	
TÜR-1	: <i>Argynnis paphia</i>	(Cengaver)
TÜR-2	: <i>Argynnis pandora</i>	(Bahadır)
TÜR-3	: <i>Argynnis aglaja</i>	(Güzel İnci)
TÜR-4	: <i>Argynnis adippe</i> (=Fabriciana adippe)	(Büyük İnci)
TÜR-5	: <i>Argynnis niobe</i>	(Niyobe)
TÜR-6	: <i>Issoria lathonia</i>	(İspanyol Kraliçesi)
TÜR-7	: <i>Brenthis daphne</i>	(Böğürtlen Brentisi)
TÜR-8	: <i>Brenthis hecate</i>	(Çift Noktalı Brentis)
TÜR-9	: <i>Boloria euphrosyne</i>	(Beyaz İnci)
TÜR-10	: <i>Boloria dia</i>	(Mor İnci)
TÜR-11	: <i>Boloria caucasica</i>	(Kafkas Menekşe Kelebeği)
ALT FAMILYA	: Satyrinae	
TÜR-1	: <i>Kirina roxelana</i>	(Ağaç Esmeri)
TÜR-2	: <i>Esperarge climene</i>	(Kaya Esmeri)
TÜR-3	: <i>Pararge aegeria</i>	(Karanlık Orman Esmeri)
TÜR-4	: <i>Lasiommata megera</i>	(Küçük Esmer Boncuk)
TÜR-5	: <i>Lasiommata petropolitana</i>	(Orman Esmer Boncuk)
TÜR-6	: <i>Lasiommata maera</i>	(Esmer Boncuk)
TÜR-7	: <i>Coenonympha arcania</i>	(Funda Zıpzıp Perisi)
TÜR-8	: <i>Coenonympha glycerion</i>	(Orman Zıpzıp Perisi)
TÜR-9	: <i>Coenonympha leander</i>	(Rus Zıpzıp Perisi)
TÜR-10	: <i>Coenonympha symphyta</i>	(Kafkasya Zıpzıp Perisi)
TÜR-11	: <i>Coenonympha pamphilus</i>	(Küçük Zıpzıp Perisi)
TÜR-12	: <i>Maniola jurtina</i>	(Çayır Esmeri)
TÜR-13	: <i>Hyponephele lycaon</i>	(Küçük Esmer Peri)
TÜR-14	: <i>Hyponephele lupina</i>	(Esmer Peri)
TÜR-15	: <i>Erebia aethiops</i>	(İskoç Güzelesmeri)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-16	: <i>Erebia medusa</i>	(Orman Güzelesmeri)
TÜR-17	: <i>Erebia hewitsonii</i>	(Laz Güzelesmeri)
TÜR-18	: <i>Erebia graucasica</i>	(Kafkas Güzelesmeri)
TÜR-19	: <i>Erebia melancholica</i>	(Mecnun Güzelesmer)
TÜR-20	: <i>Melanargia galathea</i>	(Melike)
TÜR-21	: <i>Melanargia larissa</i>	(Anadolu Melikesi)
TÜR-22	: <i>Satyrus favonius</i>	(Anadolu Piri Reisi)
TÜR-23	: <i>Satyrus amasinus</i>	(Beyaz Damarlı Piri Reis)
TÜR-24	: <i>Minois dryas</i>	(Kara Hayalet)
TÜR-25	: <i>Hipparchia syriaca</i>	(Büyük Karamelek)
TÜR-26	: <i>Hipparchia pellucida</i>	(Anadolu Kızılmeleği)
TÜR-27	: <i>Hipparchia statilinus</i>	(Ağaç Karameleği)
TÜR-28	: <i>Hipparchia fatua</i>	(Anadolu Karameleği)
TÜR-29	: <i>Hipparchia parisatis</i>	(Beyaz Kenarlı Karamelek)
TÜR-30	: <i>Arethusana arethusia</i>	(Seyit)
TÜR-31	: <i>Brentesia circe</i>	(Kara Murat)
TÜR-32	: <i>Chazara briseis</i>	(Cadı)
TÜR-33	: <i>Chazara bischoffii</i>	(Kızıl Cadı)
TÜR-34	: <i>Pseudochazara beroe</i>	(Dağ Yalancı Cadısı)
TÜR-35	: <i>Pseudochazara geyeri</i>	(Geyer'in Yalancı Cadısı)
TÜR-36	: <i>Pseudochazara mamurra</i>	(Osmanlı Yalancı Cadısı)
TÜR-37	: <i>Pseudochazara anthelea</i>	(Anadolu Yalancı Cadısı)
FAMİLYA	: Papilionidae	
ALT		
FAMİLYA	: Parnassiinae	
TÜR-1	: <i>Parnassius mnemosyne</i>	(Dumanlı Apollo)
TÜR-2	: <i>Parnassius apollo</i>	(Apollo)
TÜR-3	: <i>Parnassius nordmanni</i>	(Kafkas Apollosu)
ALT		
FAMİLYA	: Papilioninae	
TÜR-1	: <i>Iphiclides podalirus</i>	(Erik Kırlangıçkuyruğu)
TÜR-2	: <i>Papilio machaon</i>	(Kırlangıçkuyruk)
TÜR-3	: <i>Papilio alexanor</i>	(Kaplan Kırlangıçkuyruk)
FAMİLYA	: Pieridae	
ALT		
FAMİLYA	: Dismorphiinae	
TÜR-1	: <i>Leptidea sinapis</i>	(Narin Orman Beyazı)
TÜR-2	: <i>Leptidea duponcheli</i>	(Doğulu Narin Orman Beyazı)
ALT		
FAMİLYA	: Coliadinae	
TÜR-1	: <i>Colias croceus</i>	(Sarı Azamet)
TÜR-2	: <i>Colias aurorina</i>	(Anadolu Azameti)
TÜR-3	: <i>Colias caucasica</i>	(Kafkasya Azameti)
TÜR-4	: <i>Colias thisoa</i>	(Turan Azameti)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TÜR-5	: Colias hyale	(Orman Azameti)
TÜR-6	: Colias alfacariensis	(Türkistan Azameti)
TÜR-7	: Gonepteryx rhamni	(Orakkanat)
TÜR-8	: Gonepteryx farinosa	(Anadolu Orakkanadı)
ALT FAMILYA	: Pierinae	
TÜR-1	: Anthocharis cardamines	(Turuncu Süslü Kelebek)
TÜR-2	: Anthocharis damone	(Turuncu Süslü Doğu Kelebeği)
TÜR-3	: Aporia crataegi	(Alıçkelebeği)
TÜR-4	: Pieris brassicae	(Büyük Beyaz Melek)
TÜR-5	: Pieris krueperi	(Krupe'ın Beyaz Meleği)
TÜR-6	: Pieris mannii	(Mann'ın Beyaz Meleği)
TÜR-7	: Pieris rapae	(Küçük Beyaz Melek)
TÜR-8	: Pieris ergane	(Dağ Küçük Beyaz Meleği)
TÜR-9	: Pieris napi	(Yalancı Beyaz Kelebek)
TÜR-10	: Pieris bryoniae	(Dağ Beyaz Meleği)
TÜR-11	: Pieris bowdeni	(Bowden'ın Beyaz Meleği)
TÜR-12	: Pontia callidice	(Dorukların Beyaz Meleği)
TÜR-13	: Pontia edusa	(Yeni Benekli Melek)
TÜR-14	: Pontia chloridice	(Küçük Benekli Melek)

D.3. Ormanlar ve Milli Parklar

Ormanlar:

Aşağıdaki tabloda Orman İşletme Müdürlüklerine göre verimli orman, bozuk orman ve toplam orman alanları veilmektedir. İl sınırları içerisinde toplam 404.207,8 ha orman alanı bulunmaktadır. Bunun % 54'ü verimli orman, %46'sı bozuk orman vasfındadır. Artvin toplam alanı göz önünde bulundurulduğunda Artvin İlinin %57'sini ormanlık alanlar oluşturmaktadır.

Çizelge D.1 – İlimizdeki 2014 Orman Alanları (Orman Bölge Müdürlüğü, 2015)

İşletme Müdürlükleri	Verimli Orman Alanı (ha)	Bozuk Orman alanı (ha)	Ormanlık Saha (ha)
Artvin Merkez	48.626,40	33.370,50	82.406,90
Ardanuç	18.807,70	19.300,00	38.103,70
Arhavi	20.573,50	8.314,10	28.887,60
Borçka	56.032,10	26.397,20	82.429,30
Şavşat	39.917,10	68.273,00	68.203,90
Yusufeli	35.903,40	184.351,60	104.176,40
Artvin(toplam)	219.856,20	184.351,60	404.207,80

İlimiz ormanları; ladin, köknar, sarıçam, kayın, meşe, gürgen, kızılğaç, ihlamur, kestane, akağaç, dişbudak, kayacık, fıstıkçanı, karağaç, huş, ardıç, şimşir, sandal, taksus (porsuk), orman gülü gibi türlerle kaplıdır.

Milli Parklar:

Hatila Vadisi Milli Parkı:

Coğrafi konumu olarak 41°03'00"/41°14'00" Kuzey enlemleri ve 41°31'30"/41°47'00" Doğu Boylamları arasında yer almaktadır. Alanın şehir merkezine uzaklığı 10 km'dir. Yol stabilize edilmiştir. Toplam alanı 17104,0ha (171,04km²) dir. En düşük 170 m, en yüksek kot 3224 m'dir.

Alan 31 Ağustos 1994 tarih ve 22037 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Bakanlar Kurulunun 94/5841 Sayılı Kararı ile 2873 Sayılı Milli Parklar Kanununa göre "Milli Park" olarak ilan edilmiştir. Milli Park içinde sadece Taşlıca Köyü bulunmaktadır. Su şebekesi vardır, kanalizasyon şebekesi yoktur.

Sahada relikt ve endemik karakterdeki bitki örtüsü, ilginç jeolojik ve jeomorfolojik yapısı, eşsiz peyzaj güzellikleri, zengin faunası ve rekreasyonel potansiyeli mevcuttur. Sahada 530 çeşit bitki türü mevcuttur. Bunlardan 85 adedi relikt-endemik türdür. Bitki türlerinden 50 civarındaki türler ilaç sanayinde kullanılan bitkilerdir. Sahada bulunan bitki türlerinden bazıları, ağaç olarak; Ladin, Göknar, Sarıçam, Kayın, Gürgen, Kızılağaç, Meşe, Alıç, Karaağaç, Akçaağaç, Kavak, Kestane, Porsuk, ve Ihlamur, ağaçcık olarak; Orman Gülü, Fındık, Şimşir, Kara Yemiş, Üvez, Çalı olarak; Yaban Gülü, Böğürtlen, Ayı Üzüümü, Otsu bitkiler olarak; Çoban Püskülü, Çilek, Eğrelti Otu, Kekik, Mürver, ve ısırgan türleri bulunmaktadır.

Hayvan türleri olarak; memeli hayvanlardan; Dağ Keçisi, Sincap, Sansar, Ayı, Domuz, Kurt, Tilki, Tavşan, Çakal, Ceylan, kuş türlerinden; Keklik, Seçe, Ağaçkakan, Karatavuk, Atmaca, Bildircin, Doğan, balık türlerinden; Alabalık, sürüngenlerden; Kertenkele, yılan ve Kaplumbağa türleri bulunmaktadır. Ladin ağaçlarına zarar veren kabuk böcekleri ile ilgili sorunlarla biyolojik mücadele devam etmekte, ayrıca alan ile ilgili master planı yapılmadığı için çeşitli sorunlar yaşanmaktadır.

Hatila Vadisi Milli Parkı rekreasyon, turizm ve araştırma amaçlı değerlendirilebilir.

Karagöl-Sahara Milli Parkı:

Alan 31 Ağustos 1994 tarih ve 22037 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Bakanlar Kurulunun 94/5841 Sayılı Kararı ile 2873 Sayılı Milli Parklar Kanununa göre “Milli Park” olarak ilan edilmiştir.

Coğrafi konumu olarak 41°11'00"/42°20'00" Kuzey enlemleri ve 42°25'00"/42°30'00" Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Toplam alanı 3.304,00 ha (33,04 km²), kara yüzeyi 32,99km², su yüzeyi 0,05 km² dir. En düşük kot 1140 m, en yüksek kot 2616 m'dir. Şavşat'a Sahara bölümü 8 km, Karagöl bölümü 19 km dir. Artvin'e 80 km. Ardahan'a 45 km.dir.

Ender manzara güzellikleri, kültürel, rekreasyonel ve turistik potansiyeli olan sahada Bitki türlerinden; Ağaç olarak; Ladin sarıçam, Ahlat, Ağaççık olarak; Orman gülü, Kızılcık, Fındık, Çalı olarak; Orman Çileği, Böğürtlen ve Otsu Bitkiler olarakta; Eğrelti ve Çayır otları bulunmaktadır.

Hayvan Türlerinden; Memeli Hayvanlardan; Ayı, Kurt, Tavşan, Domuz, Porsuk, Tilki, Sincap, Vaşak, Kuşlardan; Keklik, Doğan, Yabani Güvercin, Karga, Saksagan, Sığircık, Alakarga, Balıklardan; Alabalık ve Sazan, Sürüngenlerden ise Yılan, Kertenkele ve Kaplumbağa bulunmaktadır.

Rekreasyon, eğitim ve araştırma amaçlı gidilebilir. Sahada 15 Yatak kapasiteli bir konaklama tesisi bulunmaktadır. Sahada manzara seyri bulunan bir göl bulunmaktadır.

D.4. Çayır ve Mera

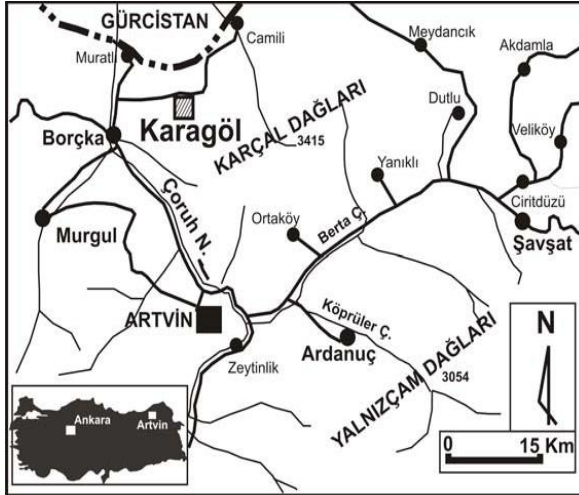
Artvin İlinin çayır ve mera alanlarının toplamı 1308.115 dekadır. Alt bölgelerin yüzölçümleri ile mevcut çayır mera alanları karşılaştırılığında IV. Alt Bölgenin (Şavşat) yüzölçümünün %32,06'sı, II.Alt Bölge (Ardanuç, yusufeli) yüz ölçümünün %19,55'ini, III. Alt Bölge (Arhavi, Hopa) yüzölçümünün %9,99'un, I. Alt Bölge (Merkez, Borçka, Murgul) yüzölçümünün %7,69'unu çayır mera alanlarının oluşturduğu görülmektedir.

D.5. Sulak Alanlar

İl sınırları içerisinde sulak alan bulunmamaktadır.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

Borçka Karagöl Tabiat Parkı: Borçka Karagöl Tabiat Parkı:

Borçka Karagöl Tabiat Parkı, 41° 52' 30" Kuzey boylamları ve 41° 52' 40" enlemleri arasında bulunmaktadır. Karagöl, Kuzey Anadolu Dağları'nın devamı niteliğinde olan Karçal Dağları'nın (3415 m) kuzeybatısında yer almaktadır. Borçka-Karagöl Tabiat Parkı 1370 metreden başlayarak Heba Yaylasına (2150 m.) değin uzanmakta, Borçka ilçesi sınırları dahilinde yer almaktadır. Borçka-Karagöl Tabiat Parkı, Aralık Köyü (Tarlabası, Korucuk, Yağızlar, Zinzigal, Demirci, Konuklar, Düz, Bardaklı, Taşköprü, Derekent, Takaroğlu, Sarıgül Mahalleleri)

ve Atanoğlu Köyü (Çatak, Girgevli, Kovucuk ve Çelibioğlu Mahalleri) ile Heba Yaylasını (2270 m) çevreleyen alanın alt kısmında kalmaktadır. Tabiat parkında Çavuş Dağı (2100 m), Küçükkaya Tepe (2152 m), Sakugune Tepe (1983 m), Suvazvare Tepe (1901 m) bulunmaktadır. Bir heyelanla meydana gelen göl, deniz seviyesinden 1450-1480 metreyükseklik aralığında yer alır. Tabiat Parkı alanında bulunan Karagöl (1450 m) 10,6 hektarlık bir alana sahiptir. Borçka- Karagöl Havzası; Çoruh nehrinden başlayarak, Aralık ve Atanoğlu köylerinden Karçal Dağlarına kadar (eski ismiyle Klaskur olarak adlandırılan bölge) uzanmaktadır.

Borçka Karagöl Tabiat Parkının Toplam Alanı 368 ha (3,68 m²), su yüzeyi alanı 0,4km², kara yüzeyi alanı 3,28km² dir. En yüksek kotu 2150m en düşük kotu ise 1370m dir. Artvin ili Borçka ilçesi sınırları dahilinde bulunan 368 Ha'lık bölüm Bakanlık Makamının 14/08/2002 tarih ve 438 sayılı Olur'ları ile Borçka-Karagöl Tabiat Parkı olarak koruma altına alınmıştır.

Alanın Artvin Şehir merkezine uzaklığı 62km'dir. Yol Stabilizedir. Göl içerisinde alabalık ve tatlı su levreği bulunmaktadır, flora ve fauna açısından tür çeşitliliği zengin kaynak değerleri bulunmaktadır. Bitki peyzaj değeri oldukça ön planda bulunmaktadır. Rekreasyon, peyzaj, turizm ve eğitim amaçlı gidilebilmektedir.

Artvin Altıparmak (Barhal) Çayı: Kaçkar dağlarının güney yamaçlarından doğar, yaklaşık 40 kilometrelik bir mesafe kat ettikten sonra Yusufeli'nin 2 km. güneyinde Çoruh nehrine karışır. Altıparmak çayı, kano ve nehir kayağı için elverişli olup yüksek dağlarla çevrili son derece güzel ve etkileyici bir vadi içinden akmaktadır. Dağlardaki karların bütün yaz boyunca erimesi nedeniyle Eylül ayına kadar suyun debisi yüksektir. Vadi, yaban hayatı açısından da çok zengin bir güzelliğe sahiptir.

Altıparmak çayı havzasına Artvin veya Erzurum üzerinden Yusufeli'ne gelerek ulaşılabilir. Yusufeli'nden itibaren 6. kilometrede Öğdem deresi, Altıparmak çayına karışmaktadır. Yusufeli'nden yaklaşık 19 km. uzaklıktaki Sarıgöl beldesinin Deftise mahallesi, Karadeniz yöresinin özgün mimari anlayışıyla yapılmış olan evleri ile dikkati çekmektedir. Kaçkar

dağlarının sisli zirvesi ile dağın eteklerinde yer alan bu yerleşim yeri bölgede görülmeye değer yerlerdendir. Sarıgöl beldesine 12 km. uzaklıktaki Altıparmak (Barhal) köyü, Kaçkar dağına tırmanış rotası üzerinde ana kamp yerlerinden biridir. Köyde konaklama ve yeme içme imkanları bulunmaktadır. Altıparmak köyünden, 24 km. ileride Yaylalar köyüne stabilize bir yolla ulaşılmaktadır. Yaylalar köyünün batısında Kaçkar dağlarının bir bölümünü kapsayan "Artvin Kaçkar Turizm Merkezi " yer almaktadır.

Tabiatı Koruma Alanı:

Hopa Çamburnu Tabiatı Koruma Alanı:

Genel Müdürlüğümüzün 31.12.1993 tarih ve MPG. MP.2. ÇB.01-126 sayılı emirleri ile 2873 Sayılı Milli Parklar Kanununun 3'üncü Maddesi 2'inci Paragrafına istinaden Tabiatı Koruma Alanı olarak tefrik ve tesis edilmiştir.

Çamburnu tabiatı koruma alanı, coğrafi konum olarak 41° 21' 30'' - 41° 22' 30'' Kuzey enlemleri ve 41°20' 00''-41°22' 00'' Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Toplam alanı 191Ha (1,91 km²) dir. En düşük kot 0 m, en yüksek kot 470m dir. Tabiat Koruma Alanı sınırı Artvin'in merkezine 65 km uzaklıkta olup, yol asfalttır. Arhavi ilçesine 3 km. uzaklıktadır. Artvin-Hopa- Arhavi Devlet Karayolu ile ulaşılmaktadır. Eğitim, turizm ve araştırma amaçlı gidilebilmektedir.

Sahanın en belirgin özelliği, sarıçamın deniz kıyısına indiği nadir yerlerden biridir. Ayrıca Kuzeyden gelen göçmen kuşların Doğu Karadeniz kıyılarına ulaştığı ilk yerdir. Sahada bitki türlerinden Ağaç olarak; Sarıçam, Kızılağaç, Ladin, Kayın, Akçağaç, Gürgen ve Karaağaç, Ağaççık olarak; Orman gülü, Şimşir, Karayemiş, Muşmula, Kızılcık, Fındık ve Üvez, Çalı olarak; Yaban gülü, Karaçalı, Böğürtlen ve Ateş dikeni, Otsu Bitkiler-den de; Yonca, Eğrelti, Sütleğen, Isırgan, Hanımeli ve Çoban püsülü türleri bulunmaktadır.

Hayvan türlerinden; Memeli hayvanlardan; Ayı, Yaban Domuzu, Tilki, Tavşan ve Kurt, Kuşlardan; Atmaca, Martı ve Serçegiller ve Sürüngenlerden Yılan ve Kertenkele bulunmaktadır.

Macahel Gorgit- Efeler Tabiatı Koruma Alanı:

Borçka ilçesinden yöreye ulaşımın 30 km'si asfalt, 20 km'si stabilize olmak üzere 50 km'lik bir karayolu ile sağlanmaktadır. Ormanları, sadece Türkiye'nin değil neredeyse Avrupa'nın insan eli değmemiş ve her biri anıt özelliğine sahip ağaçlardan oluşmuş orman ekosistemidir. Camili havzası yırtıcı kuşların göç yolları üzerinde bulunması sebebiyle uygun kuş gözetleme alanlarına sahiptir. Yöre, derelerindeki kırmızı pullu alabalığı ve saf kafkas arılarıyla üretilen Macahel balı ile de ilgi çekmektedir. Camili havzasının bir bölümü "Gorgit ve Efeler Tabiatı Koruma Alanı" olarak koruma altına alınmıştır.

Doğal yaşlı ormanı, her biri anıt olma özelliğine sahip ağaçları bünyesinde barındıran ve dünya doğal koruma kriterlerinden son derece önemli parametre olan Doğal Eski Ormanlardandır. 3200 mm. Yıllık yağış ve sürekli yüksek bağıl nemin egemenliği altında derin vadiler boyunca yükselen bakir bitki örtüsü ile bir Yağmur Ormanı Ekosistemi özelliğine sahiptir.

Tabiat Anıtı

İlimiz Murgul ilçesinde Kamilet Doğu Kayını ve Merkez Taşlıca mevkiinde Melodere Doğu Ladini olmak üzere 2002 yılında tescil edilmiş iki adet tabiat anıtı bulunmaktadır.

Yaban Hatayı Geliştirme Sahası:

Çoruh Vadisi Yaban Hayatı Koruma Sahası:

25.11.2002 tarih ve MPGAYDH.2 /Olur-246 sayılı Bakanlık oluru ile tescil edildi. Coğrafik konum olarak, 40°46'09"/40°52'00" Kuzey enlemleri, 41°34'08"/41°42'59" Doğu boylamları arasındadır. Toplam alanı 23.500 ha (235km²), kara yüzeyi 234,325km², su yüzeyi 0,675 km² dir. En düşük kotu 245m, en yüksek kotu 2354m dir.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Artvin'e en yakın yeri 86 km, Yusufeli'ne en yakın yeri 3 km, Erzurum'a en yakın yeri 46 km'dir. Artvin – Erzurum karayolunun 40 km'lik kısmı yaban hayatı geliştirme sahasının içerisinde bulunmaktadır.

Yaban Keçisinin Artvin'de en optimum yaşama alanı olması nedeni ile bu sahada bu yaban hayvanının üremesi ve çoğalması amacıyla Yaban Hayatı Koruma Sahası olarak ilan edilmiştir. Araştırma, eğitim ve av turizmi amaçlı gidilebilmektedir. Yoğun av baskısından doğan kaçak avlanma, baraj yapım faaliyetleri ve buna bağlı olarak yapılacak olan yol yapım ve tadilat çalışmaları bölgeyi olumsuz etkileyebilmektedir.

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Artvin İli dik yamaçlı uzun vadileri, yüksek dağları, doğal ormanları, yaylaları, fauna ve flora zenginliğiyle dikkat çekmektedir. Artvin ormanları; ladin, göknar, sarıçam, kayın, meşe, gürgen, kızılgağaç, ıhlamur, kestane, akağaç, dişbudak, kayacık, fıstıkçamı, karaağaç, huş, ardıç, şimşir, sandal, taksus (porsuk), orman gülü gibi türlerle kaplıdır. Artvinde birçok su kaynağı olmasına rağmen sulak alan tanımına giren su kaynağı bulunmamaktadır.

İklimsel koşulları ve sahip olduğu jeolojik ve jeomorfolojik çeşitlilik, doğa koruma açısından olağanüstü öneme sahip bir bitki örtüsünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Floristik açıdan zengin olan Artvin ilinde uluslararası sözleşmelere göre risk altında olan ve korunması gereken çok sayıda bitki türü ve habitatları mevcuttur.

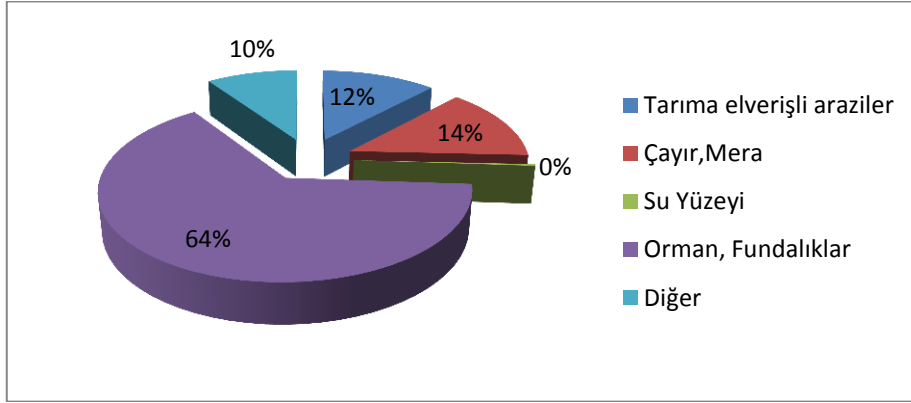
Kaynaklar

1. *Orman Bölge Müdürlüğü*
2. *Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, "İl Çevre Durum Raporu", 2011*
3. *Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü*

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Arazi kullanım durumu tarım arazileri, ormanlar, çayır/mera, su kütleleri, yerleşim yerleri ve yapay alanlar şeklinde sınıflandırılarak Grafik E.1 oluşturulmuştur. Arazi sınıflandırması Çizelge E.1 de verilmektedir.

Grafik E.1 – Artvin ilinde 2014 Yılı Arazi Kullanım Durumu

Çizelge E.1 – 2014 Yılı için Artvin ilinde Arazilerin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması (Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2015)

Arazi SINIFI	Alanı (ha)	(%)
1. Sınıf Araziler	83	0,01
2. Sınıf Araziler	2.138	0,29
3. Sınıf Araziler	4.768	0,7
4. Sınıf Araziler	27.222	4
5. Sınıf Araziler	-	-
6. Sınıf Araziler	155.089	20
7. Sınıf Araziler	483.185	65
8. Sınıf Araziler	71.064	10
TOPLAM	743.549	100

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

İlimize ait 1/25.000 ölçeğinde Çevre Düzeni Planı bulunmamakta olup Ordu, Trabzon, Rize, Giresun, Gümüşhane, Artvin İlleri için hazırlanmış bölgesel 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı (ÇDP) kullanılmaktadır. ÇDP, plan hükümleri, plan raporu ve 1/100.000 ölçeğinde hazırlanmış paftasıyla bir bütündür. Bulunduğu bölgedeki yapılacak olan tüm projelere esas teşkil eder. Bulunduğu bölgenin mevcut yapısını, orman alanlarını, tarım alanlarını kısaca doğal karakterini, genel ulaşım ağlarını, arazi kullanım şekillerini ve yapıldığı bölgedeki geleceğe yönelik stratejik kararları gösterir plandır.

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

Artvin İli dağlık ve engebeli bir yapıya sahiptir. Ortalama yüksekliği fazladır. Son yıllarda baraj yapımı nedeniyle tarım arazileri, ormanlık alanlar, yerleşim yerleri sular altında kalmıştır. Yapımı devam eden baraj projeleri bulunmaktadır. Bunların da tamamlanmasıyla daha fazla yerlerim yerleri, tarım arazileri sular altında kalacak ve baraj gölü miktarında artış olacaktır.

Kaynaklar

1. *DSİ 26. Bölge Müdürlüğü*
2. *İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü*
3. *Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü*
4. *Orman Bölge Müdürlüğü*

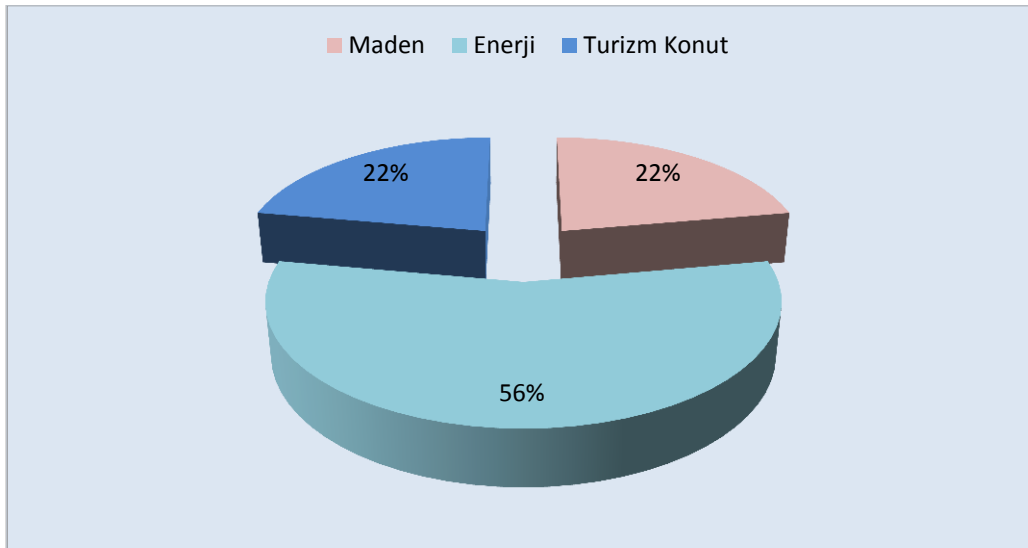
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

F.1. ÇED İşlemleri

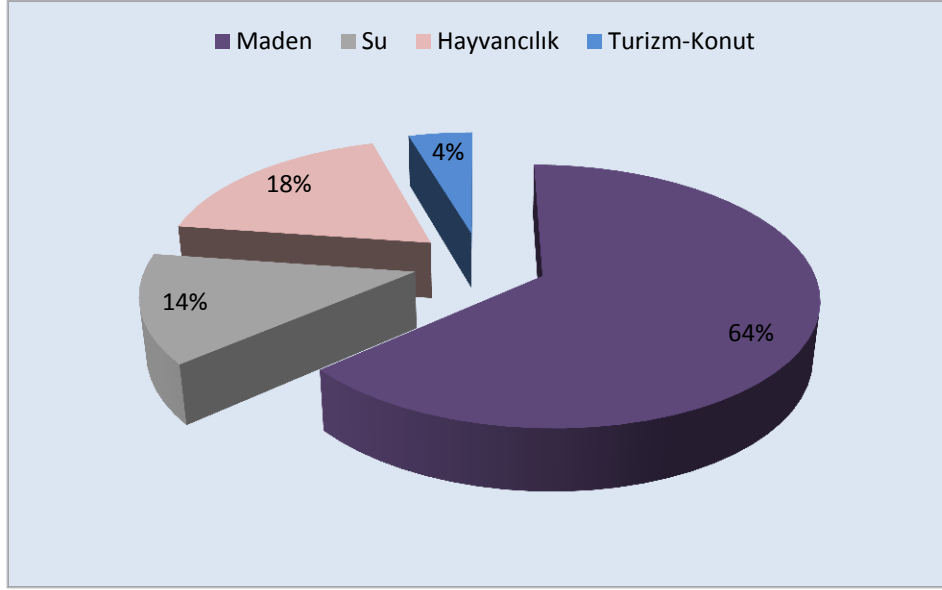
“Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği” kapsamında İl Müdürlüğü tarafından 2014 yılı içerisinde verilen ÇED Gerekli/Değildir kararları ve Bakanlığımızca verilen ÇED Gerekli/Değildir kararlarına ait sayısal bilgiler, sektörel dağılımlar Çizelge F.1, Grafik F.1, Grafik F.2 de yer almaktadır. 1 adet proje 6 ay içerisinde eksiklikleri tamamlanamadığında iade edilmiştir. İlimizde Ek-2 ye tabi olan “Hidroelektrik Santrali (HES)” projelerinin de ÇED süreçleri Bakanlığımızca yürütülmektedir.

Çizelge F.1 – Artvin İlinde Bakanlık ve ÇŞİM tarafından 2014 Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararları Sektörel Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Su	Ulaşım-Kıyı	Hayvancılık	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	14	-	-	-	-	3	-	4	1	22
ÇED Gereklidir	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4
ÇED Olumlu Kararı	2	5	-	-	-	-	-	-	2	9

Grafik F.1 – Artvin İlinde 2014 Yılında ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

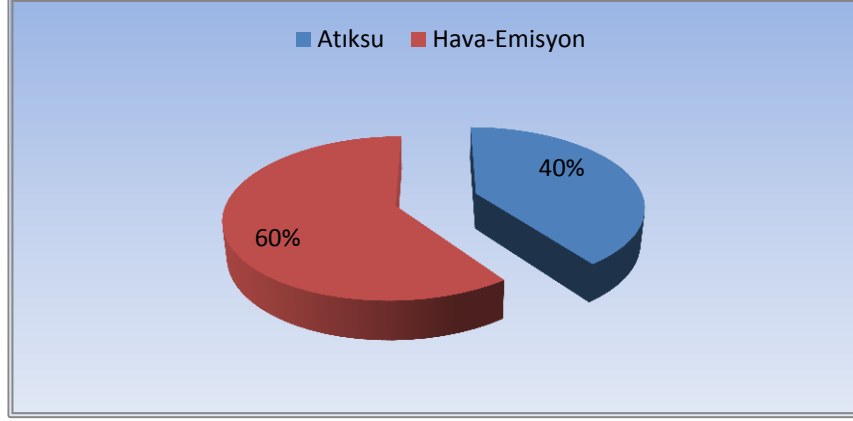
Grafik F.2 – Artvin İlinde 2014 Yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

Yönetmelik kapsamında verilen geçici faaliyet belgeleri, çevre izni ve çevre izni ve lisansı belgeleri ile ilgili olarak 2014 yılına ait bilgiler aşağıdaki çizelge de yer almaktadır. 2014 yılı içerisinde verilen GFB'lerin sektörel dağılımları Grafik F.3'te, Çevre İzinlerinin konularına göre dağılımı Grafik F.4'te verilmektedir. 2014 yılı içerisinde lisans almış herhangi bir tesis bulunmamaktadır. 2014 yılı içerisinde 3 adet GFB başvurusu red 2 adet GFB başvurusu iptal edilmiştir.

Çizelge F.2 – Artvin ilinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları (ÇŞİM, 2015)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	-	18	18
Çevre İzni Belgesi	-	15	15
Çevre İzni ve Lisans Belgesi	-	-	-
TOPLAM	-	33	33

Grafik F.3 – Artvin ilinde 2014 Yılında Verilen Çevre İzni veya Çevre İzni ve Lisans Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizdeki yatırımlar en çok madencilik ve enerji sektörlerinde yapılmaktadır. Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği gereği Ek-2 listesinde yer alan tesislerin Geçici Faaliyet Belgeleri (GFB), Çevre İzni/Lisansı süreçleri ile ilgili çalışmalar İl Müdürlüğümüzce yürütülmektedir.

Kaynaklar

1. *Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2015*

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI**G.1. Çevre Denetimleri**

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde il müdürlüğümüz tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

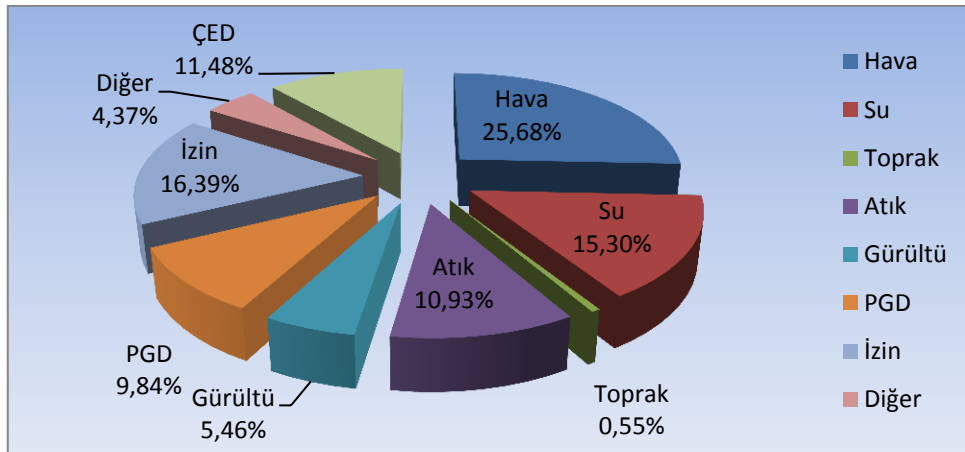
- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

İldeki bilgiler kapsamında Çizelge G.1, Grafik G.1, Grafik G.2, Grafik G.3, oluşturulmuştur.

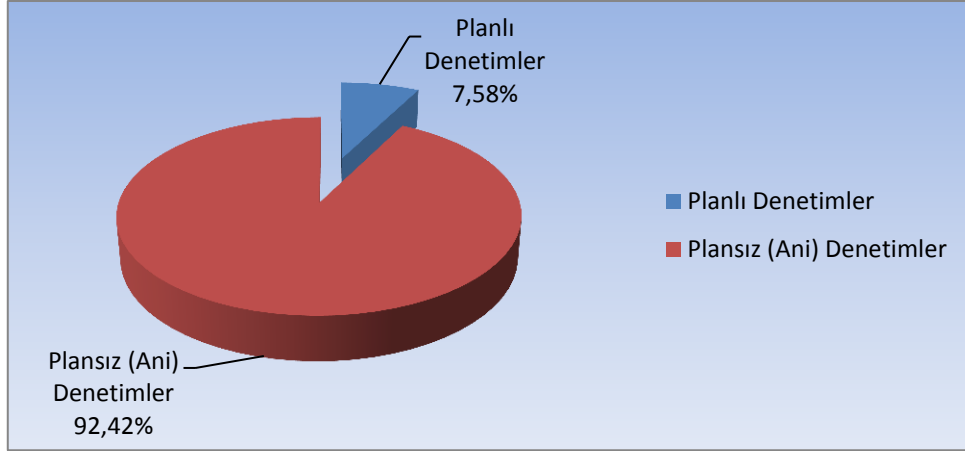
Çizelge G.1 - Artvin ilinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı(ÇŞİM, 2015)

Denetimler	Birleşik	Hava	Su	Toprak	Atık	Gürültü	PGD	ÇED	İzin	Diğer	Toplam
Planlı denetimler	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ani (plansız) denetimler	0	47	28	1	20	10	18	21	30	8	183
Genel toplam	15	47	28	1	20	10	18	21	30	8	198

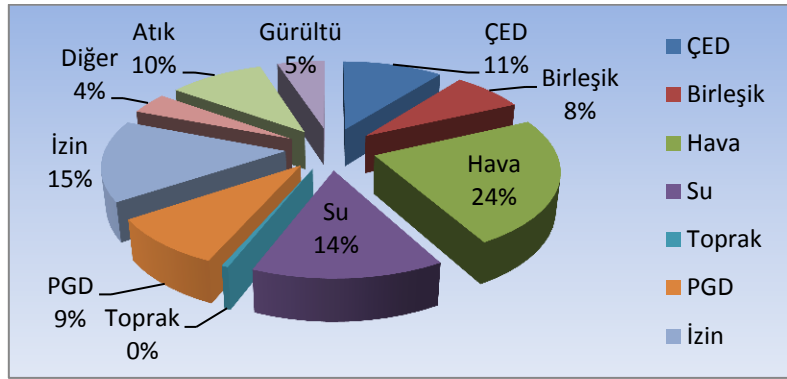

Grafik G.1 - Artvin ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Plansız Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

Grafik G.2– Artvin ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

Grafik G.3– Artvin ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

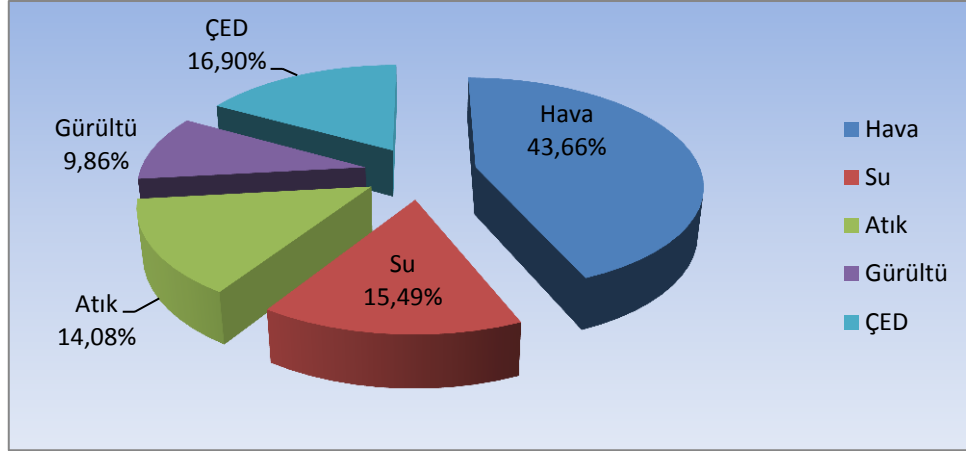
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

İldeki bilgiler kapsamında Çizelge G.2, Grafik G.4 oluşturulmuştur.

Çizelge G.2 – Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM’e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları (ÇŞİM, 2015)

Şikâyetler	Hava	Su	Atık	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	31	11	10	7	12	71
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	31	11	10	7	12	71
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	100	100

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

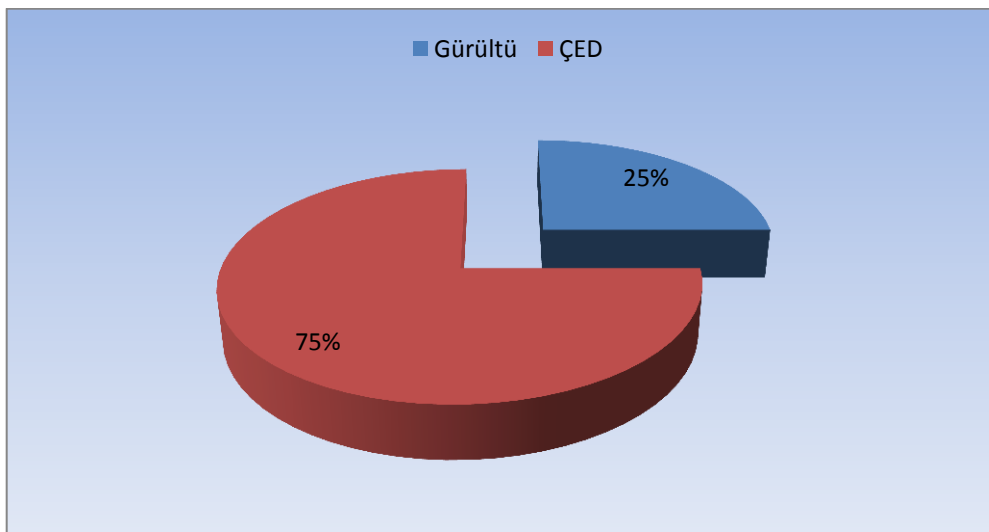
Grafik G.4 – Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

G.3. İdari Yaptırımlar

İl Müdürlüğümüzce 2014 yılında uygulanan cezalar hakkındaki bilgiler kapsamında Çizelge G.3 ve Grafik G.5 oluşturulmuştur.

Çizelge G.3 –Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı (ÇŞİM, 2015)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	-	-	-	-	-	7.035TL	52.782TL	-	59.817TL
Uygulanan Ceza Sayısı	-	-	-	-	-	1	3	-	4

Grafik G.5 – Artvin ilinde 2014Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı (ÇŞİM, 2015)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlde 2014 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından verilen herhangi bir durdurma veya kapatma kararı bulunmamaktadır.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında belirli aralıklarla planlı ya da plansız olarak denetimler gerçekleştirilerek gerekli iş ve işlemler yapılmaktadır. Ayrıca gelen şikayetler çerçevesinde gerekli denetim ve kontroller yapılmaktadır.

Kaynaklar

1. *Artvin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü*

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

İlimizde çevre bilincinin geliştirilmesi ve çevrenin korunması yönünde okullarda eğitimler verilmiştir. 5 Haziran Dünya Çevre Gününde gezi etkinlikleri düzenlenmiştir.

Resim H.1 - 2014 Yılında Gerçekleştirilen Çevre Eğitimleri

Resim H.2 - Dünya Çevre Günü Doğa Gezisi

I. İL BAZINDA ÇEVRESEL GÖSTERGELER**1. GENEL****1.1. NÜFUS**

NÜFUS							
GÖSTERGE: Nüfus artış hızı							
TANIM: Belirli bir dönemde, İl için nüfus büyüklüğünün ortalama yıllık artışıdır.							
Önerilen Kaynak: TÜİK							
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990 ve sonrası il nüfusu, İl nüfus artış hızı (%), Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²)							
Durum ve eğilimler;							
Veri formatı							
Yıllar	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2007
Nüfus (Kişi)	212.833	209.100	204.900	200.700	196.600	191.934	168.092
Nüfus Yoğunluğu(kişi/km ²)	29	28	28	27	26	26	23
Nüfus Artış Hızı (‰)	-	-8,8	-10,1	-10,3	-12	-18,9	-9
Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nüfus (Kişi)	166.584	165.580	164.759	166.364	167.082	169.334	169.674
Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)	22	22	22	22	22	23	23
Nüfus Artış Hızı (‰)		-6	-5	9,7	4,3	13,4	13,38
Not: Toplam alan 7.367km ² dir. Yüzölçümüne göller dahil değildir.							
Kaynak: TÜİK							
Değerlendirme ve Sonuçlar							
<p>1927 den 1980 yılına kadar Artvin toplam nüfusu artış göstermiş ancak nüfus artış hızı azalmıştır. 1980 yılından sonra toplam nüfusta azalma meydana gelmiştir. 1980-1990 yılları arasında artış hızı ‰-12,30' dur. 2010 yılına kadar azalmaya devam eden toplam nüfusla birlikte nüfus artış hızı da azalmıştır. 2011 yılında toplam nüfus tekrar artmaya başlamıştır.</p>							

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

NÜFUS				
GÖSTERGE: Kentsel nüfus oranı				
TANIM: Belirli bir tarihte kentsel alan olarak tanımlanmış 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranıdır.				
Önerilen Kaynak: TÜİK				
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: : 1990-2014 dönemi yıllık (1927, 1950 ve 1980 yılları da olacak şekilde) kırsal ve kentsel nüfus oranı (%),Türkiye geneli oranlarıyla karşılaştırılması				
Durum ve eğilimler:				
Veri formatı				
Yıllar	İl ve İlçe Merkezleri (%)	Belde ve Köyler (%)	Toplam Nüfus (kişi)	Toplam Nüfusun Türkiye Nüfusuna ile oranı(%)
1927	%4 (3.502)	%96 (86.128)	89.630	0,67
1950	%10 (16.494)	%90 (158.483)	174.977	0,84
1980	%20 (46.208)	%80 (182.789)	228.997	0,51
1990	%31 (66.097)	%69 (146.736)	212.833	0,38
2000	%44 (84.198)	%56 (107.736)	191.234	0,28
2007	%55 (91.860)	%45 (76.232)	168.092	0,24
2008	%54 (89.614)	%46 (76.970)	166.584	0,23
2009	%54 (90.008)	%46 (75.572)	165.580	0,23
2010	%55 (89.960)	%45 (74.799)	164.759	0,22
2012	%56 (91.886)	%44 (73.409)	167.082	0,22
2013	%56 (94.316)	%44 (75.018)	169.334	0,22
2014	%58 (98.039)	%42 (71.635)	169.674	0,22
Kaynak:TÜİK				
Değerlendirme ve Sonuçlar				
<p>Ülkemizde 1990 yılında %51,32 olan kentsel nüfus oranı 2000 yılında %59,25'e yükselmiştir. Hızlı kentleşme ile birlikte sosyal, ekonomik, demografik ve çevresel sorunlar ortaya çıkmıştır. Plansız kentleşme ve gecekondulaşma ile hizmet sunumu bakımından sorunlu kentler oluşmuş ve çevre sorunları hızla büyümüştür. Ülkemizde artan kentsel nüfus oranına paralel olarak kentlerde yaşanan çevre sorunlarının da artması olasıdır.Ülkemizde 1927 yılında %4 olan kentsel nüfus oranı sosyal ve ekonomik ihtiyaçların artmasıyla köylerden şehirlere göç artmıştır.2000 yılında %44'e, 2012 yılında ise %56' ya ulaşmıştır.Türkiye genelinde karşılaştırıldığında her ne kadar toplam nüfusta artış olsa da, Türkiye oranı içindeki payı azalmaktadır.</p>				

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

1.2 SANAYİ

SANAYİ			
GÖSTERGE: Sanayi Bölgeleri			
TANIM: Sanayinin belli alanlarda yapılmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek gibi amaçlarla mal ve hizmet üretim bölgeleri olarak hizmet sunmayı amaçlayan organize sanayi bölgeleri vb. sanayi bölgelerinin sayısının, toplam alanlarının ve ildeki planlı sanayileşme oranının zaman serisinde ifade edilmesidir.			
Önerilen Kaynak: Sanayi İl Müdürlükleri, İl Sanayi Odası			
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde bulunan sanayi kuruluşlarının sayısı, sektörlerine göre sanayi bölgelerinin (Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Endüstri İhtisas Bölgesi ilan edilmiş alanlar, Büyük Sanayi Siteleri vb.) sayısı, kapasitesi, alanı (ha), OSB ve diğer sanayi alanlarında yer alan sanayi kuruluşlarının sayısının ildeki tüm sanayi kuruluşları sayısına oranı (%)			
Durum ve eğilimler;			
SIRA NO	KOOPERATİF ADI	DOLU İŞYERİ SAYISI	BOŞ İŞYERİ SAYISI
1	ARTVİN KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ YAPI KOOPERATİFİ	91	11
2	HOPA KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ YAPI KOOPERATİFİ	117	21
3	ARHAVİ KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ YAPI KOOPERATİFİ	47	45
TOPLAM		255	77
Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü			
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>İlimizde Organize sanayi bölgesi bulunmakla beraber küçük sanayi siteleri mevcuttur.</i>			

SANAYİ					
GÖSTERGE: Madencilik					
TANIM: Bu gösterge, İlde yer alan farklı ruhsatlandırma grubuna göre verilen bir yılda kayıt altına alınmış maden ocakları, zenginleştirme tesisleri ve depolama alanlarının miktarının yıllara göre değişimini gösterir. Tesislerin isim bazında listelenmesine gerek olmayıp, farklı ruhsatlandırma grubuna göre sayı ve alanların değişiminin belirtilmesi gerekmektedir.					
Önerilen Kaynak: İl Özel İdare, MİGEM					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Türlerine göre maden ocağı ve tesisi sayısı, alanları (ha) ve yıllara göre değişimleri (%),					
Durum ve eğilimler;					
YILLAR		GRUBU			TOPLAM
		I-A	II	IV	
2011	İşletme Sayısı	-	3	2	5
	Alanları (Ha)	-	-	-	-
2012	İşletme Sayısı	-	3	4	7
	Alanları (Ha)	-	-	-	-
2013	İşletme Sayısı	4	3	-	7
	Alanları (Ha)	1,1	-	-	-
2014	İşletme Sayısı	1	3	5	9
	Alanları (Ha)	-	-	-	-
Kaynak:					
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Her yıl için ruhsatı alınan faaliyetler ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Toplam olarak belirtilmemiştir.</i>					

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ										
GÖSTERGE: Sıcaklık										
TANIM: Gösterge, ildeki yıllık ortalama sıcaklık değişimi ve Türkiye ortalamalarıyla karşılaştırılmasını ifade etmektedir.										
Önerilen Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970 ve sonrası yıllık ortalama sıcaklık değerleri (°C), Türkiye Ortalama Değerleri										
Durum ve eğilimler;										
YILLAR	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Türkiye ort. sıcaklık	13,5	12,9	12,2	12,6	12,6	12,6	12,0	12,9	13,1	13,6
Artvin ort. sıcaklık	12,7	12,1	11,9	11,1	12,2	12,2	11,3	11,8	11,8	12,7
YILLAR	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Türkiye ort. sıcaklık	12,7	13,3	12,1	12,3	12,8	12,8	13,1	12,5	12,5	13,0
Artvin ort. sıcaklık	12,0	12,7	11,1	11,5	11,8	11,3	11,8	11,6	11,5	11,7
YILLAR	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Türkiye ort. sıcaklık	12,9	12,7	11,4	12,3	13,7	13,1	13,3	12,5	13,8	14,1
Artvin ort. sıcaklık	11,6	12,1	10,2	10,9	12,5	12,5	12,9	11,6	13,1	12,6
YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Türkiye ort. sıcaklık	13,1	14,2	13,2	13,2	13,2	13,3	13,3	13,8	13,6	13,7
Artvin ort. sıcaklık	12,0	12,9	12,4	11,9	12,0	12,2	12,2	12,9	12,5	12,9
YILLAR	2010	2011	2012	2013	2014					
Türkiye ort. sıcaklık	15,1	12,8	13,8	13,8	14,5					
Artvin ort. sıcaklık	14,7	11,5	13,2	12,7	13,8					
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Değerlendirme ve Sonuçlar. 1970-2014 yılları arasında Artvin İli sıcaklık ortalamaları Türkiye sıcaklık ortalama değerlerine yakın ama altındadır.										

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ										
GÖSTERGE: Yağış										
TANIM: İldeki birim alana düşen ortalama yağış miktarının zaman serisinde ifade edilmesidir.										
Önerilen Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970 ve sonrası yıllık ortalama yağış miktarları (kg/m ²)										
Durum ve eğilimler;										
Veri formatı										
YILLAR	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Türkiye ort. Yağış	582,9	627,3	551,2	519,5	578,2	648,6	684,5	548,8	678,1	676,3
Artvin ort. Yağış	675,6	910,3	687,4	692,4	409,4	701,2	638,3	575,0	801,5	688,0
YILLAR	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Türkiye ort. Yağış	639,5	751,3	546,8	657,8	560,3	602,2	582,7	699,5	755,1	495,1
Artvin ort. Yağış	540,4	653,4	621,6	695,8	457,4	734,0	664,0	695,7	876,8	951,2
YILLAR	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Türkiye ort. Yağış	501,6	646,5	578,8	545,2	644,3	635,7	682,8	684,5	704,3	561,4
Artvin ort. Yağış	705,9	653,2	1005,9	771,3	777,3	677,5	520,9	829,6	737,7	889,8
YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Türkiye ort. Yağış	581,4	694,2	634,0	664,4	607,4	637,2	607,4	596,7	493,1	793,8
Artvin ort. Yağış	548,5	827,1	747,7	738,5	742,7	730,8	787,3	891,0	600,0	887,6
YILLAR	2010	2011	2012	2013	2014					
Türkiye ort. Yağış	703,0	942,2	695,2	561,8	641,6					
Artvin ort. Yağış	539,2	891,8	687,3	660,0	723,1					
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Toplam yağış miktarında yıllar bazında incelendiğinde en az yağış 2003 yılında en fazla yağış ise 2011 yılında düşmüştür.</i>										

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ										
GÖSTERGE: Deniz suyu yüzey sıcaklığı										
TANIM: Bu gösterge, deniz suyu yüzey sıcaklığının 1975'ten bu yana yıllık değişimini ifade eder.										
Önerilen Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Denize kıyısı olan iller için 1975'ten bu yana uzun yıllar ortalama deniz suyu yüzey sıcaklığı değerleri (°C)										
Durum ve eğilimler;										
YILLAR	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Yıllık Ortalama (°C)	16,5	15,4	16,0	15,6	16,8	15,5	16,3	15,9	15,8	15,5
YILLAR	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Yıllık Ortalama (°C)	15,2	16,1	14,3	15,0	15,5	15,1	15,3	14,8	14,6	15,2
YILLAR	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Yıllık Ortalama (°C)	16,2	15,7	15,2	16,0	16,4	16,4	16,3	16,1	15,6	16,2
YILLAR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Yıllık Ortalama (°C)	15,7	15,9	16,8	16,6	16,6	16,4	16,3	16,7	16,1	16,9
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Değerlendirme ve Sonuçlar.										
Yıllık sıcaklık ortalaması yıllar boyu değişkenlik göstermiştir.										

3.HAVA KALİTESİ

HAVA KALİTESİ									
GÖSTERGE: Hava Kirleticileri									
TANIM: Bu gösterge; havadaki SO ₂ ve PM ₁₀ konsantrasyon miktarını göstermektedir. (SO ₂ yakıtların doğal olarak yapısında bulunan kükürt bileşiklerinin yanma esnasında açığa çıkmasıyla oluşan kirlenici, boğucu, renksiz ve asidik gazdır. Partikül maddeler, gaz halindeki emisyonların kimyasal dönüşümü ve yağın halinde şekillenmesi ile oluşur. 5-10 mikrometre çaplı partiküller, asılı partikül olarak tanımlanır. Genel olarak heterojen karışımları içerir ve karakteristikleri bir yerden bir başka yere önemli değişiklik gösterir. Çapı 10 mikrometre altındaki partiküller maddelere PM ₁₀ denir.)									
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde oluşan SO ₂ ve PM ₁₀ miktarları ortalamalarının yıllara göre değişimi ve yıllık olarak aşım gün sayısı değişimi (İldeki ölçüm istasyonlarının kurulma tarihinden itibaren)									
Durum ve eğilimler;									
Yıl	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
SO₂ (µg/m³)	2,6	8,5	8,1	21,5	-	3,25	4,1	2	
PM₁₀(µg/m³)	27	37,8	32	28,2	-	27,75	29,4	30	
Yıllık aşım gün sayısı SO₂	0	0	0	0	-	0	0	0	
Yıllık aşım gün sayısı PM₁₀	0	0	0	0	-	0	0	0	
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Değerlendirme ve Sonuçlar.									
Yukarıdaki değerlere bakılacak olursa yıllar itibariyle kirlenici parametrelerde belirgin bir artış ya da azalış görülmektedir. Değişkendir. 2007-2014 yılları arasında limit değerleri aşım gün sayısı sıfırdır.									

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

4. SU-ATIKSU

SU-ATIKSU												
GÖSTERGE: Su Kullanımı												
TANIM: Bu gösterge belediye, sulama, içme ve kullanma, sanayi olmak üzere sektörel bazda kaynaklardan çekilen toplam su miktarını gösterir.												
Önerilen Kaynak: DSI, TÜİK												
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:												
Durum ve eğilimler;												
Veri Formatı												
	1990		2004		2008		2012			2030	
	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%
Toplam	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sulama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İçme-Kullanma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sanayi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kaynak:												
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Veriler elde edilememiştir.</i>												

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

SU-ATIKSU					
GÖSTERGE: Belediye İçme Kullanma Suyu Kaynakları					
TANIM: Belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu temin edilen baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve gölet olmak üzere çekilen suyun kaynaklarına göre oranını ifade etmektedir.					
Önerilen Kaynak: TÜİK					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde 1990 ve sonrasında, baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve göletlerden çekilen su miktarı, toplam çekilen su miktarı, (1000 m ³ /yıl)					
Durum ve eğilimler;					
Veri Formatı					
Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (1000 m³/yıl)					
	Baraj	Kuyu	Kaynak	Akarsu	Göl-Gölet
1994	-	5.224 (%57,7)	3.833 (%42,3)	-	-
1995	-	732 (%13,5)	4.214 (%77,8)	473 (%8,7)	-
1996	-	1.167 (%19,5)	4.341 (%72,6)	473 (%7,9)	-
1997	-	1.442 (%23,5)	4.288 (%69,8)	473 (%7,7)	-
1998	-	2.102 (%28)	5.404 (%72)	-	-
2001	-	3.413 (%40,9)	4.502 (%53,8)	438 (%5,2)	-
2002	-	2.152 (%28,9)	3.663 (%49,1)	1.643 (%22)	-
2003	-	2.388 (%32)	2.331 (%31,2)	2.753 (%36,8)	-
2004	-	2.333 (%30,3)	2.877 (%37,4)	2.493 (%32,3)	-
2006	-	1.856 (%19,4)	5.752 (%60,2)	1.931 (%20,2)	-
2008	-	1.844 (%20)	3.780 (%41,2)	3.565 (%38,8)	-
2010	-	1.786 (%18)	3.932 (%39,7)	4.192 (%42,3)	-
2012	-	1.351 (%15,8)	3.810 (%44,7)	3.367 (%39,5)	-
Kaynak:TÜİK					
Değerlendirme ve Sonuçlar.					
İlimizde baraj, göl ve göletlerden içme ve kullanma amaçlı su kullanımı söz konusu değildir. İlimizde en çok kaynak suyu kullanılmıştır.					

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

SU-ATIKSU									
GÖSTERGE: Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Veren Belediyeler									
TANIM: Bu gösterge atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren belediye sayısını ve atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfusun yüzdelik oranını ifade eder.									
Önerilen Kaynak: TÜİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfus, tüm il nüfusu, oranları (%)									
Durum ve eğilimler;									
Veri Formatı									
YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Veren Belediye Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arıtma Tesisine Bağlı Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kaynak:									
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>İlimiz sınırları içerisinde atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren belediye bulunmamaktadır.</i>									

SU-ATIKSU					
GÖSTERGE: Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayıları ve nüfusu					
TANIM: Bu gösterge 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)					
Önerilen Kaynak: TÜİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)					
Durum ve eğilimler;					
Veri Formatı					
YILLAR	2004	2006	2008	2010	2012
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	10	10	10	10	10
Belediyeye bağlı nüfus	83.165	89.052	89.775	84.703	90.574
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	87	89	90	86	87
Kaynak:TÜİK					
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Oranlardan da görüleceği üzere belediye nüfusunun büyük bir bölümüne kanalizasyon şebekesiyle hizmet verilmektedir.</i>					

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

SU-ATIKSU
GÖSTERGE: Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı
TANIM: Bu gösterge yıllar itibariyle sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan atıksu miktarları, atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren sanayi bölgeleri ve oluşan atıksuyun arıtılma oranını ifade eder.
Önerilen Kaynak: TÜİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ildeki sanayi bölgelerinden ve diğer sanayiden kaynaklanan atıksu miktarı, arıtma tesisi sayısı ve arıtılan atıksuyun kısmının toplam atıksu miktarına oranı (%)
Durum ve eğilimler;
Kaynak:
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>İlimizde küçük sanayi sitelerinde toplu atıksu arıtma sistemi yoktur. Sanayiler kendine ait atıksu arıtma tesisleri bulunmaktadır. Çöktürme havuzları, geri devirli atıksu arıtma tesisleri mevcuttur. Ancak toplam atıksu, arıtılan atıksu miktarlarına dair kesin ya da yaklaşık bir veri bulunmamaktadır. Tüik verilerinde de mevcut değildir.</i>

5. ARAZİ KULLANIMI

ARAZİ KULLANIMI																																																													
GÖSTERGE: Arazi Kullanımı																																																													
TANIM: Bu gösterge CORINE Arazi Örtüsü kategorilerine göre göreceli arazi örtüsü dağılımını gösterir.																																																													
Önerilen Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı																																																													
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990, 2000, 2006, 2012 ve sonrası yılları arazi kullanımının miktarı (ha) ve değişim oranı (%).																																																													
Durum ve eğilimler;																																																													
Veri Formatı																																																													
<table border="1"><thead><tr><th rowspan="2">Arazi Sınıfı</th><th colspan="6">ALAN BÜYÜKLÜĞÜ</th><th rowspan="2">ALANDA ARTIŞ(+) /AZALIŞ (-) (ha)</th></tr><tr><th colspan="2">1990</th><th colspan="2">2000</th><th colspan="2">2006</th></tr><tr><th></th><th>ha</th><th>%</th><th>ha</th><th>%</th><th>ha</th><th>%</th></tr></thead><tbody><tr><td>1. Yapay Bölgeler</td><td>2.180,81</td><td>0,29</td><td>2.576,44</td><td>0,34</td><td>3.146,75</td><td>0,42</td><td>+ 965,94</td></tr><tr><td>2. Tarımsal Alanlar</td><td>91.692,38</td><td>12,27</td><td>91.551,86</td><td>12,25</td><td>91.241,39</td><td>12,21</td><td>- 450,99</td></tr><tr><td>3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar</td><td>650.463,03</td><td>87,04</td><td>650.232,54</td><td>87,01</td><td>649.558,28</td><td>86,91</td><td>- 1084,75</td></tr><tr><td>4. Su Kütleleri</td><td>2.977,20</td><td>0,4</td><td>2.952,57</td><td>0,4</td><td>3.414,29</td><td>0,46</td><td>+ 437,09</td></tr><tr><td>TOPLAM</td><td>747.313,42</td><td>100</td><td>74.7313,41</td><td>100</td><td>747.360,71</td><td>100</td><td>- 47,29</td></tr></tbody></table>	Arazi Sınıfı	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ						ALANDA ARTIŞ(+) /AZALIŞ (-) (ha)	1990		2000		2006			ha	%	ha	%	ha	%	1. Yapay Bölgeler	2.180,81	0,29	2.576,44	0,34	3.146,75	0,42	+ 965,94	2. Tarımsal Alanlar	91.692,38	12,27	91.551,86	12,25	91.241,39	12,21	- 450,99	3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar	650.463,03	87,04	650.232,54	87,01	649.558,28	86,91	- 1084,75	4. Su Kütleleri	2.977,20	0,4	2.952,57	0,4	3.414,29	0,46	+ 437,09	TOPLAM	747.313,42	100	74.7313,41	100	747.360,71	100	- 47,29
Arazi Sınıfı		ALAN BÜYÜKLÜĞÜ							ALANDA ARTIŞ(+) /AZALIŞ (-) (ha)																																																				
	1990		2000		2006																																																								
	ha	%	ha	%	ha	%																																																							
1. Yapay Bölgeler	2.180,81	0,29	2.576,44	0,34	3.146,75	0,42	+ 965,94																																																						
2. Tarımsal Alanlar	91.692,38	12,27	91.551,86	12,25	91.241,39	12,21	- 450,99																																																						
3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar	650.463,03	87,04	650.232,54	87,01	649.558,28	86,91	- 1084,75																																																						
4. Su Kütleleri	2.977,20	0,4	2.952,57	0,4	3.414,29	0,46	+ 437,09																																																						
TOPLAM	747.313,42	100	74.7313,41	100	747.360,71	100	- 47,29																																																						
Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı																																																													
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Şehirleşmenin artmasıyla beraber yapay bölgelerde artış, tarımsal ve orman alanlarında azalmalar olmuştur. Baraj yapımlarıyla beraber su kütlelerinde artış olmuştur.</i>																																																													

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

6. TARIM

TARIM						
GÖSTERGE: Kişi Başına Tarım Alanı						
TANIM: Toplam ekilebilir tarım arazisinin, toplam nüfusa oranı olarak ifade edilir.						
Önerilen Kaynak: TÜİK						
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Ekilebilir arazi toplamı (ha) ve toplam nüfus (kişi), kişi başına tarım arazisi (ha/kişi)						
Durum ve eğilimler;						
<table border="1"><thead><tr><th>Toplam Tarım Arazisi (ha)</th><th>Toplam Nüfus (kişi)</th><th>Kişi Başına Düşen Tarım Arazisi(ha/kişi)</th></tr></thead><tbody><tr><td>33.446,2</td><td>169.674</td><td>0,197</td></tr></tbody></table>	Toplam Tarım Arazisi (ha)	Toplam Nüfus (kişi)	Kişi Başına Düşen Tarım Arazisi(ha/kişi)	33.446,2	169.674	0,197
Toplam Tarım Arazisi (ha)	Toplam Nüfus (kişi)	Kişi Başına Düşen Tarım Arazisi(ha/kişi)				
33.446,2	169.674	0,197				
Kaynak: TÜİK						
Değerlendirme ve Sonuçlar. 2014 Nüfus ve Tarım alanı verilerine göre kişi başına düşen tarım arazisi hesaplanmıştır.						

TARIM													
GÖSTERGE: Kimyasal Gübre Tüketimi													
TANIM: Tarımsal alanlarda kullanılan gübre miktarını ve hektar başına kullanılan mineral azot, fosfor ve potas miktarını gösterir.													
Önerilen Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TÜİK													
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık toplam gübre tüketimi (ton), toplam tarımsal alan (ha), hektar başına kullanılan gübre ve mineral azot, fosfor ve potas miktarı (ton/ha) ve yıllar itibariyle değişimi													
Durum ve eğilimler;													
<table border="1"><thead><tr><th>Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)</th><th>Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)</th><th>İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)</th></tr></thead><tbody><tr><td>Azot</td><td>6.577</td><td rowspan="3">18.761</td></tr><tr><td>Fosfor</td><td>3.388</td></tr><tr><td>Potas</td><td>150</td></tr><tr><td>TOPLAM</td><td>9.523</td><td></td></tr></tbody></table>	Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)	Azot	6.577	18.761	Fosfor	3.388	Potas	150	TOPLAM	9.523	
Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)											
Azot	6.577	18.761											
Fosfor	3.388												
Potas	150												
TOPLAM	9.523												
2014 yılında 7.206,33 ton gübre kullanılmıştır													
Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü													
Değerlendirme ve Sonuçlar.													

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TARIM
GÖSTERGE: Tarım İlacı Kullanımı
TANIM: Toplam tarım ilacı kullanımını (ton birimiyle aktif bileşen) ve hektar başına düşen tarım ilacı miktarıdır.
Önerilen Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TÜİK
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık toplam tarım ilacı tüketimi (ton), toplam tarımsal alan (ha), hektar başına düşen tarım ilacı (ton/ha) ve yıllar itibariyle değişimi
Durum ve eğilimler;
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Veriler elde edilememiştir.</i>

TARIM																			
GÖSTERGE: Organik Tarım																			
TANIM: Toplam kullanılan tarımsal alanın oranı olarak organik tarım alanı (organik olarak ekilen mevcut alanların ve organik tarıma geçiş sürecinde olan alanların toplamı) payıdır.																			
Önerilen Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri																			
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Organik alanların toplam alanı (ha), Toplam tarım alanına oranı (%), Türkiye toplam organik tarım alanı içerisindeki oranı (%), Organik Tarım Alanında Toplam Üretim Miktarı (ton)																			
Durum ve eğilimler;																			
Veri Formatı																			
<table border="1"><thead><tr><th rowspan="2">Yıllar</th><th colspan="2">Toplam üretim</th><th colspan="2">Üretim miktarı</th></tr><tr><th>Alan (Ha)</th><th>Artış (%)</th><th>Miktar (ton)</th><th>Artış (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>2012</td><td>12.530</td><td>-</td><td>3.563</td><td></td></tr><tr><td>2013</td><td>9.862</td><td>-21,29</td><td>4.311</td><td>+21</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Toplam üretim		Üretim miktarı		Alan (Ha)	Artış (%)	Miktar (ton)	Artış (%)	2012	12.530	-	3.563		2013	9.862	-21,29	4.311	+21
Yıllar		Toplam üretim		Üretim miktarı															
	Alan (Ha)	Artış (%)	Miktar (ton)	Artış (%)															
2012	12.530	-	3.563																
2013	9.862	-21,29	4.311	+21															
Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü																			
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>2012 yılından 2013 yılına alanda azalma olmuş ancak üretim artmıştır.</i>																			

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

7. ORMAN

ORMAN				
GÖSTERGE: Ormanlık Alanlar				
TANIM: Orman alanlarının toplam büyüklüğünü ve yıllara göre değişimini ifade eder.				
Önerilen Kaynak: Orman Bölge Müdürlükleri				
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki toplam orman alanı (ha), yıllık değişimi (ha/yıl), orman vasfına göre dağılımı (%), ağaç türleri, sayıları ve oranları (sayı, %)				
Durum ve eğilimler;				
	Verimli Orman Alanı (ha)	Bozuk Orman alanı (ha)	Ormanlık Saha (ha)	Değişim (%)
2013	218.294,7	183.450,6	401.745,3	-
2014	219.856,3	184.351,6	404.207,9	0,6
2015	219.856,3	184.351,6	404.207,9	0
Kaynak: Orman Bölge Müdürlüğü				
Değerlendirme ve Sonuçlar.				
<i>Ormanlık alan 2013 yılına göre %0,6 artış göstermiştir. Artvin sınırları içerisinde asli ağaç türleri; Sarıçam, Ladin, Köknar Kayın, Kestane, Gürgen, Kızılağaç, ve Meşe'dir. Ağaç sayıları ve değişimlerine ilişkin veriler bulunmamaktadır.</i>				

8. BALIKÇILIK

BALIKÇILIK													
GÖSTERGE: Balıkçılık													
TANIM: Her yıl, denizlerde avcılığı yapılan balıklar (denize kıyısı olan iller için), kabuklu deniz ürünleri ve yumuşakçalar ile iç sularda avlanan tatlı su ürünleri ile yetiştiricilik ürünleri olmak üzere üretilen balık miktarını gösterir. Üretime ilişkin veri yakalandığı zamanki ağırlığı olan canlı ağırlık ile ifade edilir.													
Önerilen Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri													
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Kıyı şeridi uzunluğu (km), deniz alanı ve iç su alanı (ha), su ürünleri üretimi (ton) ve yıllara göre değişimi (%), Balık türlerinin dağılımı (%)													
Durum ve eğilimler;													
YILLAR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
İçsu Avcılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Deniz Balıkları Avcılığı	577	790	683	647	568	3780	1969	11640	12000	12300	12000	12500	6614
Diğer Deniz Ürünleri Avcılığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yetiştiricilik Ürünleri	-	-	-	250	270	380	380	450	629	632	750	680	884
(birim: ton)													
Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü													
Değerlendirme ve Sonuçlar.													
<i>Baraj gölleri ve akarsular üzerinde alabalık yetiştiriciliği gerçekleştirilmekte, denizlerde avcılık yapılmaktadır.</i>													

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

9. ALTYAPI VE ULAŞTIRMA

ALTYAPI VE ULAŞTIRMA										
GÖSTERGE: Karayolu ve Demiryolu Ağı										
TANIM: İldeki toplam karayolu (otoyollar, devlet yolları, il yolları) ve demiryolu gelişimi ve uzunluğunu ifade eder.										
Önerilen Kaynak: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bölge Müdürlükleri										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre karayolu ve demiryolu uzunlukları (km)										
Durum ve eğilimler;										
Veri Formatı										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2011	2012	2013	2014
Karayolu Ağı Uzunluğu (km)	544	558	572	572	572	572	585	585	585	588
Demiryolu Ağı Uzunluğu (km)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kaynak: Karayolları 10. Bölge Müdürlüğü										
Değerlendirme ve Sonuçlar.										
Yukarıdaki çizelgelerden de anlaşılacağı üzere 2002 yılında 2014 yılına kadar 44 km artış olmuştur. Artvin İlide 300 km Devlet Yolu, 288 km İl Yolu olmak üzere 588 km uzunluğunda karayolu bulunmaktadır. İl sınırları içerisinde demiryolu bulunmamaktadır.										

ALTYAPI VE ULAŞTIRMA											
GÖSTERGE: Motorlu Kara Taşıtı Sayısı											
TANIM: İldeki, Otomobil (arazi taşıtı dahil), Minibüs, Otobüs, Kamyonet, Kamyon, Motosiklet, Özel Amaçlı Taşıtlar, Yol ve İş Makinaları ve Traktör toplamından ibaret motorlu kara taşıtı sayısını ifade eder											
Önerilen Kaynak: TÜİK											
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre motorlu kara taşıtı sayısı, taşıt kategorileri ve toplam araç sayısı içerisindeki oranları (%), İldeki kişi başına düşen araç sayısı											
Durum ve eğilimler;											
Araç Türü	YILLARA GÖRE ARAÇ SAYISI VE ARAÇLAR İÇERİSİNDEKİ YÜZDESİ										
	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%	2014	%	
Otomobil	9.359	39	9.994	39	10.547	38,6	11.443	39,2	11.520	39	
Minibüs	1.933	8	2.014	7,9	2.086	7,6	2.068	7,1	2.065	7	
Otobüs	162	0,7	168	0,6	196	0,7	224	0,8	228	0,8	
Kamyonet	7.672	32	8.590	33,5	9.346	34,2	10.114	34,6	10.200	35	
Kamyon	2.861	12	2.752	10,7	2.905	10,6	2.898	9,9	2.934	9,9	
Motosiklet	1.091	4,5	1.145	4,5	1.217	4,4	1.298	4,4	1.297	4,4	
Özel amaçlı taşıtlar	121	0,5	125	0,5	126	0,5	129	0,5	132	0,4	
Traktör	786	3,3	849	3,3	936	3,4	1.025	3,5	1.030	3,5	
Toplam	23.985	100	25.637	100	27.359	100	29.199	100	29.406	100	
İlin Nüfusu	164.759	-	166.364	-	167.082	-	169.334	-	169.674	-	
Kişi Başına Düşen Araç Sayısı	0,14	-	0,15	-	0,16	-	0,17	-	0,17	-	
Kaynak: TÜİK											
Değerlendirme ve Sonuçlar.											
Trafik kayıtlar araçlarda en yüksek oran binek otomobillere aittir.											

10. ATIK

ATIK					
GÖSTERGE: Belediyeler Tarafından ya da Belediye Adına Toplanan Atık ve Bertarafı					
TANIM: Bu gösterge, il içinde, belediyeler tarafından ya da belediyeler adına toplanan katı atıkların miktarı ve düzenli depolama oranını ifade eder. Belediye atıklarının en önemli miktarı haneler tarafından üretilen atıklardır. Ayrıca alım-satım ve ticaret kuruluşları, ofis binaları, kurum ve küçük işyeri atıklarını da kapsamaktadır					
Önerilen Kaynak: TÜİK					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık olarak belediyelerce ya da belediye adına toplanan katı atıklar (Ton), Düzenli Depolanan Katı Atık Miktarı (ton) ve oranı (%)					
Durum ve eğilimler;					
Yıl	2004	2006	2008	2010	2012
Toplanan atık miktarı(ton/yıl)	35.548	36.761	33.467	31.051	32.232
Kaynak: TÜİK					
Değerlendirme ve Sonuçlar.					
İlimiz sınırları içerisinde düzenli depolama tesisi bulunmamaktadır. Toplanan katı atık miktarı ile ilgili belediyelerden sağlıklı veri elde edilemediğinden 2013 ve 2014 yılı verileri tabloya işlenememiştir. Önceki yıllara ait veriler Tüik'ten elden edilmiştir. Tabloya bakılacak olursa daha çok azalan bir yol izlemiştir. Bunda yıllara göre azalan nüfus etkilidir.					

ATIK					
GÖSTERGE: Katı Atıkların Düzenli Depolanması					
TANIM: İldeki katı atık tesisi sayısı ve hizmet verilen nüfus oranını ifade eder.					
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki katı atık tesis sayısı, katı atık düzenli depolama hizmeti veren belediye sayısı ve nüfus, hizmet verilen nüfusun tüm il nüfusuna oranı (%)					
Durum ve eğilimler;					
Değerlendirme ve Sonuçlar.					
İlde katı atık düzenli depolama hizmeti veren belediye bulunmamaktadır. Katı atıklar düzensiz depolanmaktadır.					

ATIK					
GÖSTERGE: Tıbbi Atıklar					
TANIM: İl için, ayrı olarak toplanan tıbbi atık miktarlarının yıllık olarak belirtilmesi ve toplanan tıbbi atıkların bertaraf yöntemlerinin oransal olarak ifade edilmesidir.					
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle toplanan tıbbi atık miktarı (ton), yöntemlerine göre bertaraf oranları (%) ve bertaraf tesisi sayısı					
Durum ve eğilimler;					
Yıllar	Toplam Tıbbi Atık Miktarı(ton)	Bertaraf Oranı(%)	Tesis Sayısı (adet)(İl dışı)		
2012	58,5	%100	1		
2013	74,373	%100	1		
2014	89,319	%100	1		
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü					
Değerlendirme ve Sonuçlar.					
İlimizde bertaraf tesisi bulunmama ile beraber oluşan tıbbi atıklar lisanslı tıbbi atık bertaraf tesisine gönderilmektedir.					

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ATIK																								
GÖSTERGE: Atık Yağlar																								
TANIM: İl içinde toplanan atık yağların miktarını ve geri kazanım ya da bertaraf oranlarını ifade eder.																								
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																								
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibarıyla ilde toplanan atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)																								
Durum ve eğilimler;																								
<table border="1"><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Toplanan Atık Madeni Yağ (kg)*</th><th>Toplanan Atık Madeni Yağ (lt)*</th></tr></thead><tbody><tr><td>2008</td><td>59.330</td><td>17.250</td></tr><tr><td>2009</td><td>37.880</td><td>22.120</td></tr><tr><td>2010</td><td>54.190</td><td>18.150</td></tr><tr><td>2011</td><td>102.066</td><td>4.310</td></tr><tr><td>2012</td><td>90.134</td><td>28.565</td></tr><tr><td>2013</td><td>74.055</td><td>182.902</td></tr><tr><td>2014</td><td>74.425</td><td>67.785</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Toplanan Atık Madeni Yağ (kg)*	Toplanan Atık Madeni Yağ (lt)*	2008	59.330	17.250	2009	37.880	22.120	2010	54.190	18.150	2011	102.066	4.310	2012	90.134	28.565	2013	74.055	182.902	2014	74.425	67.785
Yıllar	Toplanan Atık Madeni Yağ (kg)*	Toplanan Atık Madeni Yağ (lt)*																						
2008	59.330	17.250																						
2009	37.880	22.120																						
2010	54.190	18.150																						
2011	102.066	4.310																						
2012	90.134	28.565																						
2013	74.055	182.902																						
2014	74.425	67.785																						
*İl Müdürlüğüne gönderilen formlarda birimler farklı verilmiş.																								
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																								
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Yıllar itibarıyla işletme sayılarının artışı ile birlikte gerek kullanılan araçlar gerek başka işlerden dolayı oluşan atık madeni yağ miktarında da artış görülmektedir. İlimiz sınırları içerisinde atık yağ bertaraf ve geri kazanım tesisleri bulunmamaktadır. Atık yağlar başka il dışındaki lisanslı tesislere gönderilmektedir. Bertarafı hakkında bilgi bulunmamaktadır</i>																								

ATIK																					
GÖSTERGE: Bitkisel Atık Yağlar																					
TANIM: İl içinde toplanan bitkisel atık yağların miktarını ve geri kazanım-bertaraf oranlarını ifade eder.																					
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibarıyla ilde toplanan bitkisel atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)																					
Durum ve eğilimler;																					
<table border="1"><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Bitkisel atık yağ miktarı(kg)</th><th>Bitkisel atık yağ miktarı(lt)</th></tr></thead><tbody><tr><td>2009</td><td>115</td><td>-</td></tr><tr><td>2010</td><td>720</td><td>-</td></tr><tr><td>2011</td><td>1.340</td><td>-</td></tr><tr><td>2012</td><td>1.235</td><td>200</td></tr><tr><td>2013</td><td>3.854</td><td>-</td></tr><tr><td>2014</td><td>1.075</td><td>-</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Bitkisel atık yağ miktarı(kg)	Bitkisel atık yağ miktarı(lt)	2009	115	-	2010	720	-	2011	1.340	-	2012	1.235	200	2013	3.854	-	2014	1.075	-
Yıllar	Bitkisel atık yağ miktarı(kg)	Bitkisel atık yağ miktarı(lt)																			
2009	115	-																			
2010	720	-																			
2011	1.340	-																			
2012	1.235	200																			
2013	3.854	-																			
2014	1.075	-																			
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																					
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Yıllar itibarıyla işletme sayılarının artışı ile birlikte çalışanların yiyecek ihtiyacı da artmaktadır.Bu da bitkisel atık yağ miktarında yıllar itibarıyla artış meydana getirmiştir. İlimiz sınırları içerisinde bitkisel atık yağ bertaraf ve geri kazanım tesisleri bulunmamaktadır. Bitkisel atık yağlar başka il dışında bulunan lisanslı tesislere gönderilmektedir. Bertarafı hakkında bir bilgi bulunmamaktadır.</i>																					

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ATIK																								
GÖSTERGE: Ambalaj Atıkları																								
TANIM: İl içerisinde oluşan ambalaj atıklarının miktarlarını ve geri kazanımına ilişkin bilgileri içerir.																								
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																								
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre; üretilen toplam ambalaj atık miktarı ve ambalaj cinsi (ton), geri kazanılan toplam ambalaj atık miktarı (ton), piyasaya sürülen ambalaj miktarı (ton), hedeflenen geri kazanım oranları (%), geri kazanılması gereken miktar (ton), kayıtlı ekonomik tesis sayısı ve lisanslı tesisi sayısı																								
Durum ve eğilimler;																								
<table border="1"><thead><tr><th>Ambalaj Cinsi</th><th>Piyasaya Sürülen Ambalaj (kg)</th><th>TAT Tarafından Toplanan Ambalaj (kg)</th></tr></thead><tbody><tr><td>Plastik</td><td>487.703</td><td>55.000</td></tr><tr><td>Metal</td><td>10.223</td><td>710.000</td></tr><tr><td>Kompozit</td><td>657</td><td>-</td></tr><tr><td>Kağıt-Karton</td><td>-</td><td>386.061</td></tr><tr><td>Cam</td><td>-</td><td>-</td></tr><tr><td>Ahşap</td><td>-</td><td>-</td></tr><tr><td>Toplam</td><td>498.853</td><td>1.151.061</td></tr></tbody></table>	Ambalaj Cinsi	Piyasaya Sürülen Ambalaj (kg)	TAT Tarafından Toplanan Ambalaj (kg)	Plastik	487.703	55.000	Metal	10.223	710.000	Kompozit	657	-	Kağıt-Karton	-	386.061	Cam	-	-	Ahşap	-	-	Toplam	498.853	1.151.061
Ambalaj Cinsi	Piyasaya Sürülen Ambalaj (kg)	TAT Tarafından Toplanan Ambalaj (kg)																						
Plastik	487.703	55.000																						
Metal	10.223	710.000																						
Kompozit	657	-																						
Kağıt-Karton	-	386.061																						
Cam	-	-																						
Ahşap	-	-																						
Toplam	498.853	1.151.061																						
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, TAT																								
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Özel sektörde oluşan ambalaj atıkları biriktirilerek lisanslı geri dönüşüm firmalarına gönderilmekte olup miktarına ilişkin kesin veriler elde edilememiştir. Ancak İl sınırları içerisinde Geçici Faaliyet Belgesi (GFB) süreci devam eden toplama ayırma taşıma tesisi bulunmaktadır. Bu tesiste ambalaj atıkları toplandıktan sonra ayrılıp İl dışında bulunan lisanslı geri dönüşüm tesisine gönderilmektedir. Toplanıp ayrılan ambalaj atıklarıyla ilgili veriler yukarıdaki tabloda verilmektedir.</i>																								

ATIK																					
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Lastikler																					
TANIM: Ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları, geri kazanım tesisleri ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarını ifade eder.																					
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları ve geri kazanım tesislerinde ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarları (ton)																					
Durum ve eğilimler;																					
<table border="1"><thead><tr><th>Yıllar</th><th>ÖTL Miktarı (kg)*</th><th>ÖTL Miktarı (adet)*</th></tr></thead><tbody><tr><td>2009</td><td>150.350</td><td>-</td></tr><tr><td>2010</td><td>170.420</td><td>-</td></tr><tr><td>2011</td><td>33.600</td><td>596</td></tr><tr><td>2012</td><td>243.760</td><td>1.675</td></tr><tr><td>2013</td><td>117.650</td><td>1.994</td></tr><tr><td>2014</td><td>214.223</td><td>622</td></tr></tbody></table>	Yıllar	ÖTL Miktarı (kg)*	ÖTL Miktarı (adet)*	2009	150.350	-	2010	170.420	-	2011	33.600	596	2012	243.760	1.675	2013	117.650	1.994	2014	214.223	622
Yıllar	ÖTL Miktarı (kg)*	ÖTL Miktarı (adet)*																			
2009	150.350	-																			
2010	170.420	-																			
2011	33.600	596																			
2012	243.760	1.675																			
2013	117.650	1.994																			
2014	214.223	622																			
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																					
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Tablodan da görüldüğü üzere yıllar itibarıyla ÖTL miktarında artış olmuştur. Bazı formlarda miktarları verilmediği için tabloya yansıtılmamıştır. İlimiz sınırları içerisinde ömrünü tamamlamış lastikler için bertaraf ve geri kazanım tesisleri bulunmamaktadır. İl dışında bulunan lisanslı tesislere gönderilmektedir. Bertarafı hakkında bilgi bulunmamaktadır.</i>																					

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ATIK
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Araçlar
TANIM: İl genelinde yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısını vb. bilgileri ifade eder.
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısı
Durum ve eğilimler;
Kaynak:
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>İlimizde Geçici ÖTA depolama alanı ve teslim yeri bulunmaktadır. Ancak buralardan konu hakkında bilgi edinilememiştir.</i>

ATIK
Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar
TANIM: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları ve işleme tesis sayılarını ifade eder.
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle, atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarı (ton) ve işleme tesis sayısı
Durum ve eğilimler;
Kaynak:
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Artvin İlinde Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya ile ilgili çalışma yapılmamıştır.</i>

ATIK																														
Maden Atıkları																														
TANIM: İl genelinde, cevher tiplerine göre, zenginleştirme tesisi sayısı ve zenginleştirme proses atıklarının dağılımını ifade eder.																														
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																														
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle cevher tiplerine göre zenginleştirme tesisi sayısı, zenginleştirme proses atıkları miktarları (ton)																														
Durum ve eğilimler;																														
<table border="1"><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Tesis Adı</th><th>İşlenen Cevherin Adı</th><th>Atık Miktarı (ton/yıl)</th><th>Bertaraf Yöntemi</th><th>Depolama sınıfı</th></tr></thead><tbody><tr><td>2011</td><td>Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü</td><td>Bakır</td><td>3.151.969</td><td>Depolama</td><td>2.Sınıf</td></tr><tr><td>2012</td><td>Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü</td><td>Bakır</td><td>3.531.109</td><td>Depolama</td><td>2.Sınıf</td></tr><tr><td>2013</td><td>Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü</td><td>Bakır</td><td>3.451.028</td><td>Depolama</td><td>2.Sınıf</td></tr><tr><td>2014</td><td>Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü</td><td>Bakır</td><td>3.187.329</td><td>Depolama</td><td>2.Sınıf</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Tesis Adı	İşlenen Cevherin Adı	Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi	Depolama sınıfı	2011	Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü	Bakır	3.151.969	Depolama	2.Sınıf	2012	Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü	Bakır	3.531.109	Depolama	2.Sınıf	2013	Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü	Bakır	3.451.028	Depolama	2.Sınıf	2014	Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü	Bakır	3.187.329	Depolama	2.Sınıf
Yıllar	Tesis Adı	İşlenen Cevherin Adı	Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi	Depolama sınıfı																									
2011	Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü	Bakır	3.151.969	Depolama	2.Sınıf																									
2012	Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü	Bakır	3.531.109	Depolama	2.Sınıf																									
2013	Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü	Bakır	3.451.028	Depolama	2.Sınıf																									
2014	Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü	Bakır	3.187.329	Depolama	2.Sınıf																									
Kaynak: Eti Bakır A.Ş. Murgul İşletme Müdürlüğü,																														
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>İlimizde Eti Bakır A.Ş.'ye ait bir adet zenginleştirme tesisi bulunmaktadır. 2011 yılından itibaren oluşan cevher zenginleştirme tesisinde oluşan atık miktarı değişkenlik göstermektedir.</i>																														

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ATIK																								
Tehlikeli Atıklar																								
TANIM: İl genelinde, yıllar itibariyle toplanan tehlikeli atıkların miktarı ile geri kazanımı, yakma ve nihai bertaraf edilenlerin miktarlarını ifade eder.																								
Önerilen Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																								
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle, il içinde toplanan tehlikeli atıkların miktarı (ton), ara depolama geri kazanım, yakma ve nihai bertaraf miktarları (ton) ve geri kazanım türlerine göre oranları (%)																								
Durum ve eğilimler;																								
<table border="1"><thead><tr><th>YILLAR</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th><th>2013</th><th>2014</th></tr></thead><tbody><tr><td>Tehlikeli Atık Miktarı (kg) (lt)</td><td>61.180</td><td>37.880</td><td>63.890</td><td>119.958</td><td>119.958</td><td>119.958</td><td>231.272</td></tr><tr><td></td><td>17.250</td><td>22.120</td><td>18.150</td><td>4.310</td><td>4.310</td><td>4.310</td><td>37.285</td></tr></tbody></table>	YILLAR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Tehlikeli Atık Miktarı (kg) (lt)	61.180	37.880	63.890	119.958	119.958	119.958	231.272		17.250	22.120	18.150	4.310	4.310	4.310	37.285
YILLAR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014																	
Tehlikeli Atık Miktarı (kg) (lt)	61.180	37.880	63.890	119.958	119.958	119.958	231.272																	
	17.250	22.120	18.150	4.310	4.310	4.310	37.285																	
Kaynak: TABS																								
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>İlimizde tehlikeli atık geri kazanım tesisi bulunmamaktadır.</i>																								

11.TURİZM

TURİZM																																																																																																															
Yabancı Turist Sayıları																																																																																																															
TANIM: Bu gösterge, il düzeyinde bir yılda giriş çıkış yapan yerli ve yabancı turist sayısının yıllara göre değişimini ifade eder																																																																																																															
Önerilen Kaynak: TÜİK, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü																																																																																																															
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl düzeyinde 2001 yılı ve sonrasındaki yıllarda giriş yapan yerli ziyaretçi sayısı (kişi), yabancı ziyaretçi sayısı, bu sayıların yıllara göre değişimi (%), bir önceki yıl için ziyaretçi sayısının aylara göre dağılımı																																																																																																															
Durum ve eğilimler;																																																																																																															
<table border="1"><thead><tr><th rowspan="2">Yıllar</th><th colspan="3">Giriş</th><th colspan="3">Geceleme</th></tr><tr><th>Yerli</th><th>Yabancı</th><th>Toplam</th><th>Yerli</th><th>Yabancı</th><th>Toplam</th></tr></thead><tbody><tr><td>2001</td><td>105.533</td><td>27.906</td><td>113.439</td><td>129.654</td><td>44.718</td><td>174.372</td></tr><tr><td>2002</td><td>129.601</td><td>30.177</td><td>159.778</td><td>178.262</td><td>59.132</td><td>237.394</td></tr><tr><td>2003</td><td>143.925</td><td>21.742</td><td>165.667</td><td>183.571</td><td>46.557</td><td>230.128</td></tr><tr><td>2004</td><td>187.598</td><td>43.095</td><td>230.693</td><td>228.022</td><td>73.974</td><td>301.996</td></tr><tr><td>2005</td><td>204.776</td><td>63.242</td><td>268.018</td><td>265.491</td><td>120.506</td><td>385.997</td></tr><tr><td>2006</td><td>158.804</td><td>59.345</td><td>218.149</td><td>214.797</td><td>123.435</td><td>338.232</td></tr><tr><td>2007</td><td>198.261</td><td>74.311</td><td>272.572</td><td>272.491</td><td>142.527</td><td>415.018</td></tr><tr><td>2008</td><td>168.061</td><td>76.338</td><td>244.399</td><td>263.758</td><td>139.955</td><td>403.713</td></tr><tr><td>2009</td><td>204.098</td><td>77.590</td><td>281.688</td><td>303.200</td><td>159.139</td><td>462.339</td></tr><tr><td>2010</td><td>225.176</td><td>95.646</td><td>320.822</td><td>323.449</td><td>184.264</td><td>507.713</td></tr><tr><td>2011</td><td>231.116</td><td>96.909</td><td>328.025</td><td>325.146</td><td>188.453</td><td>513.599</td></tr><tr><td>2012</td><td>317.620</td><td>42.111</td><td>359.731</td><td>403.756</td><td>46.389</td><td>450.145</td></tr><tr><td>2013</td><td>343.729</td><td>48.194</td><td>391.923</td><td>452.683</td><td>53.573</td><td>506.206</td></tr><tr><td>2014</td><td>200.086</td><td>31.052</td><td>231.138</td><td>262.949</td><td>44.398</td><td>307.347</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Giriş			Geceleme			Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam	2001	105.533	27.906	113.439	129.654	44.718	174.372	2002	129.601	30.177	159.778	178.262	59.132	237.394	2003	143.925	21.742	165.667	183.571	46.557	230.128	2004	187.598	43.095	230.693	228.022	73.974	301.996	2005	204.776	63.242	268.018	265.491	120.506	385.997	2006	158.804	59.345	218.149	214.797	123.435	338.232	2007	198.261	74.311	272.572	272.491	142.527	415.018	2008	168.061	76.338	244.399	263.758	139.955	403.713	2009	204.098	77.590	281.688	303.200	159.139	462.339	2010	225.176	95.646	320.822	323.449	184.264	507.713	2011	231.116	96.909	328.025	325.146	188.453	513.599	2012	317.620	42.111	359.731	403.756	46.389	450.145	2013	343.729	48.194	391.923	452.683	53.573	506.206	2014	200.086	31.052	231.138	262.949	44.398	307.347
Yıllar		Giriş			Geceleme																																																																																																										
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam																																																																																																									
2001	105.533	27.906	113.439	129.654	44.718	174.372																																																																																																									
2002	129.601	30.177	159.778	178.262	59.132	237.394																																																																																																									
2003	143.925	21.742	165.667	183.571	46.557	230.128																																																																																																									
2004	187.598	43.095	230.693	228.022	73.974	301.996																																																																																																									
2005	204.776	63.242	268.018	265.491	120.506	385.997																																																																																																									
2006	158.804	59.345	218.149	214.797	123.435	338.232																																																																																																									
2007	198.261	74.311	272.572	272.491	142.527	415.018																																																																																																									
2008	168.061	76.338	244.399	263.758	139.955	403.713																																																																																																									
2009	204.098	77.590	281.688	303.200	159.139	462.339																																																																																																									
2010	225.176	95.646	320.822	323.449	184.264	507.713																																																																																																									
2011	231.116	96.909	328.025	325.146	188.453	513.599																																																																																																									
2012	317.620	42.111	359.731	403.756	46.389	450.145																																																																																																									
2013	343.729	48.194	391.923	452.683	53.573	506.206																																																																																																									
2014	200.086	31.052	231.138	262.949	44.398	307.347																																																																																																									
Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü																																																																																																															
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>2001 yılından itibaren verilen yerli ve yabancı turist sayılarında bazen azalma olsada genel olarak bir artış göze çarpmaktadır. 2014 yılında ise düşüş görülmektedir.</i>																																																																																																															

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

TURİZM											
Mavi Bayrak Uygulamaları											
TANIM: (Denize Kıyısı Olan İller İçin) Gerekli standartları taşıyan nitelikli plaj ve marinalara verilen uluslararası bir çevre ödülü olan mavi bayrağın, Türkiye’de 1997 yılından itibaren verildiği plaj ve marinaların yıllar itibari ile toplam sayılarının belirtilmesidir.											
Önerilen Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü											
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle, mavi bayrak almaya hak kazanmış plaj ve marina sayıları											
Durum ve eğilimler;											
<table border="1"><thead><tr><th rowspan="2">İlimiz Sınırları İçerisinde Bulunan Plajlar</th><th colspan="2">Mavi Bayrak Ödülü</th></tr><tr><th>Var</th><th>Yok</th></tr></thead><tbody><tr><td>Kopmuş Plajı Kemalpaşa Hopa</td><td></td><td>X</td></tr><tr><td>Kıyıcık Plajı Arhavi</td><td></td><td>X</td></tr></tbody></table>	İlimiz Sınırları İçerisinde Bulunan Plajlar	Mavi Bayrak Ödülü		Var	Yok	Kopmuş Plajı Kemalpaşa Hopa		X	Kıyıcık Plajı Arhavi		X
İlimiz Sınırları İçerisinde Bulunan Plajlar		Mavi Bayrak Ödülü									
	Var	Yok									
Kopmuş Plajı Kemalpaşa Hopa		X									
Kıyıcık Plajı Arhavi		X									
Kaynak: Halk Sağlığı Müdürlüğü											
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Artvin İlinin Hopa ve Arhavi ilçelerinin denize kıyısı bulunmaktadır. Her iki ilçede de bulunan plajın mavi bayrak ödülü bulunmamaktadır.</i>											

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

EK-1: 2014 YILINA AİT İL ÇEVRE SORUNLARI VE ÖNCELİKLERİ ARAŞTIRMA FORMU

BÖLÜM I.HAVA KİRLİLİĞİ

I.1. Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırma

Hava Kalitesi İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
1 (İyi)	0 – 50	0-100	0-100	0-5500	0-120 ^L	0-50
2 (Orta)	51 – 100	101-250	101-200	5501-10000	121-160	51-100 ^L
3 (Hassas)	101 – 150	251-500 ^L	201-500	10001-16000 ^L	161-180 ^B	101-260 ^U
4 (Sağlıksız)	151 – 200	501-850 ^U	501-1000	16001-24000	181-240 ^U	261-400 ^U
5 (Kötü)	201 – 300	851-1100 ^U	1001-2000	24001-32000	241-700	401-520 ^U
6 (Tehlikeli)	301 – 500	>1101	>2001	>32001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

I.1.1. İlinize ait 2014 yılı içindeki aylık ortalama ölçüm değerlerini yukarıdaki Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, aşağıdaki çizelgede uygun sınıfı "X" ile işaretlenmiştir.

AYLAR	Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																																			
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀											
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6						
OCAK	X																														X					
ŞUBAT	X																														X					
MART	X																														X					
NİSAN	X																														X					
MAYIS	X																														X					
HAZİRAN	X																														X					
TEMMUZ	X																														X					
AĞUSTOS	X																														X					
EYLÜL	X																														X					
EKİM	X																														X					
KASIM	X																														X					
ARALIK	X																														X					

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (iyi) , 2 (orta) , 3 (hassas), 4 (sağlıksız), 5 (kötü), 6 (tehlikeli)

Kaynak: havaizleme.gov.tr

I.1.2. İlinize ait Kış sezonu ortalama ölçüm değerlerini (203 yılı Ekim- 2014 Mart arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı "X" ile işaretlenmiştir.

	Kış Sezonu (Ekim-Mart) 6 Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																																			
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀											
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6						
Kış Sezonu (Ekim-Mart)	X																														X					

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (iyi) , 2 (orta) , 3 (hassas), 4 (sağlıksız), 5 (kötü), 6 (tehlikeli)

Kaynak: havaizleme.gov.tr

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

I.1.3. İlinize ait Yaz sezonu ortalama ölçüm değerlerini (2014 yılı Nisan-Eylül arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı "X" ile işaretlenmiştir.

	Yaz Sezonu (Nisan-Eylül) 6 Aylık Ortama ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																																									
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀																	
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6												
Yaz Sezonu (Nisan-Eylül)	X																																				X					

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (iyi) , 2 (orta) , 3 (hassas), 4 (sağlıksız), 5 (kötü), 6 (tehlikeli)

Kaynak: havaizleme.gov.tr

I.2. İlinizde hava kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam* ile belirtilmiştir.

KAYNAK	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ ²	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Evsel ısınma	1	1	-
b. İmalat Sanayi İşletmeleri	3	3	-
c. Maden İşletmeleri	-	-	-
d. Termik Santraller	-	-	-
e. Diğer Sanayi Faaliyetleri	-	-	-
f. Karayolu Trafik	2	2	-
g. Diğer Kaynaklar	-	-	-

²En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

I.3. Hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde il/ilçelerde alınan tedbirleri "X" ile işaretlemiştir.

YERLEŞİM YERİNİN ADI		ALINAN TEDBİR/TEDBİRLER								
		a	b	c	d	e	f	g	h	i
İL MERKEZİ	1.Artvin Merkez	X		X	X	X	X		X	
İLÇELER	1.Ardanuç	X	-	X	X	-	X	-	X	-
	2.Arhavi	X	-	X	X	X	X	-	X	-
	3.Borçka	X	-	X	X	-	X	-	X	-
	4.Hopa	X	-	X	X	X	X	-	X	-
	5.Murgul	X	-	X	X	-	X	-	X	-
	6.Şavşat	X	-	X	X	-	X	-	X	-
	7.Yusufeli	X	-	X	X	-	X	-	X	-

Kaynaklar:Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Tedbirler:

a. Kaliteli katı/sıvı yakıt kullanımı
b. Doğalgaz kullanımı
c. Bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları
d. Ağaçlandırma çalışmaları/orman alanlarının, yeşil alanların artırılması
e. Motorlu taşıtların egzoz gazı ölçümleri
f. Sanayi kuruluşlarının emisyon izni almaları
g. Sanayi tesislerinin yerleşim yeri dışına çıkarılmaları
h. Denetim
i. Diğer (Varsa yukarıya ayrılan bölümde belirtiniz).

I.4. Hava kirliliğinin giderilmesinde, yıl içerisinde, il/ilçelerde karşılaşılan güçlükleri önem sırasına göre rakam ile belirtilmiştir.

Karşılaşılan Güçlükler	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması	2	2	
b. Ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olması	1	1	
c. Halkın alım gücünün düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması	5	5	
d. Kaliteli yakıt temininde zorluklar	4	4	
e. Kurumsal ve yasal eksiklikler	6	6	
f. Toplumda bilinç eksikliği	3	3	
g. Meteorolojik faktörler			
h. Topografik faktörler			
i. Diğer			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,...şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM II.SU KİRLİLİĞİ

II.1. İl sınırları içerisinde bulunan su kaynaklarının kalite değerlendirmesi

II.1.1. İl sınırlarında bulunan yüzeysel sularının kalite sınıflarını Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliğihükümleri çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretlenmesi istenmiştir.

Yüzeysel Suyu Adı	Kalite sınıfı				Kirlenme Nedenleri									
	1	2	3	4	a	b	c	d	e	f	g	h	i	
					Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai ilaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Denizcilik Faaliyetleri	Diğer (Belirtiniz)	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Kaynaklar: Verinin nereden alındığı

II.1.2. İl sınırlarında bulunan yeraltı sularının kalite sınıflarını Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretlenmesi istenmiştir.

Yeraltı suyunun bulunduğu bölge	Yeraltı Su Kalite Sınıfı			Kirlenme Nedenleri									
	İyi	Zayıf	Yeterli veri yok	a	b	c	d	e	f	g	h	i	
				Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai ilaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Deniz Suyu Girişimi	Diğer (Belirtiniz)	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Kaynaklar:Verinin nereden alındığı

II.1.3. İl sınırlarında bulunan yüzme sularının kalite sınıflarını Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretlenmiştir.

Yüzme Suyunun bulunduğu bölge/plaj	Mavi Bayrak Ödülü		Yüzme Suyu Kalite Sınıfı (*)				Kirlenme Nedenleri						
	Var	Yok	A	B	C	D	a	b	c	d	e	f	g
							Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai ilaç ve Gübre Kullanımı	Deniz/Göl Taşımacılığı	Diğer (Belirtiniz)
Kopmuş Plajı Kemalpaşa / HOPA		X		X			X				X		Sel Suları
Kıyıcık Plajı ARHAVİ		X		X			X				X		Sel Suları

(*) A sınıfı çok iyi/mükemmel, B sınıfı iyi kalite, C sınıfı kötü kalite ve D sınıfı çok kötü kalite/yasaklanması gereken olarak kalite kategorilerini temsil etmektedir.

Kaynaklar:Halk Sağlığı Müdürlüğü

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

II.2. Yıl içinde, il sınırları içindeki il/ilçelerde atıksuların yol açtığı kirlenmenin nedenlerini uygun seçenekleri "X" ile işaretleyerek belirtiniz.

Yerleşim Yerinin Adı		Atık Sulardan Kaynaklanan Kirliliğin Nedenleri												
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
il Merkezi	1.Merkez	X	X		X	X								
ilçeler	1.Ardanuç	X	X	X	X	X								
	2.Arhavi	X	X	X	X	X								
	3.Borçka	X	X	X	X	X				X	X			
	4.Hopa	X	X	X	X	X								
	5.Murgul	X	X	X	X	X								
	6.Şavşat	X	X	X	X	X								
	7.Yusufeli	X	X	X	X	X								

Kaynaklar: *Belediyeler*

Kirlilik Nedenleri:

- Kanalizasyon şebekesinin olmaması veya yetersiz olması
- Yerleşim yerlerinde evsel nitelikli atıksuların arıtılmaması
- Büyük sanayi kuruluşlarının atıksularını arıtmaması
- Küçük sanayilerde toplu arıtmanın olmaması
- Foseptik çukurların sağlıklı şekilde inşa edilmemesi
- Foseptik atıkların vidanjörlerle çekildikten sonra gelişigüzel yerlere boşaltılması
- Zirai mücadele ilaçlarının kullanımı
- Kimyasal gübre kullanımı
- Arıtma tesisi kapasite verimlerinin yetersiz olması
- Arıtma tesisinde görevli olan personelin yetersiz olması
- Hayvancılık atıkları
- Maden atıkları
- Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

II.3. Su kirliliğinin önlenmesi amacıyla alıcı ortamlarda aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını çizelgede (x) işareti koyarak belirtilmiştir.

Alıcı Ortamın Adı	Su Kirliliğinin Önlenmesi Amacıyla Alınan Tedbirler								
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
Deniz									
1.Arhavi Sahili	X	X	-	X	X	X	X	-	-
2.Hopa Sahili	X	X	-	X	X	-	X	-	-
Göller									
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akarsular									
1.Kameni Deresi	-	X	-	-	-	-	-	-	-
Havzalar									
1.Çoruh Havzası	X	-	X	X	-	-	X	-	-
2.									
Yeraltı Suları									
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jeotermal Kaynaklar									
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer Alıcı Su Ortamları									
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kaynaklar: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Belediyeler

Alınan Tedbirler:

- Kanalizasyon şebekesinin yapılması ya da yenilenmesi
- Aritma tesisi /deniz deşarjı /depolama alanları yapılması
- Yerleşim merkezinde foseptik kullanılması
- Tarımsal faaliyetlerde kullanılan zirai mücadele ilacı ve gübrenin aşırı ve yanlış kullanımının önlenmesi
- Yönetmelikler çerçevesinde denetim yapılması
- Deniz araçlarının atıklarını boşaltabilmeleri için uygun yerlerin hazırlanması
- Sanayi kuruluşlarının atıksuları için deşarj izni alması
- Toplumsal bilgilendirilme ve bilinçlendirme faaliyetleri
- Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.4. Su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlükleri en önemliden az önemliye doğru numara vererek (1,2,3,...) işaretlenmiştir.

KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması	4	4	-
b. Mali imkansızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması	2	2	-
c. Kurumsal ve yasal eksiklikler	3	3	-
d. Toplumda bilinç eksikliği	1	1	-
e. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,...şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM III.TOPRAK KİRLİLİĞİ

III.1. İlinizde toprak kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam ile işaretleyerek* belirtilmiştir.

Kirlenme Kaynağı	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi kaynaklı atık boşaltımı	-	-	-
b. Madencilik atıkları	-	-	-
c. Vahşi depolanan evsel katı atıklar	2	2	-
d. Vahşi depolanan tehlikeli atıklar	-	-	-
e. Plansız kentleşme	-	-	-
f. Aşırı gübre kullanımı	-	-	-
g. Aşırı tarım ilacı kullanımı	-	-	-
h. Hayvancılık atıkları	-	-	-
i. Diğer (Yol ve Baraj Çalışmaları)	1	1	-

Kaynaklar:Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

III.2. Toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde, aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını önem sırasına göre rakam* ile belirtilmiştir.

ALINAN TEDBİRLER	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ *	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi/Madencilik tesislerinin sıvı, katı ve gaz atıklarının mevzuata uygun olarak bertarafının sağlanması	-	-	
b. Kentleşmenin Çevre Düzeni Planlarına uygun olarak gerçekleştirilmesi	1	1	
c. Mevzuata uygun olarak gübreleme, ilaçlama ve sulamanın yapılması	-	-	
d. Erozyon mücadele çalışmaları	2	2	
e. Geri dönüşüm/yeniden kullanım uygulamaları	-	-	
f. Diğer	-	-	

Kaynaklar:Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

BÖLÜM IV.ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNLARI

IV.1. Aşağıdaki Konu Başlıklarını Dikkate Alarak, yıl sonu itibariyle, İl Sınırları İçinde Görülen Çevre Sorunlarını Önem ve Önceliklerine Göre Rakam (Önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,5,... şeklinde numaralandırınız) Vererek Sıralayınız. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir.

NOT: Ölçüm değerleri, göstergeler, her bölümün sonundaki sonuç ve değerlendirme kısımları, konularına göre şikayet sayısı, şikayetin ceza ile sonuçlanma oranı, konularına göre ceza sayısı, yapılan denetimler sonucu edinilen deneyimler vb. çevre sorunlarının hangi alanda yoğunlaştığı konusunda yol gösterici olabilir.

ÇEVRE SORUNLARI	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ *	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Hava kirliliği	3	3	
b. Su kirliliği	1	1	
c. Toprak kirliliği	7	7	
d. Atıklar	2	2	
e. Gürültü kirliliği	5	5	
f. Erozyon	4	4	
g. Doğal çevrenin tahribatı (Orman, Mera, Sulak alan, Kıyı, Biyolojik çeşitlilik ve habitat kaybı)	6	6	

**En çok hava konulu ile şikayet gelmektedir. Ancak bu tesislerin çalışmalarına bağlı toz şikayetleridir.*

IV.2. İl Sınırları İçerisinde IV.1’de Tespit Edilen Her Bir Öncelikli Çevre Sorunu ile İlgili Olarak; Yukarıda IV.1’de Belirlemiş Olduğunuz Öncelik Sırasına Göre;

IV.2’de, IV.1’de sıralanan her bir öncelikli çevre sorunları dikkate alınarak;

- Çevre sorununun nedenlerini,*
- Bu nedenlerde daha çok hangi faktör veya sektörlerin etkili olduğunu,*
- Çevreye vermiş olduğu olumsuz etkilerini*
- Bu sorunların giderilmesinde karşılaşılan güçlüklerini,*
- Bu sorunları gidermek amacıyla alınan, alınması planlanan veya alınması gereken tedbirlerin neler olduğunu,*
- Ayrıca bu başlık altında yer almasını istediğiniz diğer görüşlerinizi belirten bilgi notunu,*

sistematiğe yeterli seviyede açıklayınız.

ARTVİN İL ÇEVRE DURUM RAPORU

I. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

İlimiz genelinde evsel kaynaklı atıksuların arıtma sistemi ve atıksuların bertarafını sağlayacak tesisler bulunmamaktadır. Oluşan atıksular herhangi bir işlemde geçmeden alıcı ortama deşarj edilmektedir. Nüfusu 10.000 den fazla olan Belediyelerin 2014 yılı sonu, az olan Belediyelerin ise 2017 yılı sonuna kadar kanalizasyon sistemi Atıksu Arıtma Tesisi (AAT) yapmaları gerekmektedir. Belediyelerin AAT yapımını bitirmeleri vermeleriyle birlikte suların kirlenmesi önlenmiş olacaktır. Ayrıca büyük sanayi kuruluşlarının atıksularını arıtmadan deşarj etmesi alıcı ortamda kirliliğe neden olmaktadır. Bu sanayilerde atıksu arıtma tesisleri yapılmalı ve Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği hükümleri gereğince deşarj izni almaları gerekmektedir.

II. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

İlimizde katı atıklar, belediyelerce toplanmakta ve vahşi olarak depolanmaktadır. Bu durum kötü görüntü ve kokuya sebep olmaktadır. 2007 yılında iseÇoruh Katı Atık Birliği (ÇOKAB)için ÇED Gerekli Değildir kararı verilmiş ancak uzun zaman geçtiği için ÇED Gerekli Değildir kararı düşmüştür. Günümüzde ise ÇOKAB projesi yeniden gündemdedir. ÇOKAB'ın Erzurum İli, Oltu İlçesinde yapmayı planladığı katı atık bertaraf tesisi hizmete girdiğinde tüm katı atıklar buraya gönderilecektir. Katı atık sorunu çözümlenmiş olacaktır.

III. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

- * Özellikle kış aylarında evsel ısınmadan ve karayolu trafiğinden hava kirliliği meydana gelmektedir. Kalitesiz yakıt kullanımı ve trafikte artan araç sayısı ile birlikte hava kirliliği artmaktadır. Kaliteli yakıt kullanımına dikkat edilmesi, sürekli denetimlerin yapılması, halkı bilinçlendirme çalışmaları ile hava kirliliğinde azalma meydana gelecektir.
- * İlimizin topografik yapısı sebebiyle erozyon önemli bir sorun olmaktadır. Şiddetli yağışlar ve eğimin fazla olması erozyonu arttırmaktadır. Bunun önlenmesi için ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır.
- * Zamanla kentleşmenin artması sanayi tesislerinin şehir içinde kalması gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Taş ocakçılığı ve buna bağlı çalışan tesislerin artışı gürültü kirliliğinde artışa sebep olmaktadır. Gürültü kirliliğinin azaltılması için sanayi tesisleri şehir dışına taşınmalı, gürültü azaltıcı önlemler alınmalıdır.
- *İlimizde çok fazla toprak kirliliği bulunmamaktadır. Toprak kirliliğine en çok yol ve baraj yapım çalışmaları, katı atıkların düzensiz depolanması sebep olmaktadır. Bu çalışmaların bitmesi ve ÇOKAB'ın hizmete girmesiyle bu sorunlar büyük ölçüde çözümlenmiş olacaktır.

TEŞEKKÜR EDERİZ...